

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSEI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre
7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Szipjagin.

Budapest, április 14-én

(s.) Ez a név ma hirtelen belekerült a világhistóriába, úgy, hogy megölték a viselőjét. Vérével, életével váltotta meg a szerencsétlen Szipjagin azt a szomorú jussot, hogy irjanak és beszéljenek róla az egész világon, halálának napjától fogva egészen addig, amíg a mai időknek nyoma fennmarad a krónikások írásaiban. Szegény, fakó hivatalnok volt, akit a cár parancsa arra kárhözhatott, hogy belügyminiszter legyen. Belügyminiszter, Oroszországban és most. Keserves dicsőség, amelyről csak egy gondolat volt a martírium dicsőségéig.

A merényletről, amelynek Szipjagin áldozata lett, csak néhány szó jutott el ideig. Nem tudjuk a merénylő nevét, a gyilkosság körülményeit; bomba, tör vagy forgópisztoly oltotta-e ki a miniszter életét? Csak azt tudjuk, hogy meghalt. Az orosz birodalom határain nem könnyű átrepülnie a szónak; kordon zárja el a gondolat utját. Az orosz rendőrség, amely nem volt elég hatalmas arra, hogy megoltalmazza a birodalom első rendőreit, arra még mindig elég erős, hogy megfojtsa egy indíkrét táviratot. Tudni tehát nem tudunk többet, csak annyit, hogy megölték Szipjagint. De ez éppen elég arra, hogy belássunk abba a szörnyűsége tragédiába, amelynek egy borzalmas felvonása — kitudja, talán a katasztrófa — játszódik le odafenn, az óriási hőmezők bánatos birodalmában.

Annak a szörnyűsége tragédiának két hőse van: egy szerencsétlen uralkodó és egy szerencsétlen nemzet. Az igazi tragikus hősök sorsát hurcolja a fiatal Miklós cár, akinek élete folytonos vergődés, folytonos kínos küzdelem a nagy nemes indulatai és a mások

gonosz akarata között. Aki valósággal két életet él, mintha csak két lelke volna, holott az oroszok cárjának nem szabad, hogy egy lelke is legyen. A világbeke jelszavát dobja a világba, hogy felszabadítsa a népeket a háború borzasztó rabszolgaságából és ugyanazzal a kézzel, amely megírta a híres békeüzenetet, rabláncot kovácsol Finnország számára. Pártjára áll a forrongó fiatal Oroszországnak, elcsapja kegyetlen kultuszminiszterét, aki a templomban öldöste le a tüntető diákokat; de nem mer pártot ütni a rettenetes *Pobjedonoscevs* ellen, aki zsarnokoskodik fölötte és egész Oroszország fölött. Szegény Miklós cár, vajjon mit érezhet most, mikor ismét ott látja a maga közvetlen közelségében a terror fejevérét, amely azt sújta le, akinek legfőbb kötelessége volt a cár életére vigyáznia?

A terror. Emlékezzünk csak kissé. Huszonegy esztendeje éppen, hogy hosszú pihenés után megkezdte munkáját. Az elméleti nihilizmus, ez a félig tudományos, félig hóbortos világnézet, amely a forradalmi propagandát szülte s amelyet a cári hatalom a terror minden eszközével fojtott el, a terror képet és nevét vette föl maga is és első véres cselekedete az volt, mikor *Zasulics* Vjéra megölte *Trepovot*, Pétervár hatalmas rendőrfőnökét. A rendőrfőnököt akkor, a rendőrfőnök főnökét most. A merénylő leányt fölmentette és legendás hősnővé avatta az esküdtsek ítélete. Aztán következett reá a merényletek hosszú sora. A császári kancellária feje, két charkovi kormányzó és még egy csomó díszes nagy ur. Egy évvel később *Szolovjev* az első bombát veti II. Sándor cárra, néhány hónap múlva jön a második merénylet s végül az utolsó, a halálos, amely fényes nappal szagatja foszlányokra a fehér cár testét. Egy évtized történetét dinamit jelzi és vér és akasz-

tófa. Szibéria benépesül és az orosz rónára ráül a halálos rettegés szörnyű némasága. A szabadságharcosok kétségbeesett terrorizmusát lenyűgözi a zsarnokság kétségbeesett terrorizmusa. A dinamit elhallgat s a föld alatt ázott aknákat holttestekkel temeti be a hatalom. Békesség lesz a földön és a föld alatt.

De csak a földön és a föld alatt. Feljebb, a gondolat régióiban nem szűnt meg a forrongás. Hasztalan kegyetlenkedett a cári hatalom és a szent szinódus. Az eszme nem-hogy meghalt volna, hanem erősebb lett, féltelmesebben erős. Lángelmék termettek, akik tovább szították a forradalom tüzeit. Az ábrándozó nihilisták helyébe vakmerő szellemóriások támadtak; a *Herzen* Sándorok örökét birtokba vették Turgenyev, Tolsztoj, Gorkij s a többiek. És ez a forradalom — hiába átkozódott a szent szinódus — nem volt többé eltiporható. Az új, a megtisztult, a megnevesült szabadságharcot nem lehetett leverni és nem is lehet többé soha.

És megszólalt a terror ismét. Felülről jött újra az első szó. Seregestől vertek bilincsbe ismét ártatlan rajongókat és halálra elszánt forradalmárokat. És ma, ma végre megjött a felelet alulról is. Megölték Szipjagint.

A véres holttest fölött borzalom és részvét támad. De a borzalom és részvét nyomában ott terem a kérdés is: mi lesz a folytatás? Az-e, ami huszonegy esztendővel ezelőtt? Vagy még nagyobb borzalom? És a kérdésre a feleletet keresvén, megérzik az emberek azt az igazságot is, hogy a véres áldozat érdemes bár a részvétre, de ő mégis csak egyik kicsiny epizód-alakja annak a tragédiának, amelynek a hősei: az orosz nép és az ő uralkodója.

Remegve várja a világ ennek a tragé-

TÁRCA.

ÚJ VILÁG.

— Történelmi regény. —

Írta: JÓKAI MÓR.

IV. A festett képek.

Az ősi kastélyt három oldalról melléképületek fogták közre. Ott volt szemközt az L betű formára épült tisztartói lak; földszintes épület, nagy udvarral, kerttel, külön eselédházzal, istállóval, a kertben üveges tetetűi virágház, az egyik oldalon többemeletes granárium, a kopók háza, fűszerek ekék, szekerek számára, a másik oldalon a lovak, igás ökrök, tehének istállója, a béreslakások. A jubaklok, a csikótelepek nem voltak itt, azoknak kinn a pusztán volt a helyük.

Az istállók előtti udvart egész hegydombok ékesítik megörökösödött trágyából. Az egy esztendő óta nem volt kihordva a szántóföldre, s most nagyjésű után olyan lomha, terjengő füstöt árasztott, mint Kainnak az oltára.

A nagy sáron keresztül, mely a kastélyt a tisztartó-laktól elválasztá, egy sor téglából hevenyészett átjáró volt lerakva, azon keresztül kellett az urasszonynak lépegetnie. Hruszkay ur fogta a karját: az ő bagariájának nem ártott a latyak.

A folyosón várta a vendégeket a kis inas, aki mindenkinek letisztogatta a lábtüdejét a sártól.

A szobák padlója uri módon be volt hintve

fürészporral s minden szoba kifüstölve cukorral, köménymaggal.

Egy nagyon piros képű szolgáló jelent meg az egyik benyúló ajtajában.

— Vezesd tekintetes asszonyt feleségemhez, — parancsolá a eselédnek Hruszkay ur. (Ez nem az ő kötelessége volt.) Mi meg menjünk tekintetes urral pipatóriumba; talán diskurálhatunk valamiről, amíg vacsora elkészül s többi vendégek megérkeznek.

Tihamér éppen nagyon jó kedvében találta ez az indítvány.

— Nem jössz be a háziasszonyt köszönteni? — kérde tőle a felesége.

— Majd látjuk egymást a vacsoránál, — válaszolt Tihamér. — Követte a tisztartót. Jó kezében hagyta a feleségét.

— Placeat domine spectabilis. Igazi kospallagi, — mondá Hruszkay ur, odakinálva a dohánnyos-börbőncét az ifjú földesurnak. Maga is rágyújtott, letelve magát a karosszékebe s füstkarikákat fuja maga elé.

Tihamér nem ült le, a tajtékpipát a szája szegletébe vágta s csak a füstön keresztül beszélt, mint egy ágyu, és nagy léptekkel mérte végig a szobát.

— Hallja maga, Hruszkay, én itt dezolátus állapotokat találok. A kastélyom lakhatatlan, a földeim szántatlanok, vetetlenek, az utak járhatatlanok, a leégett aklok felépítetlenek.

Hruszkay ur ki sem vette a szopókát a szájából.

— Hát mit tudta tenni szegin magyar ur?

A mióta kiűtött a nagy szabadság. Dézsma, füst-péncz fuccs, robotnak kampec. Ur dolgának „magad uram, ha szolgád nincs”. Isten törülte volna ki kalendáriumból azt a március tizenötödikét. „Talpra magyar!” No hiszen megfogadták. Paraszt mind talpra állt, földesur mind hasra este magát. Cselédek, béresek, azok is mind eltaláltak. Csak öreg, sánták maradtak itteneg.

— Jól van no. Tisztartó ur nem tudott a bajon segíteni. Ide radikális intézkedés kell. Én jószágigazgatót szerződtettem a birtokomra.

De már erre a szóra Hruszkay urnak abba kellett hagynia a pőfékelést, annyira elővette a röhögési roham.

— Hahaha! Bonorum directort! A lipovai dominiumra! Diplomátikus ökonomust a hohenheimi akadémiából! No, arra kuriozus vagyok. Hogy fogja az lakkeipőben belépni trágya közé! Bizonyosan veterinárius is. Ki tudja huzni birka fogát, felsőt. Kultiválni fog földeken indigót, pirosfestő krappot. Gipszezni fogja kaszálót, drenedszirozni esinesést, merinoba ójtja birkát, jorksiribe disznót. Hahaha!

— Azt mind meg fogja tenni, — hagyta rá Tihamér. Sőt még annál lehetetlenebbnek látszott is létre fog hozni. Rendes számadást vezetni.

— Doppelte Buchführungot! Hahaha! — De már erre két kézzel kellett a hasát fogni Hruszkay urnak a nagy nevetés miatt. — Itt van nekem az egész számadás másfél esztendőrel, ebben a nyolc zsemben. Mindent rektifikálok. Ad arnuissim. Nevetem én azt a sok irkafirkát, rubrikázást, komputizálást, kolludációt. Bliktri mind!

díának a kifejlését. A szceneria rémesebb, mint valaha. Akik szemben állanak, most nemcsak a cári hatalom és egy csapat vakmerő álmodozó: az álmodozók táborában ott van most egész Oroszország. A politikai forradalom mellett a szociális forradalom. Szocializmus volt a régi propaganda is, de szocialisták nélkül; a Krapotkinoknak is a nép volt mindenük, de ők semmik sem voltak a népnek, amely áhitattal borult le az *atyuska* képe előtt. Ám most más világ van. Tolsztojev evangéliuma teremtette meg ezt az új világot. Nem lehet ezt többé lerombolni.

A küzdelem most indult meg teljes erővel. A diáforradalom csak expozíció volt. Az első igazán komoly cselekvés arról az oldalról ma történt meg. A terror felett a terrornak. Előttünk a véres színjáték egész döbbenetes nagyságában. És körülölkörül a forrongó Európa. A Pyrenéktől fel a jég hazájáig mindenfelé tűz és vér...

A kultuszvita.

Budapest, április 15.

A néppárt ma kárpótolta magát a tegnapi absztinenciáért. Három szónokot is állított sorompóba s meg kell adni, hogy egyik sem volt érdektelen. Különben a néppárt ma már *Bizony* Ákos beszéde alatt megkezdte szereplését, mert valósággal kórusban fujta a tetszést, mikor a függetlenségi szónok protestáns létere az egyházpolitikai törvényalkotásokat bírálta s arra az eredményre jutott, hogy a gyermekek vallására nézve a törvény káros intézkedéseit módosítani kell. *Bizony* Ákos beszédeben liberális megjegyzéssel is szolgált, de ezek részben elvesztek a figyelmetlenségben, míg az egyházpolitikai alkotásokról mondott szavait a néppárt ugyancsak hangosan helyeselte.

Aztán egészen a néppárt vette át mára a vezetést.

Elsőnek *Zboray* Miklós panaszkolta fel, kétségtelenül temperamentumos beszédben, az építőművészet bizonyos bajait, azt bizonyítván, hogy sok száz fiatal építőművész nem tud boldogulni, mert az egyes miniszteriumok a nyilvános építkezéseknél néhány ismert építézt favorizálnak s ezek nyilvános pályázat mellőzésével jutnak a legnagyobb feladatokhoz. Konkrét példákat is felhozott, melyekből azt próbálta kimutatni, hogy a kultuszminiszter nem járt el elég szigorúan az ellenőrzés szempontjából. *Wlassics* Gyula minisz-

ter azonban rögtön megfelelt a vádra, igazolta, hogy minden tudomására hozott esetben a legszigorúbb vizsgálatot rendelte el. S miután azt is kijelentette, hogy elvben ő is a nyilvános pályázatok kiírásának barátja, csak hogy számolni kell bizonyos elháríthatatlan akadályokkal is: — maga *Zboray* is sietett személyes kérdésben kijelenteni, hogy a miniszter eljárásának korrektségét nem vonja kétségbe.

Érdekes volt, mint rendszeren, *Csernoch* János kanonok is. Ügyesen és okosan argumentált *Veres* József határozati javaslata ellen, melyet éppen határozatlan szövegezés miatt mondott elfogadhatatlannak. Beszéde végén neki is volt művészeti panasa. Kikelt az ellen, hogy a kormány a *Zichy* Mihály-féle gyűjteményből éppen a *Puszta* *geniusza* című képet vásárolta meg, mely szerint az orosz ortodoxia javára lealázza a katolicizmust. Erre *Kammerer* Ernő előadó szolgált felvilágosítással, elmondván, hogy miután a gyűjtemény csak teljességében lett volna megvásárolható, a kormánynak kötelessége volt legalább ezt az egy megszerezhető olajfestményt a nemzet számára megmenteni. Nagyon helyesen jegyezte meg egyébként az előadó, hogy *Zichy* képet éppen olyan kevésbé szabad sértőnek mondani, mint *Dante* hatalmas költeményét, melynek egyes részeit a felekezeti kritika szintén kifogásolhatná.

Végezetül megint csak néppárti szónok beszélt. *Trubinyi* János beszélt a népoktatásról, sokkal tapintatosabban, semmint azt néppárti oldalról megszoktuk.

Holnap folytatják a kultuszvitát, de csak két óráig. Akkor, ha lesznek, sor kerül az interpellációkra. Ha nem lesznek, felfüggesztik az ülést és pontban félháromkor kisorsolja az elnök az összeférhetetlenségi zsűrit, mely aztán nyomban összeül, hogy *Lenál* Adolf inkompatibilitását elbírálja...

A képviselőház ülése április 15-én.

— Kezdete délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf *Apponyi* Albert.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell* Kálmán miniszterelnök, *Wlassics* Gyula.

Elnök: Jeleníti, hogy *Beregi* Antal Nedeczey János képviselő ellen összeérhetetlenségi bejelentést tett. Minthogy a bejelentő lakása megjelölve és az aláírás közjegyzőileg vagy bíróság hitelesítve nincs, a beadvány a házszabályok 144. §-a alapján elutasított.

Neményi Ambrus előadó betérjeszté a pénzügyi bizottság jelentését az indennyről szóló törvényjavaslat tárgyában.

hogy valaki otthon, a saját jókedvéből ilyen széppé idomítsa magát, annak az okát nem bírta kitalálni. S hozzá még ez a gömbölyű arc folyvást mosolygott, mint egy ballerinaé.

Az ajtóig eléje futott a vendégnek, üdvözlésül átnyalábolta, kétszer megcsókolta.

— Hozott Isten, kedvesem! Ugy-e, tegezni fogjuk egymást? Mi a neved?

— Natália.

— Az enyim *Lyubissza*.

S harmadszor is megcsókolta. Odavezette a pamlaghoz, leültette maga mellé.

(Folytatása következik.)

Gusztai.

— A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. —

Írta: *éjj. Ábrányi Kornél*.

Most, hogy a Társadalomtudományi Társulat fölidézte *Pulszky* Ágost emlékezetét, előttem is elvonul alakja és sok évtizednek története.

Azóta sem láttam soha életemben olyan széles karimájú ültetvényes szalmakalapot, mint amilyennel a fején először poroszkált el mellettünk apró, de gyors lépéseivel *Pulszky* Gusztai. Serdülő kamazkok voltunk még akkor, de Gusztit még magunknál is gyerekebb emberek néztük. Annál nagyobb volt bámulatunk, mikor azt hallottuk róla, hogy beszél minden európai nyelvet, kanálal evett meg minden tudományt, s ésszen, tudásban nemcsak a saját kortársait hagyta el, hanem átugrotta az előtte született generációkat is. Univerzális zseninek hir-

A vallás- és közoktatásügyi tárcá.

Bizony Ákos: A vallás- és közoktatásügyi tárcá fontosságáról beszél. Egy nemzetiségű országokban kulturális érdeket képez a közoktatás, de nálunk magas társadalmi érdekeket is. A vallás tanítása a felekezetek kötelessége, de a kormány sem zárkozhat el attól, hogy a felekezeti iskolák fölött szigorú kritikát gyakoroljon.

Kikelt a középiskolai tanítás ellen, amely nem képezhet gyakorlati embereket az életre. A német nyelvet ki lehetne küszöbölni a tárgyak sorából, a matezis és fizika tanításának jelentőségét pedig csökkenteni kell. A gyakorlati pályára nevelni kell az ifjúságot, mert ennek elmulasztása eredményezte, hogy a kiskereskedelem tönkment s a kiskereskedés az izraelita táj kezébe ment át...

Vészi József: Zsidó az, nem izraelita!

Bizony Ákos: Tehát zsidókébe. Ezenkívül, noha a zsidóság az ország lakosságának 5 százalékát teszi ki csak, mégis 28 százalékát teszi ki a szellemi téren működőknek. Rátér ezután az 1848. évi XX. t.-c. kérdésre s vázolja a múlt század egyházpolitikai küzdelmeit. Elviég helyesli a legújabb reformokat, de helyteleníti azok keresztülvitelének ide, és ezt módját.

Beöthy Ákos: Kortesszög!

Major Ferenc: Hatalmi politika!

Bizony Ákos: Az is bizonyos, hogy a reformok legtöbbet a protestantizmusnak ártnak s azért a gyermekek választásról szóló törvény revideálendő. Híve a katolikus autonómiának, mert az önkormányzat megerősíti az illető felekezetet. Nem akadályozhatja meg azt a kegyuri jog sem, mert az nem egyházi, hanem közjogi intézmény. A kegyuri jogot *Szent-István* nem a pápától kapta, hanem magának megszerezte. (Mozgás a néppártban.) Arról sem beszélnek a pápai krónikások, hogy *Szent-István* a pápától kapta a krónikát. Másrészt pedig bizonyos hogy *Zsigmond* királyig pápai megerősítés nélkül lettek kinevezve püspökeink. A felségjog változást szenvedett az idők folyamán s így változást szenvedhet a kegyuri jog is. Szól még az alapítványokról s ezek jellegét ismétlenül hangoztatja, hogy azok vagy államiak, vagy pedig egyháziak. Előbbi esetben a költségvetésbe beveendő, utóbbi esetben pedig a római katolikus egyháznak kintaladó. De ellenőrzés nélkül nem kezelheti azokat a kormány. Felhozta még a sajtóval iskola ügyét, amelyet a kegyura nem tart jó karban.

Attér a függetlenségi párt határozati javaslataira, hangoztatja, hogy az 1848. XX. törvényeikk 3. szakaszának végrehajtása lehetetlen, mert az elvonné a felekezetek autonómiáját s a szekularizáció ellenkezik minden történelmi tradícióval. A protestáns egyházra hivatkozva, tekintettel történelmi múltjára, az állami segélyezést sürgeti, oly módon azonban, hogy az egy áltendő alap utján történjen. A költségvetést nem jogadja el. (Helyeslés a Kossuth-párton.)

Zboray Miklós a művelődési érdekekben hoz fel szabadelvű eszméket, bár sőtétben bujkáló, sőtét reakcionárius lovnak nevezik őt. Szóvá teszi a műszaki tanácsot, amelyre 16 ezer korona van előirányozva, pedig az nem egyéb, mint a *Baumgarten* és *Hercegy*-cég monopóliuma. Ez a cég egy évben husz állami iskolát épített s milliókra megy az összeg, amelyet ez a cég zsebre vág. Felhoz egy esetet, amelyben valami *Góivig*-cég a legutóbb visszaélést követte el s mindaddig büntetlen maradt. Számos közéletet vár most építésre. Az új közoktatásügyi miniszteriumi palota. A műegyetemet már kiadták *Csigler*nek. A másik építész a *Schickendanz*.

Rákosi Viktor: Mi az magyarul *Schickendanz*?

A mi itt van a tüzömben, az igaz. Ahogy oláh mondja: „esej dá muna, ná minesuna.“)

Félbeszakította e praktikus értekezést, egy a tisztartói lak udvarára behajtott kocsi zörgése. A brieska érkezett meg a hátramaradt pópával. *Aramies* Cyrill is megkerült annyi viszontagság után.

A hajdu bevezette az urakhoz. Az új vendég bemutatatta magát.

Most már a pipázó-szobában a szilvóriumra kerül a sor, áttérhetünk a másik szobába a hölgyekhez.

A tisztartóné elfogadó-szobájára valóságos jótékonyági bazár volt, ahol a felhalmozott tárgyak kisorsolására várnak. Minden izlés nélkül összeválogatott cifra butorok, edények, francia, velencei, ónémet műtárgyak, japáni szacuma székelny cserépkancsó mellett, itt egy darab persa szőnyeg, amott egy gobelén, vegyest kalotaszegi varrottással. *Zongora* is volt, de azon virágvázákat álltak, három falióra tetszés szerint mutatta az időt; disputába is keveredtek; az egyik teljes hat órát ütött, a másik beleszólt, „de bizony csak háromfartály“.

Ezt mind nem ért rá szemügyre venni *Natália* (különben nem értett hozzá), annyira lekötötte az érdeklődését maga a háziasszony személyes megjelenése. Csupa gömbölyűség és domborúság volt az alakja, feje és arca. Ez az are lepte meg legjobban *Natáliát*. Ugy ki volt az festve pirosra, fehérre, az ajkai karmazsinra, szemöldöje, pillái feketére, mintha színpadra készülne lépni. Láttott ő ilyen arókat a komáromi arénában; de

*) Ami a kezében van, az nem hazugság.

dették, aki a vitában mindenkit legyőzi és aki máris később államférfi és tudós, mint *Pitt* Vilmos volt hasonló életkorban. S mivel a *Gusztai* megjelenése, modora és viselkedése mindebből semmitsem mutatott talán, éppen azért kereste annál inkább az alkalmakat *Gusztai*, hogy fölényét az emberekkel éreztesse. Akármiről folyt a szó a Nemzeti Kaszinóban, a Deák-körben, a szalonokban, vagy az utcán, *Gusztai* mindenbe beleszólt, rektifikált, bizonyított s az ellenkező nézetet levőket nemcsak legyőzte, de ki is figurázta. Ez az utóbbi annyira vérebe ment, hogy már szinte állandóan kiült az arcára az a szatiri gunymosoly, mely nem ismert tekintélyt, ha az nagyobb tudáson, vagy magas intelligencián nem trónolt, mint az övé; s mely nem törődött azoknak a pózoló s önmagukat orakulumoknak tartó üres nagyságoknak dühével vagy bosszus nehezeltésével, akiket megszegyenített, hanem még büszke volt és élvezte, ha minél többen haragudtak rá azért, mert ő az okosabb.

Igy kiművelve s így fölfegyverezve jött haza *Pulszky* *Gusztai* a múlt század hatvanas-éveinek közepén azokból az országokból, ahol addig tanult, nevelődött s ahol tudásának kincseit szerezte. Azokból az országokból, melyeknek közéletében a tudás éppoly pozitív érték, mint az arany; melyet sem kizárni nem lehet a közforgalomból, sem devalválni abban. Azokból az országokból, melyekben a tudás feltétlenül érvényesül s melyekben az embereknek sohasem juthat eszébe, hogy olyat tolnak háttérbe vagy nyomjanak el, aki a tudásban sokkalta föltűnik áll. — Természetes tehát, hogy mikor *Pulszky*

Zboray Miklós: Egész teret beépített már az a *Schikédans*. Az igazságügyi építkezéseket *Hausmann* és társai monopolizálják. A honvédelmi minisztériumot *Kalina* és az osztrák *Lehne* építették. Az új pénzügyminiszeri palotát köz alatt egy fiatal ember kapta, *Gfeller* Sándor, akinek az az érdeme, hogy ő építette azon épületet, amelyben a pénzügyminiszter lakik. Kivételt csak a kereskedelmi minisztérium tett, amely pályázat útján adta ki a középületet.

Különdön nevezti szempont ura a építkezéseket. Nálunk ez nem történhetik meg, mert idegenből jött egyének monopolizálják azt. Nem fogadják el a költségvetést. (Helyeslés balold.)

Wlassios Gyula vállal- és közoktatásügyi miniszter: E kérdéseket, melyek őt érzékenyen és közelről érintik, percig sem hagyhatja a válasz nélkül. (Helyeslés jobbold.) **Mozgás a baloldalon.** Egy hang jobbold.: *Gyanúsítások!* Az idegen hagyja, sokkal inkább becsüli önmagát. semhogy hozzá még a gyanunk az árnyéka is térne. (Felkiáltások a baloldalon: *Nem gyanúsítottak senkit!*) A Major följelentése következtében itt előadottak oly iornán tünnek fel, mint hogyha mi azt az eljárást el akarjuk tussolni. (Zaj a baloldalon.) Sohasem tussoltam el semmit, ha én hozzáam feljelentés érkezik, érendeme a vizsgálót, egyoldalul azonban semmiféle vádat sem hiszek el. (Elénk helyeslés a jobboldalon.) hanem előbb meg kell győződnöm arról, hogy a dolog úgy van-e. Major ur szerződéses viszonyban volt *Czigler* építéssel. Alvállalkozója volt neki, úgy vagyok értesülve, hogy ki nem fizetett kereseti követelését akarta *Czigler* ellen érvényesíteni. Erre mondtam az eljárás folyamán, hogy e részben a minisztériumnak abszolúte nincs joga beavatkozásra. Ez a két vállalkozó közti viszony kérdése, melyben esetleg szívesen közvetíthetünk is, de hova jutnánk, hogyha az alvállalkozó és fővállalkozó között minden kereseti követelésbe a minisztérium folyton beavatkozik? (Igaz! Ugy van! jobbold.) és a közép.)

Abban azonban én is teljesen osztozom, amit a t. képviselő ur mond, hogy ha valaki, ki üzleti összeköttetésben van a fővállalkozóval, ez ellen bármi okból feljelentést tesz visszaélésekről, őt én csak azért, hogy ő összeveszt a fővállalkozóval, nem diszkvalifikálom, mert csak így jövőnk nyomára bizonyos visszaéléseknek és az ilyeneket osztorozni, ha ezek tényleg megállapítottak, én kötelességemnek tartom. Midőn Major ur beadta a 15 vádpontot, én a vizsgálatot elrendeltem. Az államtitkár ur maga vezeti az összes építkezési ügyeket a legnagyobb gondal és odaadással. Mondhatom, a legidegesítőbb foglalkozás végigmenni ezeken az építkezési tarvakon és a különböző építkezési ajánlatokat elbírálni, miket az államtitkár ur oly nagy gondnal véghez. Sok mindenféle nehézséggel kell küzdeni és azért emelem ki, hogy magára az államtitkár urra bízom az építkezési ügyek legtöbb vezetőjét, mert a kérdést én is igen fontosnak és kényesnek tartom. Már most a Ma-or-tele följelentés visszatérve, elrendeltem a vizsgálatot. Igen természetesen — és ez kitűnik a felolvasott aktákból — avval az előzékenységgel is étem, hogy még a vizsgálat folyamata közben is értesítettem a panaszlót az ügy állásáról. Midőn a kiküldött vizsgálóbiztos által tett jelentést megkaptam, ebből magából még nem tudtam végleges megállapodásra jutni, midőn a jelentést tevő vizsgálati közzeg azt jelenti, hogy a jevvizsgálókat később fogja előterjeszteni. De midőn utána arra hivatkozott a főjelentő, hogy tanult meg tud a nevezni s hivatkozott bizonyos egyénekre, akikre eddig csak általánosságban céloztam, akkor újra elrendeltem a vizsgálatot, mert ez a

megváltott építész érdekében is van. (Helyeslés.) A vizsgálat most folyamata tétetett olyan 15 pont tárgyában, amelyeket tisztázni kell. De elutolsó kinek volna érdekében? Ha valaki bünsé, lakoljon. Ha ártatlan, elégtételt nyerjen. Ez a helyes. Legyen meggyőződve mindenki, hogy ha hozzáam akar ki, akár mikor, akár milyen panaszszal jön, az a legszigorúbb vizsgálati eljárást nálam biztosan megkapja. (Tetszés és helyeslés jobbold.) és a közép.) Meltóztatnak látni, ilyen szempontok vezettek engem. Azt, hogy a feljelentő összevesztett a fővállalkozóval, én nem tekintem diszkvalifikálóknak, hanem a legszigorúbb eljárást tárgyává teszem az ügyet. (Helyeslés jobbold.) Foglalkozni fogok most már ezzel az építkezési kérdéssel, hogy ne kelljen rá később visszatérnem. Meltóztatott lelemleni, hogy minden miniszterimnek van — úgy tetszett kifejezni magát — házi zsidója, házi építője. Ez természetesen is, mert minden egyes miniszterimben vannak bizonyos különleges építkezési érdekek, például nem mindenki alkalmas arra, hogy egy iogházat, vagy egyházat építsen. (Ugy van! jobbold.) Mindegyik minisztériumnak kell tehát egy megbízható közegének lenni, mert az építkezési kérdésben a nélkül sem a miniszter, sem az államtitkár nem tárogathatja magát. (Igaz! Ugy van! jobbold.) Ellenmondás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Zboray Miklós: Tessék pályázatot hirdetni.

Wlassios Gyula vállal- és közoktatásügyi miniszter: Arra majd később kitérek. Kell tehát, hogy ott, ahol amnyi az építkezés, legyen műszaki közeg, akivel érintkezésbe léphetünk. En mikor a minisztériumot átvettem, azt az állapotot találtam ott, hogy szerződéses viszonyban volt a minisztérium egy építésszel. Szerződéses viszonyt kötöttem én is *Herczegel* és *Baumgarten* Meg vannak állapítva a feltételek és hogy azok mellett mit tartoznak ingyen teljesíteni. Igen természetesen, hogy egy kiválóbb építész nyolc ezer forintot kaptar, hogy egyáltalában semmi más keresete ne legyen, semmiképpen sem kötelezi. (Mozgás balold.) Igen természetesen tehát, hogy bizonyos építkezéseknél, tervekeseknél, az említett építkezést is igénybe veszem. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Attól nem lehet eltekinteni.

Molnár Jenő: Ha 8000 forint fizetést kap hát ez nem elég? Akkor ne menjen vállalkozónak!

Zboray Miklós: Milliókra menő terveket készítenek! (Polytonosan tartó zaj és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon.)

Wlassios Gyula vállal- és közoktatásügyi miniszter: Az, hogy minden építkezési terveket ők készítenének, abszolúte nem áll.

Zboray Miklós: Legnagyobb brézsi!

Wlassios Gyula vállal- és közoktatásügyi miniszter: Hát én fel fogom mind olvasni. Az utolsó tíz évet veszem. Ezen idő alatt *Czigler Győző* — aki végre a Politechnikumnak egyik legelső rangú kapacitása — (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) *Kiss István*, *Hauser József*, *Korb* és *Giergl*, *Pecz Samu*, *Páros* és *Lechner*, *Alpár Ignác*, *Bálint Zoltán*, *Wellisch Alfréd*, *Nagy Virgil*, *Schickédans* és *Herczeg*, *Gyula László*, *Bobula János* mind foglalkoztak tervezéssel. Persze nem egyenlő arányban. Tehát nem kizárólag *Herczeg* és *Baumgarten* foglalkoztak tervek készítésével. És ha most meltóztatni venni az értékét a dolgoknak, hát ez a tizenhárom, nem kebelbeli építész, összesen 42 építmennyi tervezetet készített 39.125.000 korona értékben, amely után, általában 4% mellett, a tiszteletdíj kitesz 1.760.000 koronát. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) *Herczeg* és *Baumgarten* kaptak az utolsó 10 év alatt 71 építmennyi tervezetet

(Nagy zaj és mozgás a néppárton és a szélsőbaloldalon.), nem 39.000.000, hanem 13.000.000 korona értékben és ezért csak 3%, tehát 415.7000 korona tiszteletdíjban részesült. (Nagy zaj a néppárton és a szélsőbaloldalon.) 1.760.000 koronával szemben tíz év alatt ezek ennyit kaptak. (Nagy zaj.)

Ezért tartoznak irodát tartani, tartoznak az egész személyzetet fizetni, ezenkívül díjtalanul körülbelül 200 elemi és kisdudó épületet, külön-éle gazdasági épületeket, kisebb templomokat és minta-tervezeteket készítettek. (Zaj balold.) En elvben teljesen helyeslem azt, hogy nagyobb építkezéseknél a tervekre minden körülmények között pályázat hirdetessék. (Helyeslés a jobboldalon.) Azonban csak rámutatok arra a nehézségre, hogy ha egy miniszter valamit építtetni akar, már előzetesen meg kell beszélni a dolgot egy építésszel és a tervet főbb vonásokban elkészíttetni, hisz a nélkül nem bírom a pénzt sem megkapni a pénzügyminisztertől, mert általában tájékoztatni kell, nem tudok telvílágosítást adni sem itt, sem a pénzügyi bizottságban és méltányosnak tartom, hogy az építész, aki előzetesen foglalkozik ezekkel a tervekkel és kiváló ahhoz értő építész a kivittel is megbízassék. (Nagy zaj és mozgás a néppárton és a szélsőbaloldalon.)

Zboray Miklós: Ez az Ilt a hiba!

Wlassios Gyula vállal- és közoktatásügyi miniszter: En nem mondtam, hogy ez feltétel, csak azt mondtam, hogy ez a nehézség annak, ha a tervekre pályázatot nyitunk. (Zaj balold.)

Simonyi-Semadán Sándor: Ki ellenőrzi a terveket ha ő maga nem pályázik a sa át tervével?

Wlassios Gyula vállal- és közoktatásügyi miniszter: Mindezek a tervek át küldődnek a kereskedelmiügyi minisztériumhoz, ott egy egész ellenőrzési apparátus van és ez az ellenőrzési apparátus dolgozik ezekben az ügyekben.

Bizonyos építkezéseknél kénytelen az ember a legromlottabb építéshez fordulni, aki teljes garanciát nyújt. (Helyeslés jobbold.) En tehát ismétlem, hogy élvig nagyon helyesnek tartom, nagyobb építkezéseknél különösen, feltétlenül kövendőnek tartom az ilyen tervpályázatokat, de rá kellett mutatnom a nehézségekre is, amelyekkel ez jár.

Arra nézve — s itt végzek ezzel a kérdéssel — hogy bizonyos tervterjesztő, egyöntetűleg legyen az összes kormányoknak építkezéseiben, — amit meltóztatott *Bajorország* vonatkozolag mondani — alig két vagy három hete intéztem összes miniszterársaimhoz egy átiratot, amelyben arra kértem őket, hogy a képművészeti tanácsnak, ő felsége által is helybenhagyott szabályzata alapján legyenek szívesek minden új nagyobb építkezéseknél igénybevenni a képművészeti tanácsnak szaktanácsát, (Helyeslés.) így egyöntetű és a művészek érdekeinek megfelelő építkezés lehetséges.

Zboray Miklós kijelenti, hogy világrt sem akarta gyanusítani a minisztert. De ismétli, hogy Magyarországon legalább 200 építőművész van, akinek nincs kenyere. Ezek érdekében szólal fel.

Elnök az ülést felüggeszti.

(Szünet után.)

Csernoch János a népnevelésről szólva, hangoztatja, hogy a kormánynak kötelessége a népnevelési rendszert a polgárok vallási érületével összhangba hozni. Aki ezt nem cselekszi, az a vörös szocializmus malmára hajtja a vizet.

Középiskoláink sem felelnek meg a követelményeknek. Nem tanítanak nyelveket; pedig mindenki annyi embert ér, a hány nyelvet ért.

Gusztii ezekből az országokból hazájába, Magyarországra jött, azt a meggyőződést, vagy mondjuk illuziót is magával hozta, hogy aki többet tud, az többet is követelhet. Sejtelmé sem lévén arról, hogy Magyarországon az a jelszó uralkodik, hogy: *Az okosabb enged!* S tehát, hogy Magyarországon gyakran éppen azért uralkodnak a félműveltek vagy az ostobák, mivelhogy nem lévén okosabbak, tehát nem is engednek.

De Gusztii nemcsak a tudást hozta haza Magyarországra, hanem a tudásszomját is. S ha másokkal szemben érezte, hogy sokat tud, vagy mindent jobban tud, — de önmagával szemben sohasem érezte, hogy eleget tud. Tehát, nagy szerencsétlenségére, nemcsak nem állott meg a tudásnak azon a színvonalán, melyet hazahozott, (pedig a magyar viszonyokhoz és a magyar közélet átlagához mérve már ez is tulton-tul sok volt) hanem itthon is még folyvást gyarapította ismereteit s tudományát. A tudásszomj, egy kis elhajlással, átesusztott a kíváncsiságba; s tapasztalva, hogy milyen szerepet játszanak Magyarországon a pletykák, az anekdoták, a találó élecek, — nemcsakra Gusztii ezekben is fölül akarta mulni az e téren elismert legkiválóbb kapacitásokat. Mindent, amit hallott, tovább adott — a tudós közlékenységével s egy kincsbanyalajdonosnak pazar jószívűségével. Ha tudományával nyomott agyon valakit, nem érezte, hogy ezzel megsértette. Ha szellemes volt, nem érezte, hogy maliciózusnak tartják. Az sem történt még meg Magyarországon senkivel, ami Gusztiival megtörtént, hogy határtalan közlékenysége vagy csacsakasága mellett a leginkarnátu-

sabb intrikusok hírébe keveredett. Az vált róla közhitté, hogy mindig és mindenütt intrikál. Pedig csak azt tette, hogy minden intrikát kibeszélt s elárult. Az igazi intrikusok zárkóztak, sőtét alakok. Mindig mást mondanak, mint amit gondolnak vagy éreznek. Rettenőn vigyáznak a korrektség külső látszatára. S ezeket rendszerint *Catónak* vagy *puritánoknak* tartják. Gusztii pedig mindig azt mondta, amit gondolt vagy érzett, őszintesége és közvetlensége elment a meggondolatlanságig. Titkot tartani nem tudott. S közhitté vált róla, hogy ő a legnagyobb intrikus.

Gusztii tehát mindenképp ártott magának, mindjárt onnan kezdve, hogy hazajött s nemcsak tudásánál, hanem családi összeköttetésénél fogva is rőtőn az ország első embereivel egy sorban látta s érezte magát. Ha testileg egy robusztus óriásnak születik vala, akkor talán másként nyilvánult volna a benne lakó pártalan szellemi organizmus. De mert vézna, kistermetű, igénytelen alak volt, főlényéhez és kvalitásához képest a folytonos imponálás mániája ragadta meg. Ezért lett aggresszív. Ezért kereste mindig a bravurt. Ezért kerestett kiváló elöszterettel afféretet olyanoknak, akik mellett úgy nézett ki, mint az orozslán mellett a mopszli. Ezért kéjelgett a legszédítőbb bukásokban, hogy megmutassa, hogy ahol más a nyakát tőri, ő ott is talpra ugrik. Tudásának és szellemi fölényének érzetése nem ingerelte jobban, mint szívósságának fitogtatása. Az előbbinek köszönhetette, hogy veszett hírért költötték; az utóbbinak pedig köszönhetette a katonái érdemkeresztet, melyet *Bosznijában* vívott ki s vele a — közhévínyt.

Már mint gyerekifjú, mikor hazajött s mikor egy jelent meg a köztéren, mint *Minerva*, sisakosan és páncélosan pattanva ki a *Jupiter* fejből, már akkor oly híres ember volt, hogy e téren nagyon bajos volt „emelkednie”. De nem is emelkedett. Sőt nem sok idő telt el s már tapasztalnia kellett, hogy még olyanok sem akarják komolyan venni, akik arra sem méltók, hogy a sarusziját megkössék. Ez a tapasztalás kétségtelenül dühbe hozta; s ez a düh még inkább növelte azokat az ellenszenveket, melyek már úgy jártak vele, mint az üstökös-csillaggal a farka. S Gusztii, akiről mindig elismerték, hogy tudásban senkisémmulja felül, csakhamar alul került. S végül csak az az elégtétele maradt meg, hogy senkisémmulja tudta az országgyűlést oly éklyeten dühre gerjeszteni, mint ő. S Gusztii üzte is ezt a sportot szorgalmasan. Mikor mindenki tombolt a dühtől, akkor mulatott kedvére.

Most már nincs többé Gusztii. S most összeülnek az ország legelőkelőbb szellemei és ünneplik emlékét. S érzik, hogy Gusztii *hiányzik!* Hiányzik az, aki ellen állandó volt a hajsza, hogy felesleges voltát bizonyítsák. Belemerülnek egyéniségének s természetének elemzésébe és azokból magyarázzák pályafutásának esodás változatait. Csak gróf *Andrássy Gyula* az, aki ezt az alkalmat annak a mélyenjáró igazságnak ki-mondására használja fel, hogy: „Magyarországon a tudományos élet és a tudományos törekvések megbecsülése nem tarthatott lépést a politikai fejlődéssel.” Minek többet mondani a Gusztii egész pályafutásának tragikumáról?

De nemcsak a Gusztii pályafutásának volt

A vegyes házasságokból származó gyermekek vallásáról Bizony Akossal szemben bizonyítja, hogy miután Magyarországon a katolikusok többségben vannak, csak természetes, hogy az ilyen házasságokból származó gyermekek többsége is katolikus. A király kegyuri jogaira nézve Bizony Akossal szemben megjegyzi, hogy ő felsége nem azért gyakorolhatja a kegyuri jogokat, mert Magyarország királya, hanem mert Szent István utóda, aki a katolikus egyháznak hazánkban megalapítója volt. Az 1848. törvény 3. §-ára nézve azon a véleményen van, amelyen a katolikus és protestáns főrendek 1848-ban voltak. Nem azért nem fogadják el Veress József határozati javaslatát, mintha ők a protestáns egyházak segítése ellen volnának, de nem látják a javaslatot elég világosnak, tehát olyanok, hogy a mögötti semmiféle tendencia ne lappangjon. A felekezeti kérdésszel tapintatosan és kímélettel kell nyulni és ezért iparkodni kíméletesen tárgyalni ezeket a kérdéseket, melyek kevése, mint a meglegházi növények. Szívák Imrével szemben védelmébe veszi a katolikus egyházat, mely büszgesen gondozza a becses nemzeti műemlékeket. Ezzei kapcsolatosan hibáztatja azt, hogy a kormány Zichy Mihály képei közül olyat is vásárolt a Múzeum részére, amely a pápaságot és az egyházat sérti. Zichy egyik képén a Pusztinás Génuszán, egy démon végiggázol az egész pápaságon és az egész katolikus egyházon. A kép tendenciája meggyalázza a katolikus egyházat és dicsőíteni az orosz ortodox hitvallást. E kép megszerzése az állam által példát nyújt arra, hogy miképpen lehet kigunyolni a katolikus egyházat. Ez a kép már megfordult másutt is, számos helyen még a kiállítását sem engedték meg. Ha az ország pénzén oly képet vásárolnának meg, amely akár a protestánsok, akár az izraeliták vallásos érzelmeit sértené. Ő volna az első, aki ez ellen tiltakoznék. A költségvetést nem fogadja el.

Kammerer Ernő előadó: Hogy Zichy Mihály, az ő nagy művészi tudása, az ő nagy képessége, az ő nagy alkotásai mit jelentenek a magyar művészet történetében — mert hisz, sajnos, az ő aiaját már a művészet történetébe kell utalnunk — mindnyájan tudjuk. Ez nem lehet vitás. Eppen ez vezette a minisztert arra, hogy az ő alkotásait a magyar műtörténelemnek megemelte, mert hiszen másról nem lehetett szó. Láttuk a képeket, tudjuk, hogy évtizedeken át voltak gondozatlanul, láttuk, hogy ha sorsukra maradtak, rövidesen menthetlenül elvesztek volna. A feletté pedig, amelylyen ebbe a dologba bele lehetett menni, az volt, hogy vagy mind megszerzi a miniszter, vagy egyáltalában nem lehet belőlük szerezni. Egyenesen a megszerzésről volt tehát szó; ez egy oly szempont, hogy éppen a magyar művészetek történetével és azoknak dokumentumaival szemben igen nagy kegyelenséggel lett volna, ha ezért az egy szimbolikus képért — amelyet lehet így értelmezni, de hasonló joggal és alapon lehet másképp is magyarázni, amikor sokkal kevésbé, vagy talán nem is sértő — ha egy ily képről az egész apot a magyar művészet történetéből kivesszünk engedie volna, mert Zichy Mihály, mint olajképek festője, nagyobb alkotásokat Múzeumunkban képviselve nincsen. Az történt itt, amit a saját mutunk, művészetünk történetének megbecsülése és a kegyelet kívánt.

Különbölen talán Csernoch a legnagyobb keresztény költők egyikét bizonyosan úgy ismeri, mint ő; ismeri Dantet. Es ha eljön vele abba a csarnokába a Pokolnak, ahol a simonaiakusok és a pénzrel visszaélők szenvednek, talai ott is oly dolgot, amely sérti egy pápa alakját, amely talán sérti a mi kegyeletün-

tragikum, hanem volt egy különös tragikum még az ő tragikumánál is. Az, hogy ez a tragikum mindvégig egyéni *pechek* s ennél fogva komikusnak látszott. Mert Gusztit mindent rossz időben tett. Rossz időben frondérvódott az utolsó Deák-párti kormányok ellen, mert ezzel ő is segített a Deák-párt nyakára hozni Tiszát, akinek pedig kíméletlen ellenfele volt. Rossz időben hagyta ott Tiszát, mert mire visszakerült hozzá, Tisza hatalmasabb volt, mint előtte bármelyik miniszterelnök s nem szorult senkire. Rossz időben vállalt államtitkárságot a kultuszminisztériumban, mert néhány hónap múltán távoznia kellett. Rossz időben szegődött Bánffy Dezső mellé, életre-halálra, mert csakhamar erre következett a nemzeti párt belépése a szabadelvű pártba. Csak egyet cselekedett jó időben. Csak azt az egyet, hogy testestől-lelkestől *Szell* Kálmánhoz csatlakozott. De ekkor pedig meghalt!

Az a hosszú parlamenti pálya, melyet Gusztit megfutott, külszínre csupa ingadozással és csupa következetlenséggel van tele. De csak a pártállások és csak a pártváltoztatások szempontjából. Mert egyébként a Pulszky Gusztit egész életén végigvonul egy vörös fonál, mely nála, bármelyik pártban volt, sohasem szakadt el. Ez a vörös fonál visszanyulik gyermekkorának ama benyomásaihoz, melyeket Olaszországban a pápaság elleni harcokban *Mazzinót* és *Garibaldit* vett magába. Sem gondolkozását, sem elhatározásait, sem rokonszenveit, sem ellenszenveit sohasem befolyásolta semmi jobban, mint ez. Ebben az egy tekintetben senki sem volt nála következetesebb. Sok dolog, ami nála ellentmon-

ket; és azért mégis Dantét ki tagadná meg, hogy ő a legnagyobb keresztény költők egyike, mivel a legnagyobb keresztény elmék foglalkoztak. (Elték helyeslés jöbblelöl.)

Csernoch személyes kérdésben szól és kijelenti az előadóval szemben, hogy Dante nem sérti a katolikus egyházat, míg Zichy képe dicsőíti a schizmat és gyalázza IX. Piusban az egész pápaságot. Ilyen képet nem szabad a Múzeumban elhelyezni, above az ifjuság okuli meg.

Kammerer Ernő előadó csak azt jegyzi meg, hogy a muszka cár nincs a képen giorifikálva s hogy a Múzeum számára megvásárolt képek nem kerülnek mind kiállításra, hanem csak azok a Múzeum depójában nyer elhelyezést.

Trubányi János mindenben egyetért Werner Gyulával a nemzetiségi iskolákra vonatkozólag, csak-hogy ő az értelmi műveltséget nem tartja valódi műveltségnek a sziv nemes tulajdonságának fejlesztése nélkül. Az igazi kultúra nemcsak az oktatásból áll, hanem a nevelésből is. Majd az állami népiskolákról szól, amelyek szerint a kormány egyáltalán nem a szükséghez képest állítat fel. Az állami népiskolák látogatottságáról azt igyekszik kimutatni, hogy azokat sok helyen tulajdonképpen csak a zsidók kedvéért tartják fenn. A költségvetést nem fogadja el.

Előnk: A honlapi úlres napirendjére az összerhételmentégi szűri kisorsolást és a költségvetés tárgyalásának tolytatását tűzi ki s az ülést délután háromnegyed 3-kor berekeszti.

BELFÖLD.

Furcsa. Politikai körökben ma szóba került a szegedi állami főgimnázium római katolikus ifjuságának zászlószentelési ünnepélye, mely e hónap huszadikára van tervezve. Egyszerűen furcsának találják, hogy egy állami középiskola ifjusága felekezetek szerint sorakozzék s a katolikus növendékek maguknak külön zászlót szerezzenek be. Mit akar ez a zászló jelenteni? Mikor akarják használni? Talán iskolai ünnepélyek alkalmával? De már abba a kultuszminiszternek is lesz egy kis beleszólása s nem valószínű, hogy az a miniszter, aki az ifjuság felekezetek szerint való megoszlását nemzeti szerencsétlenségnek mondotta s az ifjusági egyesületekből is kizárta a felekezeti vonatkozásokat, jóváhagyjon olyan szándékot, mint amint a szegedi tervben megnyilatkozik. Az ifjuságnak, ha ünnepelni akar, van zászlója, mely alatt közös lelkesedéssel vonulhat fel. Ott van a nemzeti lobogó. Politikai körökben tehát ugy vélik, hogy a szegedi eset legalább is furcsa. Ha a szegedi állami főgimnázium római katolikus növendékei egyházi ünnepek alkalmára, processziókra és a többi, gondoskodik külön zászlóról, annak van értelme és lehet jogsultsága. De azt aligha fogja elnézni a közokta-

dásnak látszik, valójában az ebből folyó következetesség volt és semmi egyéb. Ez volt kiforrása annak az örök és engesztelhetetlen antagonizmusnak is, melylyel Gusztit *Apponyi* iránt viseltetett s mely annyira elfogultá tette Apponyival szemben, hogy soha ebből az elfogultságból ki nem lehetett gyógyítani.

A magyar politikában, ahol a pártkötelékekkel szemben az egyéni meggyőződések jogának kevés szerep jutott a multban, könnyen akasztották az emberek nyakába a „perfid“ epithetont. Gusztinak is kijutott belőle. Pedig senkiben sem volt annyi a kutyahűségéből, mint benne. Csak-hogy ő ebben is tulzába ment s ha valakihez ragaszkodott, kizárólagosságot követelt magának. Így tett *Szilágyi* Dezsővel is. De a nagy Dezsőn nem is tudott kifogni a kis Gusztit, — mert Dezső még Gusztinál is sokkal gorbább volt. Sokszor ugy néztek egymásra, mintha most rögtön fölfálnak egymást. De azért éveken át voltak elváhatatlanok. S mikor a nagy Dezső egy szép napon, minden indokolás nélkül, egy eldobta magától a kis Gusztit, mintha sohasem ismert volna, — Gusztinak évekig sajtogott a szive és évekig érezte magát árvának s elhagyottnak. Nem is sokáig maradt e földön, mikor innen a nagy Dezső elköltözött. S ha kérdik, hol van most az a rengeteg tudomány, amelylyel Gusztit a közéletet gazdagította? — Hát nincs sehol! — Nem kellett senkinek addig, míg Gusztit élt; nos tehát, mikor meghalt, elvitte magával.

tásügyi kormány, hogy ezt a zászlót az iskola ünnepeseinél is használják.

Abszurdumok. Válsághírek kóvályognak ismét a levegőben. Beszélnek miniszterválságról, kormányválságról, kormányok válságáról, a kiegyezés válságáról, mindezekről a lehető legváltotaszobabb alakban. Most valamennyire igen kategorikusan rácafol a felhivatalos *Magyar Nemzet* a következőkben:

A gazdasági kiegyezésre vonatkozó tárgyalások képesen egyre-másra támadnak a bécsi sajtóban a legkülönbözőbb hírelesek. Innét átiönnék a budapesti lapokba. Mondanunk sem kell, hogy e hírelesek közt bőven akadnak legabszurdabb és leglehetetlenebb jellegűek is, melyek ugy támadnak elő a szenzációt kereső sajtó meleggyében, mint langyos juniusi esd után a gomba.

Ezekre azonban ügyet sem vetünk, amennyiben a tárgyalás menetére és annak tartalmára vonatkoznak. Ügyet sem vetünk egyszerűen azért, mert *úres és légből kapott kombinációk*. Magyarizáltak csak egy van s ez az, hogy egyesek minden ténybeli tudás vagy értesülés hiányában, pusztán képzelmiük röplő sarkányait eresztik a levegőbe.

Ami azonban a *miniszterválságokra* vonatkozólag ismételtlen föllépő híreket illeti, ezekkel igenis foglalkozunk. De nem azért, mintha e híresztelések alaposabbak volnának, mint a már említettek, hanem azért, mert ezekben bizonyos toku tanulság rejlik. Azon parallela tanulsága, mely a magyar és osztrák politikai élet közt vonható és pedig mindenesetre a magyar-nak javára. Maliciózus megjegyzések estek ugyan a minap *Szell* Kálmán parkklub-beli nyilatkozataival kapcsolatban a magyar sajtóban is, ezek azonban nyilván magukon hordozták a célzatosság jellegét s így nem értelmezhetők a magyar sajtó és közélet általános nivójának rovására. Az osztrák lapokban a komolyság jelével és a célzatosság karaktere nélkül jelentek meg a minap és jelentek meg legújabbban is válsághírelesek. Itt tehát a jóhiszeműség nem vonható kétségbe, de egyszersmind előtérbe lép az a jogos felgóság, hogy az osztrák politikai élet kevésbé iskolázott, mint a magyar. Türelmetlenségében mindjárt rémeket lát, nem gondolva meg, mily hosszú és részletes tárgyalást igényel a gazdasági kiegyezés. *Sok szára, 400—500-ra rug csak azoknak a tételeknek a száma, amelyek a vámtarifánál különösen érzékeny mérlegre kerülnek s kerültek is a két állam miniszterelnökeinek tanácskozásai alkalmával.* Nem esoda tehát, hogy a perpektuális csak *lassan halad előre*, habár *folyton eörehalad*, a két kormány, illetőleg a két kormányelnök álláspontjának mindinkább közelebbre jutásával. Sőt még ekkor sem nyer végleges befejezést a tárgyalás, hanem további, már ismételve jelzett s előre kitűzött procedurán fog keresztülmenni, amelynek részletezését ezuttal feleslegesnek tartjuk. A türelmetlenség tehát ekként teljesen jogosulatlan s Ausztria minduntalan történő megnyilatkozása csak azon egyetlen magyarázatot nyerheti, hogy *ott a politikai és parlamenti jelgóság nem bír azon erősséb fejlettséggel, mint Magyarországon.*

A konverzió-törvény. A konverzióról szóló törvényjavaslatot, amelyet szombaton fogadott el a főrendiház, a király már vasárnap, e hó 13-án Schönbrunnban szentesítette. A törvény mint 1902: V. törvényeikk hirdettetett ki az Országos Törvényteremben.

Bécs, április 15.

A magyar konverzió keresztülvitele tárgyában a módoszatok megállapítása céljából holnapután tanácskozás lesz, amelyben a pénzesoport iteni tagjain kívül részt fognak venni: *Kornfeld* Zsigmond vezérigazgató, aki ma Párisból ideérkezett, továbbá a berlini *Disconto-társaság*, a *Bleichröder*- és a *Mendelssohn*-cégek képviselői. Az aláírás e hónap végén fog kezdődni.

A kézdívásárhelyi mandátum. Kézdívásárhelyen holnap lesz a képviselőválasztás. A függetlenségi párt az utolsó órában *Ráth* Endrét, *Kossuth* Ferenc titkárárt jelölle.

Elmaradt látogatás. Nagy elégtétellel vettünk tudomást róla, hogy a berlini *Alldeutscher Verband* magyarországi útja elmaradt. A prágai *Politik*, amely sohasem viseltetett valami tulságos rokonszenvel irántunk, szintén helyesli, hogy a magyarok nem fogadták szivesen ennek a nemzeti érületet sértő látogatásnak bejelentését. A prágai lap visszaemlékezik arra az esetre, amikor szíav tudósok akartak Posenben gyülekezni. Ez éppenséggel nem volt politikai jellegű társaság s ime, német részről siettek ellene tiltakozni. A tudósok kirándulása el is maradt. Pedig ez sokkal szelidebb és ártatlanabb eset volt, mint

amilyenek készült az nagynémet szövetség magyarországi kirándulása. Ez egymagában véve nem lett volna ugyan jelentékeny esemény, de azáltalé volna a lappangó államellenes izgatás, mely egyébiránt a magyaroknak éppen úgy ártalmára van, mint az irántunk barátságos indulat németeknek.

Megsemmisített mandátum. A kir. Kuria ma reggel hirdette ki *Páris* Andor elnök a *deési* képviselőválasztás dolgában hozott ítéletét. A Kuria a deési választást, a megválasztott képviselőnek, báró *Dániel* Tibornak kiskorúsága miatt megsemmisítette. A deési kerület tehát az új országgyűlési ciklus alatt most már harmadszor fog választani képviselőt.

A Kuria a képviselőt és a választásvédőket dr. Ragályi Lajos javára a költségekben elmarasztalta. Viszont kérvényezte azokkal a kérelmükkel, hogy a vizsgálat a többség megállapítása végett a 28. szakasz alkalmazása mellett, továbbá a felhozott egyéb abszolút okok kiderítésére elrendeltesék: elutasította, elfogadván *Edvi Ilés* Károly védőnek érvelését a tekintetben, hogy a 3. §. 27. pontjának egészen önálló tényálladéka van s ide csak a szavazatok helytelen visszautasításából, avagy lejegyzéseiből, szóval kizárólag választási küldöttség működésében előfordult szabálytalanságok tartozván a vesztegetés, etetés, itatás és egyéb okok miatt érvénytelen szavazatok a 27. pont alá nem vonhatók s így ezekre nézve átszámításnak nincs helye. Mihelyt a Kuria a választás érvénytelenségét bizonyítottának látja, ki kell azt mondania s csak azért, hogy a törvényben megállapított következmények alkalmazhatók legyenek, az ítélet elhalasztását maga után vonandó vizsgálat elrendelésnek nincs helye.

A vámtarifa-tárgyalások. A *Neue Freie Presse* hosszabb budapesti táviratot közöl a két miniszterelnök bécsi tanácskozásairól. A levelező kiemeli, hogy *Koerber* és *Szöll* Kálmán rengeteg munkát végeztek szombaton és vasárnap, mert körülbelül 400 vámtétel került ez alkalommal megvitatás alá. A két kormány álláspontja, mint már jeleztük, jelentékeny közöledést tüntet föl, különösen áll az agrárvámokra nézve, melyeknél ugyan még vannak differenciák, de azok a legeszkélyebb mértékre redukálódtak. Ugyanez elmondható a gyapjувámokra nézve is. Budapesti politikai körök nem tartják a situációt kritikusknak, de azért ott is elismerik a politikai helyzet komoly jellegét, főképp az osztrák parlament viszonyok rendezetlensége miatt. A két miniszterelnök tanácskozásai az autonóm vámtarifa körül a vám- és kereskedelmi szövetség ügyét is feldolgozták. Magától értődik, hogy ezeknél a tárgyalásoknál fontos szerep jut a külföldi költendő kereskedelmi szerződéseknél is, mert ebben van a megegyezés legbővebb motívuma. A két miniszterelnök nézete fedezte egymást abban a meggyőződésben, hogy a monarchiának a külfölddel megindítandó szerződési tárgyalásokban mint gazdasági egységnek kell fellépnie, hogy érdekeit kellően megvéddesse.

A hágal új követ. Monarkhiánk hágal követét, *Okolicsányi* tudvalevőleg brüsszeli követé neveztek ki a visszavonult gróf *Khevenhüller* helyébe. Az új hágal követ *Eperjessy* Albert lesz, aki az utolsó években teheráni követ volt.

Asz abrúdbányai választás. *Abrúdbányán* ma volt *Tisza* Kálmán halála folytán az új választás. A kerület *Rosenberg* Gyulát választotta meg 188 szavazattal országgyűlési képviselőül. Ellenjelöltje, *Legrády* Károly 18 szavazatot kapott. A szabadelvűpárt körében *Rosenberg* Gyula megválasztásának mindenki örül nemcsak rokonszenves egyéniségénél fogva, de elismerve azt a buzgó, szakavatott munkásságot is, amelyet *Rosenberg* mint több bizottság előadója éveken keresztül kifejtett.

A rékási mandátum. Holnap másodszerül össze a képviselőház összehírdelhetlenségi jury-bírósgája ezáltal azért, hogy a temes-rékási kerület képviselőjének, dr. *Lendl* Adolfnak összehírdelhetlenségi esetében ítélkezze. *Lendl* képviselő saját maga jelentette be a Ház elnökénél, hogy állami iskoláknak tanszereket szállít és kitömött állatokat ad el nekik évi 8—9000 korona értékben. Bejelentésével egyenesen provokálni óhajja a bíróság ítéletét arra nézve, vajjon folytathatja-e a tanszerek szállítását az állami iskolák részére és hogy megköszönítse a bíróságának feladatát, *Heinz* Hugó előadó rendelkezésére bocsátotta iródiának iktönyvi kivonatát és vállalatának nyomtatott árjegyzékét. A bíróság holnap délután 1/3 órakor kezdi meg tárgyalását az elsőmeleti tanácskozásteremben, miután megelőzőleg a képviselőház ülésén megtörtént az ítélő-bizottság kisorsolása és esküvétele.

Egy bizonyos ultimátumról. Az ugynevezett *újjszervezett szociáldemokrata-párt* nagy dologba vágta a lejáróját. Megkezdi a *népszervezést* az általános és titkos szavazati jog érdekében. Kibocsátott ma egy felhívást és pedig nem kevesebb mint ötvenezet példányban s ennek a felhívásnak alapján *plebiszcitumot* rendez. A fe felhívás nememűl fenyegetést is tartalmaz a magyar országgyűlés és a társadalom ellen. Nevezetesen az van benne, hogy a szocialisták, ha az általános szavazatot békésen nem bírják kiküzdeni, akkor *belga módra* fogják kiküzdeni. A bejezett plebiszcitum alapján az újjszervezett szociáldemokrata-párt a képviselőházhoz föliratot fog intézni, amelyről azt mondja már előre is, hogy *ultimátum lesz és egyuttal hadüzenet*. Ha a parlament békés uton nem kapitulál, a „magyar proletáriátus” majd meg fogja mutatni, hogy cselekedni is tud.

Hogy ezt a dörgedelmes felhívást valami komolyan vegyék, az igazán nem jut eszünkbe. Nemcsak azért, mert a kibocsátókat még a szociáldemokraták maguk sem veszik komolyan, hanem azért sem mert az általános titkos szavazásnak a mi *nemzetiségi viszonyaink* közt nem lehet komolyan propagandát csinálni. Tudván-tudjuk, hogy a választási jog kiterjesztését, demokratizálását, vagyis a census felszámítását és egységesítését, a választókerületek arányosabb beosztását, a városi kerületek szaporítását, a községeként való szavazást helyesnek és követendő cónak valja maga a kormány is. Aki ennél többet, vagy egyebet akar, az vagy nem jót akar, vagy nem akarja komolyan. Azok a bizonyos *újjszervezettek* pedig akarhatnak akármit, egy csepp vizet sem fognak zavarni.

Állami altisztek kedvezménye. *Horánszky* Nándor kereskedelemügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértőleg az állami altisztekre, szolgálkra és díjnokokra egy olyan kedvezményt terjesztett ki, amely eddig csak a tisztviselőkre nézve állott fenn. Ez a kedvezmény abban áll, hogy a hivatalos kiküldetés tartama alatt megbetegedett tisztviselőnek napidíj jár, sőt a gyógyítási költségek megtérítésére is igényt tarthatnak abban az esetben, ha hitelesen igazolják, hogy a betegséget az utazás vagy szolgálát idézte elő, nem pedig saját hibájukból vagy gondatlanságukból eredt.

A verbói mandátum. A kir. Kuria I. választási tanácsa ma délelőtt folytatta a *Valasek* János verbói képviselő ellen beadott kérvény tárgyalását. Dr. *Erdély* Sándor, a kérvényező meghatalmazottja, rövid viszonzalásban a mandátum megsemmisítését kérte, míg dr. *Fajnor* védő a terhelő tanúk vallomását próbálta lerontani olyképpen, hogy azokat autoszugesztio hatása alatt állóknak mondta. A Kuria a *petitio* elutasította, mivel a megválasztott *Valasek* képviselő esküje által bizonyítottan látta azt, hogy *Valasek* a neki impuált ígázott szavakat programbeszédében nem mondta el.

KÜLFÖLD.

A hármasszövetség megújítása. A *Times* jó forrásból merített értesülés alapján hosszabb cikket közöl a hármasszövetség megújításáról, amely meg-egyezik a mi fejtegetéseinkkel. A *Times* szerint a hármasszövetséget meg fogják újítani és pedig akképpen, hogy a kontinentális hatalmasságok jelenlegi egyensulya ne zavarassék meg. Mind a három szövetségnek ezenkívül kétségtelenül megvan a saját fontos indoka arra, hogy ne mondja föl a háromoldalú egyezséget. Különösen Olaszország az olasz egység esküdt ellenségének, a pápának céljait mozditaná elő, ha kilépne a szövetségből. A Vatikán nemzetközi politikájának minden törekvése odairányul, hogy szétrombolja a hármasszövetséget és elszigetelje Olaszországot. Ezért nem is lehet komolyan venni azt a hosszú időn át terjesztett híresztelést, mintha Olaszország a kereskedelmi szerződések tekintetében nyerendő engedményektől tenné függővé a hármasszövetség megújítását. Hiszen komoly politikuskok mindenütt tudják, hogy a hármasszövetség Olaszországra nézve legalább is annyira szükséges, mint a másik két szerződő félre nézve. Nem szabad ugyanis szem elől tévesztünk, hogy a *határidőköz nem költött eredeti magyar-osztrák-német szövetség változatlanul érvényben maradna akkor is, ha a hármasszövetség megszűnnék*. Ez az eshetőség tehát súlyosabban érintene Olaszországot, mint akár Magyarországot és Ausztriát, akár Németországot, mert Olaszország egyszerre két szövetségségt veszítene el, amelyeknek mindegyike hatalmasabb, mint Olaszország, míg Magyarország, Ausztriának és Németországnak csak egy szövetségségről kellene lemondania. Gróf *Bülow* bécsi látogatásából különben mindenütt egész

határozottan azt következtetik, hogy a hármasszövetség megújítása bizonyos.

Bécs, április 15.

A *N. W. T.*-nak jelentik Berlinből, hogy a hármasszövetség szerződés megkötése és aláírása legközelebb meg fog történni. Az e részben Berlinből eddigelő érkezett közlések ettől az analog jelentéstől abban különböznek, hogy amazokban csak a szerződés aláírásáról volt szó. Ebből nyilvánvaló, hogy nemcsak egyszerűen meghosszabbításról van szó, aminek természet-szerűleg nyomban meg kell történnie, minthogy a határidő a szerződésben május hatodikra. Az aláírásról szóló jelentés arra mutat, hogy a szerződés szövegében bizonyos módosítások lesznek. Nagyon alaposnak látszik, hogy a delegációk illetékes részről felvilágosításokat fognak nyerni a hármasszövetségi szerződés megújításáról, mert a delegációk összeülésének napja megegyezik a hármasszövetségi szerződés lejártának határidejével s így a szerződés megújítására irányuló tárgyalások még a külügyminisztériumi költségvetés benyújtása előtt be fognak végződni.

Poroszország a bevándorlók ellen. Berlinből telefonálják, hogy az Orosz-Lengyelországból és Galiciából való, mindjobban fokozódó bevándorlás a porosz kormány *szigorú intézkedésekre bírta, amelyek a bevándorlók ellen irányulnak*. A lengyelországi bevándorlók voltaképpen nem Poroszországba igyekeznek és csak azért rekedtek ott, mivel a lelketlen kivándorlói ügynökök, mihelyt dijakat fölvettek, cserben hagyják őket. Ujabbban a legtöbb kivándorló titokban kel át a határon.

A macedon-bizottság feloszlátása. A bolgár kormány feloszlatta a macedon-bizottságot, de csak — *elvben*. Ezt tudomására juttatta a bizottság főembereinek. Képzeltető, hogy ezeket mennyire meghatotta a „csak elvben való feloszlátás”. A bolgár kormány ezzel a rendelettel nem lépte át a móka színvonalát. A famózus föl-oszlátásra közvetlenül ok az szolgál, hogy a *bizottság főemberei rablóbandák alakításán kaptak rajta*. Híre jár, hogy ez a határozat akképp függ össze *Firmidán* püspök föl-oszlátásának kérdésével, hogy a bizottság feloszlátása rekompenzációul szolgál a föl-oszlátás elhalasztásáért. *Gyágya* szerb diplomáciai ügyvivő hírtelen visszahívása szoríában nagy meglepetést keltett. Beavatott körökben beszélnek, hogy *Gyágya* Belgrádban az általa kezdet szerb-bolgár egyetértés szellemében azt tanácsolta, hogy Szerbia ne ragaszkodjék a meg-erősítéshez.

A Reichsrathból.

Bécs, április 15.

A Reichsrathhoz beérkezett irományok között van *Ennatti* interpellációja a *Coleoni* dígnanói lelkész ellen megindított elővizsgálat tárgyában. Az interpelláció utal arra, hogy a *nevezett lelkész súlyos sértésekkel illette az olasz királyi házat* s azt mondta, hogy az elővizsgálat nem felelt meg a tárgyilagosság alapelveinek, mert az államügyesség sem vádiratot nem nyújtott be, sem olyan nyilatkozatot nem tett, hogy bünvádi üldözésre nincs ok. Az interpelláló azt kérdezi, hogy tekintettel arra, hogy ez az eset az igaztató klérustelbátorítja káros üzemei folytatására, hajlandó-e a kormány a szószékről való rendszeres politikai és nemzetiségi igazgatásnak gátat vetni.

Naprendben van a népiskolák címének folytatóság tárgyalása.

Hruby Vencel *Hartel* közoktatásügyi miniszter tegnapi beszédével polemizál és *pártpolitikával vádolja a közoktatásügyi kormányt*. Az ifju-csehek — mondja a szónok — a közoktatásügyi költségvetést nem fogják megszavazni, de nem azért, mintha ellenségei volnának a művelődésnek és az iskolának, hanem az egész minisztériummal szemben való állásfoglalásukból kifolyólag. Utal arra a kulturelles álláspontra, amelyet a németek a szláv iskolákkal szemben elfoglalnak, és hangsúlyozza, hogy a népoktatás ügye a tartományi önkormányzat hatáskörébe tartozik. *Panasszkodik* végül, hogy Sziléziában a szláv elemeket a népoktatás terü háttérbe szorítják és hogy a sziléziai iskolák a germanizálás eszközei.

Még több címnél történt felszólalás, mire a választás- és közoktatásügyi minisztérium költségvetése elintézt nyert. Ezután a *pénzügyminisztérium költségvetését* tárgyalta. *Schnal* Vencel behatón foglalkozik a brüsszeli cukorkonferenciával, melyen Ausztria-Magyarország oly vereséget szenvedett, mely elkerülhető lett volna, ha Németországgal idejkorán jó egyetértésre jutunk. A szónok a konferencia határozatait hallatlan behatolásként mondja az egyes államok vámatonómijába és váltoja a határozatok szomorú következményeit a cukoriparra és a röpástermelőkre nézve.

Az ülés végén Kiofac az elnökhöz intézett kérdésben sürgeti a választ egy interpellációjára, amelyben azt panaszolta föl, hogy február 4-ikén egy százados egy tartalékos tisztrel azt mondotta: nem méltó a tiszt kardbójtra, mert üvegkereskedése van. Az interpelláló szövé tette azt az esetet is, amikor egy gazdaság elvesztette tisztirangját, mert hivatásának élt. Ez annak a bizonyosága, hogy a tisztikar lenézi a polgári munkát, pedig attól függ az állam léte. (Zaj a karzaton.)

Elnök megint a közönséget és a karzat kiűrésével fenyegetőzik.

Fresel: Mért nem válaszol a miniszter? Feleljen rögtön, ha ilyesmiről van szó! Hát ez parlament?

Elnök: Nem őné a szó!

Fresel: Az iparos nekem becsesebb, mint az egész tisztikar!

Kiofac: Hohenamban proklamálták, hogy a munka nem tisztességes foglalkozás.

Elnök figyelmezteti Kiofacot, hogy térjen át kérdésére.

Kiofac: Én meg arra kérem önt, kapitány ur, hogy ne idegeskedjék, ha mi beszélünk! Ha a miniszter nem válaszol, akkor majd szerzünk mi magunk elégtételt a megrálgalmazott becsület munkának, amely az emberiségre nézve hasznosabb, mint az egész hadsereg.

Az elnök kijelenti, hogy ezt a kérdést közölni fogja a honvédelmi miniszterrel. Az ülést délután 6 óra 20 percekor berekesztették. A legközelebbi ülés holnap délelőtt 10 órakor lesz.

Délafrikai béke hírek.

Budapest, április 15.

Quid novi ex Africa? — ez a klasszikus kérdés izgatja az egész angol közönséget. Mindenki béke híreket vár s ez a hangulat annyira ur az angol közönségen, hogy a kormánynak ugyancsak érdekeiben áll már ezért is siettetni a béke tárgyalásokat. Mert ha ezek most sem vezetnek eredményre, úgy az angol közönség csalódottságában ugyancsak kemény bajokat okozhat a kabinetnek.

A tárgyalások menetéről Délafrikából kevés hír érkezik. Ha érkezik is, nem publikálja a kormány. Ma estig mindössze annyit került nyilvánosságra, hogy a boer vezérek Pretóriában Milner kormányzóval és Kitchenerrel tárgyaltak és forma szerint való békejavaslatot tettek. Milner ezt a békejavaslatot megtáviratozta Londonba. A tárgyalásokat ezután valószínűleg Kitchener fogja vezetni.

Az angol parlamenti ellenzék nagy mértékben érdeklődik e javaslatok iránt. Az egyik ellenzéki vezér, Campbell-Bannerman az iránt interpellálta a kormányt, vajjon igaz-e, hogy a dél-afrikai boer vezérek békejavaslatokat formuláltak? Balfour erre a kérdésre azt felelte, hogy ez idő szerint csak arra a nyilatkozatra szorítkozhatik, hogy a kormány Kitchenerrel táviratot kapott, amely erre vonatkozó közleményt tartalmazott. A kormány válaszolt a táviratra s most újabb közleményeket vár. A parlament folyosóján a hadügyi hivatalnak egy nagyalású tisztviselője ma kijelentette, hogy az összes körülményekből az lehet következtetni, hogy a békeszerződést néhány nap múlva alá fogják írni. A politikai klubok is ezen a nézetben vannak.

A sajtó más véleményen van. Jellemző a Times vezércikke, amely Balfour beszédéről azt írja, hogy nem alkalmas arra, hogy a közeli béke reményét megerősítse. A többi lap konstátálja, hogy a hivatalos körök a legjobb reménnyel vannak eltelve a pretóriai tárgyalás eredményét illetően.

Nevezetes napja volt az alsóháznak, ahol Hicks-Beach tegnap előterjesztette a háború költségeinek előteremtésére vonatkozó javaslatokat. Körülbelül a következőket mondotta:

Rendkívüli kiadások gyanánt fődözendők a dél-afrikai rendőreszervek egy részének költségei, a nyugat-indiai eukortermelő gyarmatok támogatásának a költségei a eukortermékek megszüntetésének idejére és az új adósság kamatai. Ezek a szükségletek összesen 18 és fél millió fontra tehetők. A többi szükségletek és állami kiadások 1746 millió fontra vannak előirányozva, míg a bevételeket 147,785.000 fontra teszi az előirányzat, úgy hogy a fődöendő deficit 45 és fél millió font. Azt kérdezhetné valaki föl, mondja a miniszter, mi történtek, ha néhány hét alatt létrejön a béke. Még akarja jegyezni, hogy ha költséges dolog is a háború viselése, költséges annak befejezése is. Gondoskodni kell a katonák jutalmazásáról és megajándékozásáról. Sok katonaságot Dél-Afrikában kell hagyni és gondoskodni kell ottani gyarmataink támogatásáról, valamint arról, hogy felépítsük vagy helyreállítsuk nemcsak barátaink farmjait, hanem azokét is, akik vitáz és becsülettel ellenségeink voltak s akiket barátainkká tenni remélünk. Ha a béke tartósságát és biztonságát nyugtató feltételek mellett jön létre, a ház költségelennél nagyobb lesz ezekben a dolgokban. A miniszter azzal fejezi be

beszédét, hogy a háború költségei eddig 160 millió fontot, a kínai expedíció költségei pedig 5 millió fontot tettek.

Éjjel még a következő távirati tudósításokat kaptuk:

London, április 15.

Az alsóházból lord Balfour kijelenti, hogy nem érkezett közlés a béketárgyalásokról. A mostani stádiumban nem is érkeztethet. A kormány, mihelyt valamit közzé lehet tenni erről, ezt azonnal közölni fogja.

London, április 15.

Az estilapok jelentése szerint a kormány tegnap megkapta a boerok válaszáat a békefeltételekre. A békekilátások állítólag kedvezők.

London, április 15.

Wolseley lord szerdán visszautazik Európába. Arról a szándékáról, hogy megtekintje a ladysmithi harcmezőket, véglegesen lemondott és már tegnap megérkezett Fokvárosba.

London, április 15.

Kitchener jelenti Pretóriából: Április 7-ike óta az egyes angol csapatok jelentései szerint elesett 55, megsebesült 43, fogságba esett 167 és megadta magát 5 boer. A Fokföldön voltak még szétszórott boer csapatok, amelyek a gyarmat legnyugatibb részébe vonultak.

London, április 15.

A tegnap közzétett veszteségajlajstrom szerint 12-én Maohavie (?) mellett vasúti szerencsétlenség történt, amelyből 13 brit katona életét vesztette és 13 megsebesült.

A belgiumi válság.

Budapest, április 15.

Az általános sztrájk első napja aránylag nyugodtan telt el úgy Brüsszelben, mint Belgium kisebb városaiban. De az általános sztrájk féltelmes fegyvere már ma megérezte súlyát a belgiumi iparosvilággal. Ma a nagypárosok küldött-egyet menesztettek Lipól királyhoz és arra kérték, hogy hárítsa el a belga iparról az általános sztrájk veszedelmét. Erre aztán a király magához kérte a belügyminisztert és a brüsszeli polgármestert s hosszan értekezett velük a tennivalókról.

A szocialista vezérek ezalatt folytatják propagandájukat. Anderlecht külvárosban nagy szocialista gyűlés volt, amelyen Van der Velde képviselő a kormány ellen intézett heves támadások között az alkotmányrevízió követeléséhez való ragaszkodásra és nyugalomra intette a szocialistákat. Be kell várni a kormány válaszáat. Hogy a nép megtudja a választ, szerdán este nagy néptömeg vonuljon a képviselőkamara elé. Ha a kormány tovább is ellenáll, a végső eszközzel, a lázadás fegyverével kell küzdeni az alkotmány revíziójáért. A gyűlés után Van der Velde a Népházába ment, amelynek környékét a polgárorség tartotta megszállva, és ott is nyugalomra intette a népet.

Brüsszel ma meglehetősen nyugodt volt, de a vidékről egyre érkeznek a nyugtalanító hírek. Anvers és Charleroi környékén több véres összeütközés volt a sztrájkolók és a fegyveres erő között. Mind a két részről sokan megsebesültek. Hír szerint a lowieresi állomásfőnökök meggyilkolták. Namourban szocialista csoportok járták be tegnap este a várost, a rendőrség szétosztatlan iparkodott őket, de sikertelenül. A Place d'Armeson a tömeg fátýkösökkel támadta meg a rendőrséget és két rendőrt megsebesített, ezután beverte a rendőrség ablakait. A rendőrök karddal támadták meg a tömeget és vakszókat tettek. Végre sikerült a tömeget visszaszorítani. Tíz tüntetőt letartóztattak. Később lovasság is jött a zavargás színhelyére és szuronyral a szomszéd utcákba szorította a tüntetőket, akik visszavonulásuk közben az összes lámpákat összetörték.

Még nem lehet tudni, hogy a sztrájk megszüntetésére minő rendszabályokat akar foganatosítani a kormány. Több hírlap, köztük a klerikális Courier de Bruxelles azt ajánlja, hogy a kormány fegyveres erővel vessen véget az általános sztrájkknak.

Éjjel még a következő távirati jelentéseket kaptuk:

Brüsszel, április 15.

A sztrájkolók száma most már a 100.000-et is jóval meghaladja. A klerikálisok a legredekgebben visszautasítanak minden egyezkedést s így valószínű, hogy a kamara pénteken vissza fogja utasítani az általános szavazati jogról szóló indítványt. Ebben az esetben a forradalom feltartóztatatlan.

Brüsszel, április 15.

A könyvnyomdások független szindikátusa elhatározta, hogy nem jár el együttesen a sztrájkolókkal. A Peuple ma egy külön kiadásában felhívást közöl, melyben az összes munkások felhivat-

nak, hogy kezdjék meg az általános sztrájkot, mely az utolsó fegyver az általános szavazati jog kivívására és hogy tartózkodjanak minden kibágástól és minden lázító tételtől.

Brüsszel, április 15.

A város képe nem változott meg. Az összes veszélyeztetett pontokon katonaság gondoskodik a nyugalom fenntartásáról. A sztrájkolók reggeltől estig szüntelen az utcán vannak. Egy orvos elbeszélése szerint a legtöbb sebesült konokul vonakodik nevét elárulni. Többnyire polgáremberek, kik hazatérőben a tüntetők közé szorultak. Egy megsebesült polgár így nyilatkozott:

— Eddig esküdtt ellensége voltam a szocialistáknak. Tegnap mint ártatlan bárányt sebesítettek meg, holnap mint tigris fogok harcolni a csendőrök ellen.

Charleroi, április 15.

A charleroi szénmedence bányáiban, továbbá az üvegyárakban és más iparágakban kevés kivétellel általános a sztrájk. A sztrájkolók munkások száma 50.000. Az éjszaka nyugodtan telt el. A munkásvezérek azt ajánlották a munkásoknak, hogy kerüljék a zavargásokat és tartózkodjanak a részegítő italoktól. A legtöbb helységben bevitták a polgárorséget. Marcinelleben 16 embert letartóztattak, mert a dolgozni akaró munkásokat meg akarták akadályozni abban, hogy munkába menjenek.

Brüsszel, április 15.

A liberális lapok hevesen kikelnek a vérontás ellen, ellenben dicséző szavakkal méltatják a polgárorség tapintatos viselkedését.

HIREK.

Fiaink, fivéreink, vőlegényeink!...

Minden ravasz irodalmi formánál s szónoki fogásnál hatalmasabb az a kiáltvány, melyet a belgiumi szocialista nők csempésztek a kaszárnnyákba. Napok óta fegyverben áll már minden belga ezred, az ország minden részéből behívják a tartalékosokat s úgy lehet, hogy holnap, holnapután rokon rokon ellen rohan, szuronyt szögezve, mert ezt így követeli a katonai fegyelem és a hűségeskü.

„A hadsereg célja az országot külső ellenségektől megvédeni s belső zavarokat elcsitítani“ .. így tanítja ezt minden katonai reglement. Erre esküszik meg minden ujone, de míg külső ellenség ellen gyakrabban vezérelnek armádiákat, az igen ritkán fordul elő, „hogy belső zavarokat csitítsanak el.“ Mert ezerszer bátrabban megy a katoná a lovagabb esatutizbe is, dörgő ágyuk, rohanó parapák és száz darabban élő srappellek közé, mint védtelen rokoni ellen. Az a kéz, melyet örökre bénává tesz, tegnap talán még baráti szorítással üdvözölte, talán együtt dolgozott vele a gyárban, vagy künn a mezőn s ki tudja, nines-e valami családtagja, vagy talán a kedvese abban a fanatikus, vad tömegben, melyen néki át kell gázolni, ha követi a reglement s a katonai eskü parancsát.

Szinte látom a katonákat, amint a szürke, megrendszabályozott kaszárnnyaszobákban összebuja olvassák a titkon hozzájuk juttatott papirlapokat s még a legérzékletlenebb lelken is átremeg a gyermekkor egy megmaradt sugara, mikor asszonyok így szólnak hozzájuk:

„Ne öl! Nem léssen gyilkosság! Mi szólunk hozzátok az anyáitok, a nővéreitek, a menyasszonyaitok. Elmelekeztek meg a házi tűzhelyről, emlékeztek meg mind az édes dolgokról, amelyeket születésetek idejédtől rebegtetek és melyek szüntelen fel-felédnek a mi lelünkben, amikor is távol vagytok tőlünk. Emlékeztek meg a mi szeretetünkről, baráti oktatásainkról, emlékeztek meg életünk közös céljairól, emlékeztek meg az együttélés boldogságáról, amikor a munkás emberek találkoznak, megszorítják munkától kimerespedett édes kezüket és szólnak egymáshoz üdvözölő szavakat, ki-ki a maga nyelvén, amelyet gyermekéje idején rebegett először. Egy faj ők, egy család, a termelő családja. Mit törődnek a puskákkal a jog védői? Azon a napon, amelyen felemelkedik a jogfosztott népek tömege és követelni fogja a munkásosztályt fősabeditó általános és

közvetlen választói jogot, azon a napon is velünk lesztek, egy párton küzdők velünk az elnyomottakért az elnyomók ellen. Kérve kérünk benneteket fiaink, fivéreink, vőlegényeink, teljesítsetek azt a nagy parancsot, amely elenyészhetetlenül bele van véve az emberiség lelkiismeretébe, a tizparancsolatnak, a keresztényi tanításnak alapjáté, amelyre tanítottok anyátok a szülői házban, tanítóitok az iskolában, papjaitok a szószéken.

Ne őlj!

A közel jövőendő pedig meg fogja mutatni, melyik erősebb, a gyenge asszonyok szava, vagy a hatalom parancsa?

Budapest, április 15.

— **BUDAPESTI NAPLO.** Április 15-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejelekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **A kereskedelmi miniszter betegsége.** Horváth Nándor kereskedelmi miniszter tüdőhurutban beteg lefekszik a lakásán, ahol ma délelőtt Széll Kálmán miniszterelnök is meglátogatta. A beteg állapota nem aggasztó, de házi orvosának, dr. Dirner Lajosnak véleménye szerint nyolc-tíz napig ágyban kell maradnia.

— **A nagyhercegnő diákja.** Az orosz arisztokrácia szalonjainak új, rémséges, minden ízében orosz témája akadt. A keserves szerelmi regény szereplői: Heléna nagyhercegnő és egy polgári származású diák. A hercegnő, aki Vladimir nagyherceg leánya, a cárnak unokanővére, az a kisasszony, akit Napoleon Viktor herceg orosz tábornoknak kellett volna eljegyezni. Ebben az eljegyzésben természetesen sok lett volna a politika, míg szerelm egy parányi sem lett volna benne. A hercegisasszony nem tudott belenyugodni, hogy szívét politikai szolgálatokra használják föl s mivel erőszakkal is oda akarták láncolni a hercegre, úgy segített magán, hogy egy fiatal diákkal, akit különben szíve szerint szeretett, elszökött hazulról. Sajnos, a fiatal pár nem jutott tovább Varsónál, ahol a rendőrség letartóztatta őket. Heléna hercegisasszonyt visszaviték Pétervárra, a fiatal diákok pedig orosz szokás szerint Szibériába.

— **A pápa jubileuma.** A Budapesti Katolikus Kőr XIII. Leo pápaságának huszonöt éves jubileuma alkalmából e hó 17-én, esütőrtökön délután hat órakor a kör dísztermében ünnepélyt rendez a következő programmal: 1. Pápai Himnusz, előadja az Opera iértékara. 2. Ünnepi beszéd, mondja újru gróf Zichy János. 3. XIII. Leo és a missziók, franciául e öadja P. Herandez Jézus-társasági misszionárius, magyarul bevezeti gróf Zichy Nándor. 4. XIII. Leo nagysága, fölolvassa dr. Mivályfi Ákos. 5. Himnusz.

— **Tisztújítás Losoncban.** Losoncban ma volt a városi tisztújítás Kovács Ferenc királyi tanácsos, közjegyző elnökletével, melyen Wagner Sándor polgármestert s az eddigi tisztakat csekély változással újra megválasztották.

— **A triestti új püspök.** Az osztrák hivatalos lap mai száma jelenti, hogy Triest püspökévé a császár dr. Nagel Ferenccet az olasz párt jelöltjét nevezték ki aki egy római kollégium tanulmányi előjárója volt s mint ilyen a szentszéknél is nagyon kedvelt ember.

— **Anarkhista a parlamentben.** A milánói ötödik kollégium mandátumára két pályázó van. Az egyik Moiana monarkhista, a másik pedig Calcagno — anarkhista. Calcagnot a köztársaság és a szocialisták léptették föl s hogy stilszerűek legyenek, már tegnap, mikor Moiana programbeszédét akarta megtartani, Calcagno hívei lehurrogták. Calcagno egyébként Nápolyban lakik, honnan levelet írt milánói híveinek s értesítette őket arról, hogy a jelöltséget elfogadja. Calcagnoval az anarkhia akar belenni a parlamentbe, vagyis a tekintélyt nem ismerő állam-bránd hódol meg, legalább az eszközök dolgában, a parlamentáris szervezet előtt. A dolog elég érdekes s azon a napon, melyen Calcagnonak csakugyan átnyújták Miláno mandátumát, föl kell jegyezni a parlamentárizmus egyik nagy diadalát s egyúttal egy új anarkhisztikus székta megszületését.

— **Natalia vallása.** Párisból táviratozzák, hogy Natalia királynő áttérésén Dredion abbé és Castrillo márkai szerepeltek mint tanúk. Ezzel szemben egy bukaresti távirat azt jelenti, hogy olyan emberek, akik Natalia királynét jól ismerik és akik vele folytonosan leveleznek, azt állítják, hogy a királynének egy csöpp hajlandósága sincs arra, hogy vallását megváltoztassa s hogy a párisi hír alaptalan koholmány.

— **Natalia — menyasszony.** Egy szép asszonyt semmiképpen sem lehet elfeledni. Ha a világtörténelem, melynek alakja volt, már bezárja előtte a kapukat, ha a férje, aki bevezette a históriába, már a föld alatt van, ha a fia, akiért még a férje ellen is tudott küzdeni, elfeledi, a szép asszony még akkor sincs elfeledve. Ha a királyné lefoszlott róla, főtámad az asszony, aki újra utat tör magának a világban s ha mással nem, avval kél életre, hogy újból eljegyezze magát. Natalia királynőről van szó, aki egykor szép szerb románokra ihlette meg országát költőit, hogy utóbb elfeledjék egészen, akiről annyi szent asszonyos történetet mondtak, amíg a trón mellett ült s annyi szerelmi intrika részesévé tették meg, mikor elkezdte a hatalom közelségéből. Natalia exkirálynő — menyasszony! Szegény királynő volt s milyen gazdag asszony. Mikor már mindenki elfeledte, akkor egyszerre előáll, fölbukkan újra s tanúságot tesz róla, hogy mint asszony értékes vagy legalább is győztes tud lenni a férfiakon, akik pedig oly sok keserűséget szereztek neki egész életében. Belgrádban ma egyébről sem beszélnek, mint erről a győzelemről s a szerbek, akik nagyon szerették Nataliát, bizonyosan nemcsak azért pertraktálják ezt a hirt olyan nagy érdeklődéssel, mert egykori királynőjükről szól, hanem azért is, mert látják benne azt az asszonyi életet, melyről egy érdekes szép asszony sohasem mond le.

Az exkirálynő nagyon csendesen, a legnagyobb titokban jegyezte el magát Biarritzban. Vőlegénye egy híres francia gavalér, aki azok közé a férfiak közé tartozik, akiknek kezét úgyszólván az asszonyok szokták megkérni. Natalia azonban még ma is szép, érdekes és okos. Históriait hord magával mindenüvé s a francia gavalérok szívesen veszik, ha olyan nőt vezethetnek oltárhoz, akinek emlékeiben is gyönyörködni lehet. A kiolvasott könyvet hamar megújra az ember, Natalia azonban nagy és gazdag emlékek gyűjteményét hordja lelkében. Erdemes és tanulságos olvasmányokat.

— **Magyarok a pápánál.** Rómából táviratozzák, hogy a pápa ma az erdélyrezi záradékokat fogadta, akiket Majláth Gusztáv püspök vezetett eléje.

— **Uj tengeri akna.** Fiuméből jelentik, hogy ott kísérletezések folynak egy újrateremtő tengeri aknával, amelynek feltalálója egy Laurencics nevű triestti mechanikus. A kísérletek, amelyeknél a Klotild gőzhajó és a tengerészeti hatóság egy pontonja segítségkézik, jó eredményre biztatnak. A kísérleteknél állandóan jelen van az osztrák-magyar, francia, holland és argentinai hadi tengerészet egy-egy képviselője.

— **A föld medicinái.** Pétervárról táviratozzák, hogy egy ottani orvos, dr. Bunge, aki nevét fölfedező utazásaival tette híressé, avval a tervvel foglalkozik, hogy az északi sark vidéken szanatóriumot létesít azokörök részére. Ennek a tervnek az az észlelés szolgál alapjául, hogy a tődöbetegek, melyeket a sarkvidékre érkeznek, rögtön könnyebben érzik magukat. Az északi sark vidéken nem ismerik sem a tődövészt, sem a rákbetegséget. Az északi sark esodái közül még senki sem említette föl ezt a csodát. Az emberek nem ismerik még eléggé a föld nagy és emberszerető titkait, s még ma is sokan kételkednek abban, hogy minden, ami ezen a világon van, csak azért van, hogy az életet szolgálja. Ime, ami a mi égvönk alait megromlik, elalaj, az ott fenn a hideg éjszakák országában gyógyul meg. Mintha az egész föld kerekében el volnaának osztva drága és titokzatos medicinái az életnek, hogy küzdelmes munkával úgy kelljen összeresgélnie az embereknek, ha élni akarnak. A pálmák alatt született embernek hőmezőkről kell szednie az ezer jó füvet s a hideg világban napvilágot látott embernek a pálmákról kell leszednie az életet adó gyümölcsöket. Milyen nagyszerű büntetés ez az emberségnék, hogy rá kell jutnia arra a szabályra, hogy minden bajára van orvoság, csak azt nem tudja, hol. És ez az örök kutatás a nagy büntetés, a nagy munka, melyben milliók pusztulnak el, nemzedékek omlanak össze. Bizonyos az, hogy a természet csendességének az a jelentése: En hallgatok, mert nagy titkaim vannak. Neked az a hivatásod ember, hogy fűrkészd az én titkaimat. Ez a fölség, gyönyörű játék a te földi rendeltetésed. Csak ne fáradj el. Annit már tudsz, hogy minden, minden ami van, számodra termett, csak meg kell találnod.

Az északsarki levegő a tődövész medicinája. Ki tudja, még miféle drága gyógyszereket rejtenek a jeges, hideg tengerek s ki tudja, nincsenek-e éppen ott elrejtve az élet legerősebb elixirei. Az északi tengerek nagyon hallgatógok. Talán bennük kell keresni a legnagyobb titkokat.

— **Halálos autómobil-kocsizás.** Brombergben két gyáros szerencsétlenül járt az autómobilon. Künbach felé kirándulóban az autómobil lékezése és kormányza eltört és a gépkocsi felborult. Pensek gyáros konyhatörést szenvedett s mindjárt meghalt, társa Hornschuh gyáros súlyosan megsebesült.

— **Henrik herceg az amerikalakról.** Hamburgból jelentik, hogy ott Henrik herceg a Keletásiai Egyesület tegnap lakomáján beszédet mondott, amelyet azzal kezdett, hogy Amerikából való visszatérése óta ez az első alkalom arra, hogy visszapillantást vessen az ott töltött napokra. Nemcsak azt a nemzetet találta ott, amelyet az Atlanti-Oceánon túl dollárvadász nemzetnek hívnak, hanem olyan nemzetet, amely teljes energiával arra törekszik, hogy tisztán ideális javakat is szeressen. Odaát olyan családi élet van, amelyen itt el sem képzelhető s ahol nincs meg, ott minden erővel törekzenek elérésére. Csak hálás szívekkel gondolhatok vissza, mondotta a herceg, azokra a napokra, amikor vendége voltam a nagy nemzetnek, amely otthétem minden óráját kellemessé igyekezett tenni. Közönetem azonban első sorban azt illeti meg, aki megparancsolta, hogy oda menjek, azt, akiről az ünnepelejen megemlékezünk s aki engem a távol Keletre is küldött. A herceg azzal a kívánsággal fejezte be beszédét, hogy a Keletásiai Egyesület, amely föladataul tűzte ki, hogy összekötő kapocs legyen a haza és a távol Kelet között, virágozzék és gyarapodjék.

— **Halálos merénylet egy orosz miniszter ellen.** Pétervárról félhivatalos távirat jelenti, hogy Szijagin orosz belügyminiszter ellen ma déli egy órakor a birodalmi tanács épületének előcsarnokában merényletet követtek el, amely egy órával később a miniszter halálát okozta. Több távirat e véres esetről nem érkezett, de ha a részletek hiányzanak is, mégis összefüggést kell találni a belügyminiszter tragikus sorsa és a sok merénylet közt, amelyek utóbbi időben az orosz főváros lakosságát megremegtették. Az orosz félhivatalos hírszolgálat éppen a napokban hirdette nagy garral, hogy Péterváron minden csendes, de Szijagin meggyilkolása most kegyetlenül rácafojt. Lapunk zártkör jelenti egy pétervári távirat: Szijagin miniszter gyilkosa azt mondja, hogy neve Balsaneff és hogy mint a kievi egyetem hallgatóját a tavalyi zavarágok alkalmával megbüntették, ami arra indította őt, hogy a miniszteron bosszút álljon. Mikor elfogták, nem fejtett ki ellenállást. A minisztert közvetlen közelből két golyó halálosan találta. A gyilkos egy orosz hadsegéd egyenruhájában közeledett a miniszterhez, avval a megjegyzéssel, hogy Szergiusz nagyherceg megbízásából egy iratot akar átadni. Mialatt a miniszter az irat után nyult, a gyilkos revolveréből ötször reálott.

— **Dráma a vasuton.** Szeg Gyula tiszaföldvári gazdálkodó, Budapestre utazott beteg feleségével. A vasuti kocsiiban a szerencsétlen urinó, aki nagyfokú hisztériában szenvedett, egy őrizetlen pillanatban szublimát-pasztilákat vett be, majd létréje rohamt s meg akarta élni. A dühöngő beteget sikerült megfékeznie a férjnek, aki Budapestre érkezve a zsidó kórházba vettette föl nejét, ahol a szerencsétlen asszony, a szublimátmérég hatása folytán, ma meghalt.

— **Házaság.** Frisch Gyula eljegyezte Eichner Donát, Eichner Márkusz tőrváros kereskedő leányát.

— **Dalon szobrász halála.** Párisból táviratozzák, hogy Jules Dalon a híres szobrász ma reggel meghalt. Legkiválóbb alkotása volt, az a nagy köztársaság-szobor, amelyet három évvel ezelőtt lepleztek le Párisban.

— **„The Great White Chief.”** Különös kép ragadja meg mostanság az olvasót az angol és amerikai képeslapokban. Mérföldnyi távolságokon matabélek állanak harci díszben sorfalat zord sziklauton s úgy várják, hogy végső pi-henőhőlyére, a Matappo Hillre kiserjék „a nagy fehér főnököt”, Cecil Rhodes. Megátokozott és gyűlölt ellenségük volt egykoron a rhodesiai kolosszus, de az angol fegyver és az angol pénz megbékítette őket s minden pompájukkal kísérték utolsó útján az idegen fehér embert. Az a nagy ábránd, mely Cecil Rhodes egész életében lelkesítette, lengi körül holttestét is. Távol hazájától, a melyért élt, s melyet a föld minden hatalmasságánál dicsőbbnek és nagyobbabnak akart látni, távol az angol partoktól, de azért angol fennhatóság alatt lévő földben temettette el magát. Mekora bátor gögősség még a halálban is! Jól tudja, hogy a Matappo halom erős bizonyoságra így az ő nagyságának és elért céljainak, mint minden szobor, mely érbe öntve öntve koroknak hirdesse, hogy ki volt Cecil Rhodes. Angol lobogó alatt, angol katonák sor-tüzének bucsuzavarával tették a földre, de sirjánál meghódolt, vad néptörzsek is meghajtották a fegyverüket s naiv matabél mesék messi unokáknak is regélni fogják még, ki is volt a Great White Chief.

— **Baleset a Szigetváron.** A Szigetvár nevű osztrák-magyar hadihajó, mint Newyorkból jelentik, pár nap óta az ottani kikötőben időzik. A newyorkiak nagyon érdeklődnek a hajó iránt s olyan sokan akarták megnézni, hogy leszakad alattuk a hajókikötő hidja. Huszonhárom ember a hidról a vízbe esett, de szerencsére valamennyit kimentették a vízből.

— **A pénz palotája.** Budavárban is palota épül. Hatalmas épület, belefejt majd az egész pénzügyminisztérium. Olyan ház nem is akad több széles e hazában, amelyben annyi pénz lenne garadában, mint amennyit ennek az új háznak a falai őriznek majd, meg a katonák, akik szuronyos puskával sétálnak le és föl, egyik faköpenyegtől a másikig. Mert hát szegény ország ez, szegény, hanem azért van neki aranya, ezüstje bőven. Az új ház az ország kincsesládája lesz. A gyomor, ami számára mindent leföldöz a sok mindenféle adót reánk diktáló és minden törvények között a legkönnyörtelemből végrehajtott törvény, — de élet is. Magába szívja az ország erőit, hogy aztán erőssége legyen az államnak. Mert hát nemcsak a hadviseléshez kell pénz, pénz és pénz, hanem a békeséghez is — és a sok millió mind ebből a házból indul majd szerte, hogy olajat vásároljanak vele az államgépezet ezer meg ezer masinája számára és — sajnos — sok acélt vagy bronzot, vagy egyelőre még csak az Isten tudja, hogy mit — ágyunak. Még csak az alapkőig jutottak el a házépítésben, de nem kell kicsinyíteni a munkát, mert az a palota a várban épül. Az pedig rejtelmes talaj. Nem igen alkalmas a házépítésre. Pár évvel ezelőtt történt meg az, hogy egy huszár vágatott végig a vár valamelyik útján s egyszerre csak eltűnt a föld színéről a huszár is, a ló is. Elynyelte a föld. Szerencsére nem úgy, hogy ne adta volna vissza. Talán másfél óra üregbe pottyant bele s ilyen üreg, csatorna mindenfelé akad a várban. Akadt a pénzügyminisztérium új palotájának alapzata alatt is bőven, s ezért derék dolog, hogy már az alapozással rendelkeznek legalább. A többi aztán könnyű, sima munka. Ha az alapozás munkája készen van, gyorsan nő a fal föl az ég felé s hamarosan fölkerül a ház feleburjára a süveg. Ilyen monumentális építkezésben persze még se olyan szédületesen gyors a haladás, mint ahogy a bérházak vékony falaival szokás büvésködni, de azért hamarosan tető alatt lesz a pénzügyek és ő felségének, a Pénznek rezidenciája.

Ma délelőtt tették le a ház alapkövét, a nagy aktushoz illendő ünnepélyességgel. Ott volt *Lukács* László pénzügyminiszter, *Granzenstein* és *Toepke* államtitkárok, az építőbizottság tagjai közül *Vértesy* Ferenc miniszteri tanácsos, *Bakorné* Géza osztálytanácsos, *Zobel* Lajos pénzügyi tanácsos és dr. *Blaskovics* Zdenko miniszteri titkár. Ott volt még *Popovics* Sándor, *Jankovics* János, *Vörös* Sándor, báró *Andreaszky* István és *Márfly* Albert miniszteri tanácsosok, valamint a palota építői: *Felner* Sándor műépítő, *Reischl* Ferenc állami főmérnök, *Majorossy* Géza és *Kunfalvy* Nándor építőmesterek és nagy érdeklődő közönség. *Granzenstein* államtitkár nyitotta meg az ünnepet, arra kérte a minisztert, hogy járuljon hozzá az alapkövetételhez. Ezután *Felner* Sándor műépítő mondott beszédet, amelyben a királyt, a minisztert, Magyarországot fejlődését éllette s aztán átadta a kalapácsot a miniszternek, aki hosszabb beszédet mondott. Örömmel teszi le, úgy mond, az alapkövet ennek a palotának, amelynek létesítése sokkal fontosabb, mint bármely más középületé. Az új palota az ország pénzügyi konszolidációját mutatja, garanciája a komoly munkának és komoly törekvésnek és a jövő generációknak is bebizonyítani fogja, hogy Magyarország a XX. század elején méltó helyet foglalt el a kulturálmunka sorában. A miniszter beszéde után az építőmesterek elhelyezték az alapkövet, amelyre előbb a miniszter, aztán a jelenlévők mindenike három ütéssel. Az alapkövet középen levő mélyedésben bronzszekrényt helyeztek el, amelyben benne vannak az építés történetéről szóló okiratok, a most forgalomban levő arany és ezüstérmék, továbbá a hivatalos lap és a napilapok egy-egy példánya. Majorossy építőmester a kalapácsot, az építőkanalet, továbbá a fűlást alkalmával fölszínre került pénzügyi teményt a miniszternek ajánlotta föl. A miniszter nagy érdeklődéssel nézte végig a sikerült alapozó-munkát és elismerését jelezte ki *Felner* Sándor tervező műépítőnek és az építőmestereknek.

— **Halálhíradás.** *Mocsáry* Imre andornaki föld-birtokos, *Mocsáry* Lajos volt országgyűlési képviselőnek egyetlen fia, tegnap Abbázában 60 éves korában hosszas, sorvasztó betegség után meghalt. A megboldogult egész életén át lelkes barátja és hűve volt minden szépnek és nemesnek. Dilettáns létere oly tehetség volt a dalköltészet terén, hogy népdalait ország-szerte énekelik. Néhány kiváló népszenműnök ő írta a dalokat, amelyek köztetésben részesültek. Halála egy nagykitérjedési és ország-szerte nagyra-becsült családát ejtély gyászba.

— **Öngyilkos vezérigazgató.** *Frankurth* jelentik, hogy *Massenbach*, az akkumulátor-gyár igazgatója egy gyorsvonat elé vetette magát és azonnal meghalt. A vállalat vesztesége 545.000 márká.

— **Tíz egy fűszerüzletben.** Az éjszaka kigyulladt *Bayer* Lázló Loszter-utca 19. szám alatti fűszerüzlete és az árak nagy része elégett. A tűzhöz a VIII. kerületi és központi tűzörség vonult ki *Jancsik* tüzfelügyelő vezetésével és egy órai munka után sikerült a tüzet eloltani. A tűz keletkezésének okát és a kár nagyságát még nem lehetett megállapítani.

— **Öngyilkos alezredes.** *Belgrádból* táviratozzák, hogy *Sturm* Jenő német származású nyugalmazott alezredes tegnap a temetőben agyonlőtte magát. Az alezredes zilalet anyagi viszonyai készítették öngyilkosságra.

— **A tőzsde segélyegylete.** Az üzlet forgatagában, ebben a modern csatában, melyet a nemzetek jöletéért vívnak, talán még kiszámíthatatlanabb a végzetes golyók járása, mint ott, ahol halált osztanak. Dolgos, munkás embereket, komoly kereskedőket, legszorgosabb munkájuk közben érhet a konjunkturák fordulásából származó veszedelem, melyért senkit felelőssé tenni nem lehet s melynek nem lehet megkeresni azt az emberi bünt, mely a bűnhődést indokoltá tenné. Jogos és emberséges tehát az a gondolat, melynek gyakorlati megvalósítására néhány nap óta akcióit indítottak előkelő fővárosi kereskedők. Arról van szó, hogy a tönkrement emberek és a szerencsétlenül járt, de keresetképes egyének számára tőzsdei segélyegyletet akarnak alakítani, hogy akiket már ért az üzlet balsikere, újból talpra állíthassák s erejüket, kereskedelmi tudásukat újból a nemzeti gazdálkodás szolgálatába sorozhassák be. A tőzsdei segélyegylet eszközei kétségkívül élénk visszhangra fog találni az egész magyar kereskedő világban.

A tőzsdei segélyegylet előkészítő bizottsága ma délután értekezletet tartott a Pesti Lloyd-társulat üléstermében *Neumann* Miksa tőzsdei alelnök elnökete alatt. Az elnök reményének adott kifejezést, hogy az eddig történt nagyszámú csalakozásból ítélve, biztosra vehető, hogy az egyesület rövidesen megalakul. Az elnök után *Steiner* József fejtegette az egyesület céljait, s hangsúlyozta, hogy nemcsak a tönkrement embereknek kell támogatást nyújtani, hanem főképp azon keresetképes egyéneknek, akiket szerencsétlenség ér. Ezeket kell megővni az elszegyedéstől. A tőzsde tagok nagyrésze napi keresetre van utalva és a jelenlegi mostoha viszonyok közt segélyre szorul. Ily segélyt kell nyújtani a megszorultaknak oly módon, hogy ne kelljen érte piruonok. *Krausz* Simon kevesi a tagsági díjat, melyet — szerinte — kétszeresére kell emelni. *Megyeri* *Krausz* Lajos azt hiszi, hogy okosabb lesz, szerényen kezdeni és fokozatosan haladni. *Widder* Mór szerint a választmánynak diskrét módon, egy három-öttagu bizottság által kell gyakorolnia a jótékonyt. *Ullmann* Emil, *Auer* Róbert tőzsde tanácsosok és *Weiskopf* *Jakab* tőzszóalásai után az értekezlet elfogadta alapul az alapszabálytervezetet s kebeléből egy harminc-tagu végrehajtó bizottságot küldött ki az egyesület létesítésére és tagok gyűjtésére. E bizottság tagjai lettek: a tőzsdetanács részéről: *Auer* Róbert, *Herczfeld* Frigyes, *Megyeri* *Krausz* Lajos, *Neumann* Miksa, *Schöffner* Bódog és *Wahl* Béla. A tőzsdetagok közül: *Aczél* Géza, *Adler* Sándor, *Aldor* Frigyes, *Blau* Arnold, *Beer* I. László, *Frei* Kálmán, *Fleissig* Sándor, *Gál* Károly, *Heller* Gyula, *Krausz* Simon, dr. *Linksz* Armin, *Löwy* Adolf, *Mangold* Manó, *Nagy* Andor, *Nagel* Ignác, *Polakovits* Mátyas, *Róth* Miksa, *Reich* Lajos, *Steiner* József, *Spitzer* Gyula, *Weiskopf* *Jakab*, *Weisz* Tivadar és *Widder* Mór. A végrehajtó-bizottság pénteken délután fél hat órákor tartja ülését a Pesti Lloyd Társulat üléstermében.

— **Csaló kereskedő.** A rendőrség több feljelentés folytán körözti *Berkovits* Béla volt kereskedőt, akinek O-utca 4. szám alatt bizományi és ügynökségi irodája volt. *Berkovits* több gyár készítményeit közvetítette a kereskedőknél és miután kezdetben lelkismeretesen eszmáit, megbiztak benne és nagyobb üzletek megkötésére is adtak neki megbízást. Így a *Kaiser*-féle ólom- és ónarugyár 588 kor. 32 fillér erő árúat bizott rá. *Berkovits* az árúkat értékesítette is, de a pénzt magának tartotta meg. Így tett több gyárral is és egy csomó pénzt összeszedve megugrott. *Berkovits*ot, aki budapesti születésű, 26 éves, nős ember, országosan körözik.

— **Az osztályorsjáték huzása.** Az osztályorsjáték mai huzásán ötezer koronát nyert 423, *kétezer koronát* 963 1299 2110 4947 7264 17476 31458 33598 42192 46873 49001 68816 77450 79595 91409 92180 94631 98960, *ezzer koronát* 4981 9288 12121 18217 18145 33-75 40587 41240 41464 43973 51896 52526 53336 61240 65542 72596 76977 78502 81272 84573 89478 89697 91538 99990, *ötstázezer koronát* 1171 4794 6022 8778 9114 10479 12816 17760 183-8 18417 22526 22875 24359 25-89 28101 28741 30296 30693 340-6 34266 36997 36715 46843 400-8 42349 44085 46-00 48205 49412 49422 70381 71160 72755 74365 74639 74588 76421 75-15 78832 81002 86636 84578 86885 94981 95363 95646.

(x) **A legjobb fűmágvaknak beszerzési forrása** tudvalevőleg *Mauthner* Odén cs. és kir. udvari magkereskedése Budapesten. Nemcsak a székesőváros, hanem a nagyobb vidéki városok, Ausztria- és Magyarország gyogy- és fűrdőhelyei is, évek hosszú sora óta az összes nyilvános terek és kertek részére, nevezett cégnél szerzik be a tartós és szép pázsit létesítéséhez nélkülözhetetlen kitűnő *Mauthner-féle margószigetli fűmágvak*éket.

Három művésznr.

Azt olvasom ma egy újságban Sada Yaccoról, hogy ő a japáni Duse. A mult héten azt olvastam róla, hogy ő a japáni Sarah Bernhardt. Duséről már úgy beszélnek, hogy ő az olasz Sada Yacco, s Sarah Bernhardtól, hogy ő a francia Duse. Hallottam Sarahról, hogy ő a francia Sada Yacco és Duséről, hogy ő az olasz Sarah. Így állván a bál, összehalítottam a magam használatára egy kis színházi szótárt, amelyet ezennel a külvilággal is közlök. Ime

Olasz Sada Yacco = Duse

Francia Sada Yacco = Sarah.

Olasz Sarah = Duse

Japáni Sarah = Sada Yacco.

Francia Duse = Sarah

Japáni Duse = Sada Yacco.

Na már most.

Tegyük fel, hogy már annyira beégyakoroltam magamat ebbe a színházi műnyelvbe, hogy pompásan tudom, melyik kicsoda. E öltetés után mi sem lesz könnyebb, mint egy kis színházi hírt ezen a nyelven megírni. Például:

* **A japáni Sarah a francia Dusénél.** Mint párisi lapok írják, a japáni Duse meglátogatta ma délután a francia Sada Yaccot. Sarah Bernhardt nagyon szívesen fogadta a japáni Sarah-t és azonnal bejelentette neki, hogy éppen most vendégül tiszteli az olasz Sarah Bernhardt-t. A japáni Duse ennek módfelett megörült s arra kérte a francia Sada Yaccot, hogy mutassa meg neki az olasz Sarah-t. A francia Duse szívesen teljesítette a japáni Sarah kérését és megmutatta neki az olasz Sada Yaccot, aki a japáni Dusét keblére szorította és japáni Sarah-nak nevezte. Sada Yacco megköszönte az olasz Sarah-nak ezt a bókot, mire Duse a japáni Sarah keblére ölelte s megeskolta. Ezután vacsorához ültek, amelyen csak a három művésznr.: a japáni Sarah, az olasz Sada Yacco és a francia Duse vett részt. A japáni Sarah Sarah mellett ült, az olasz Sada Yacco pedig Sada Yaccoval szemközt. Trófiás felköszöntőkben sem volt hiány. Duse a francia Sada Yaccot és a japáni Sarah-t, Sarah az olasz Sada Yaccot és a japáni Dusét, Sada Yacco pedig a francia Dusét és az olasz Sarah-t köszöntötte fel.

Jól hangzik, ugy-e?

—o—

FŐVÁROS.

(*) **Angolk Budapest.** A földmivelési miniszter ma értesítette a főváros, hogy májusban Essex angol grófság mezőgazdasági bizottsága Budapestre jön, hogy Magyarország viszonyait tanulmányozza. A kirándulásnak azonban fontosabb célja is van. Követlenül összekötést akarnak létesíteni az angol és a magyar termelők és fogyasztók között. A gazdákkal a fogyasztási szövözeteket élén álló kereskedők is Budapestre jönnek. A programba fölvezték a vásárcsarnokok megtekintését is. A miniszter arra kéri a várost, hogy a vásárcsarnokokról tájékoztató füzetet irasson, amit a minisztérium fog angolra lefordíttatni.

(*) **A légszuszogó kihelyezése.** A légszuszogó kihelyezésének kérdésében kiküldött vegyesbizottság *Halmos* János polgármester emlékelet alatt ma délután öt órákor ülést tartott. Az emléklő polgármester előadta hogy a légszuszogó kihelyezése ügyében kiküldött vegyesbizottság működése a kihelyezéssel járó nagy költségeken hajótörést szenvedett. A társaság ugyanis pusztán a kártalanításért egy millió forintot kért s a főváros által a körvasut mentén fölajánlott telket pedig nem fogadta el. Míután a közgyűlés *Schubert* Sándor bizottsági tag indítványa alapján egy oly újabb utasítást adott a középítési igazgatónak, illetve a mérnöki hivatalnak, amely az egész légszuszogó végleges rendezését felelősi s amelyről 1903. év végéig a közgyűlés elé javaslatot kell terjesztani, indítványozza az emléklő polgármester, hogy a kiküldött vegyesbizottság működését tejezze be s erről a közgyűlésnek tegyen jelentést. Hozzászólottak az indítványhoz *Háti* Tivadar, *Kaiser* János, *Vossis* Károly és *Hunfalv* Adolf, akiknek felszólalásai után a vegyes bizottság az emléklő indítványát elfogadta.

(*) **A hírlapok utcai árusítása.** A belügyminiszter a minap körrendeletben szabályozta a hírlapok utcai árusítását, illetőleg a meglevő miniszteri rendeletet módosította. Az új rendelet így szól:

A hírlapok utcai elárúsítása az 1897. évi április hónap 13-án 1608. é.n. sz. a kibocsátott belügyminiszteri körrendelet óta oly nagy mértékben fejlődött, hogy az idezett rendeletben foglalt az a korlátozás, hogy a hírlapok utcai elárúsítására az engedély előzetesen csak 8 nappal adható meg, ugy a hatóságokra, mint a hírlapkiadókra nézve mind terhesebbé vált, miert is a szóban forgó rendelkezést oda módosítottam, hogy a hírlapok utcai elárúsítására az en-

gedély előzetesen három hónapra is megadható. Továbbá ismételve tapasztalván, hogy az újlag indított hírlapok gyakran egy már létező és elterjedt hírlap címéhez és alakjához annyira hasonló címet és alakot vesznek föl, hogy ez által a nagy közönséget könnyen tévedésbe ejtik, ennek elkerülése végett utasítom címet, hogy olyan hírlapok utcai elárulítására, melyeknél a fenti körülmények fönntörnek, engedélyt ne adjon. Végül föl hívom még címet, hogy az elől idézett körrendelet egyebé intézkedését szigorúan tartsa szem előtt, különösen pedig az utcai elárulításra kerülő hírlapokat éber ellenőrizze.

(*) **Adókvetés.** Az 1902. évre kivetett I. osztályu kereseti adónak, a ház-, telek- és tóketulajdonosok által az 1902. évre fizetendő II. osztályu kereseti adónak valamint azok járulékaiknak megállapítása befejeztetvén, az ezekről készített kivétési listáimról folyó évi április hó 14-ik napjától, április hó 21-ik napjáig bezárólag, naponként reggeli 8-tól déli 12-raig foglalkoznak a kerületi adószámveteli osztállyal közszemlére kitétetni.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Az állami színházak igazgatása.** A féltálatos Magyar Nemzet jelenti, hogy Széll Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter ma Beöthy László igazgató lemondását forma szerint is elfogadta és ideiglenesen Somló Sándort, a Nemzeti Színház drámairodalmi ténis is kiváló tagját bizta meg az igazgatói teendők ellátásával. Széll Kálmán belügyminiszter továbbá Mader Raoul szerződését az Operaház ideiglenes igazgatója gyánat egy esztendőre meghosszabbította.

**** Várszínház.** Ma este pompás előadásban került színre a Várszínházban Zeller bájos operette, a *Madarász*. A színház erre az alkalomra is zsufozásig megtelt díszes közönséggel, amely az egész est folyamán sokat tapsolt a szereplőknek. A fejedelmesszonyt Sugár Aranka játszotta. Művészi játékával nagy sikert aratott és kiváló énekművészete jelszen érvényesült ebben a szerepében is. Postás Milkát Fedli Boriska adta kedvesen, sok temperamentummal. A budai közönség, amely rövid idő alatt kedvencevé fogadta a fiatal művésznőt, minden énekszámát megismételtette. Csürsz bárót Leóvey kacagató humorral játszotta. Kitünő volt a cimszerepben Rúbos, és Adelaide szerepében a társulat jeles komikája, Láng Etel. A két tanárt, Kaskót és Lasskót Fenyérsi és Arkossy adták bőséges humorral. A közönség sokat tapsolt az előadókknak, akiket a felvonások után sokszor szolítottak a lámpák elé.

**** Dalbör.** A brünni esch opera ma kezdte meg több estére terjedő vendégjátékát a Somossy-Mulatóban. *Dalbört*, Smetana egyik nálunk kevésbé ismert operáját adták nagy sikerrel. A társulatnak van néhány jelentékenyebb tagja és az összjáték, amit produkáltak, művészi nivón állott. Pedig a mai bemutató-estéjük sok elnézést kér és követel, mert, hogy csak egyet említsünk, a társulat tagjai csak este, majdnem közvetlenül az előadás előtt érkeztek meg Pozsonyból fáradtan, ami meg is látzott a szereplők játékán. A társulat legkiválóbb tagja Doehmick Gyula. Erces, erős esengésű, rendkívül meleg tónusu a tenorja, az éneklődása pedig művészi. Oszatlan sikert aratott és különösen az első felvonásbeli nagy áriája és a második felvonás bürön-áriája után tapsolták zajosan. Ezt a áriát meg is ismételték. *Kurz Jetti* kisasszony, a drámai primadonna *Milada* szerepében szintén művészi kvalitásokról tett tanúságot. Ujlászó királyt Keres Vilmos énekelte egy kissé színtelenül, Benes a porkoláb szerepében azonban pompás volt *Pivonka* Alajos. Kisebb szerepekben Sadek Szidónia, Komarov és Mansfeld egészítették ki a jeles ensemblet. A második felvonás remek borsdalt gyönyörűen énekelte a kar, amelynek a precíz, hatásos éneke az egész est folyamán kitünő volt. A közönség nagy szimpátiával fogadta a vendégjáték művészeket, akiknek a művészetéről a következő előadásokon alkothatunk csak teljesen megfelelő véleményt. A mai — sok tekintetben rög-tönzöt — előadás csak mutatónak vesszük. Külön kell megemlékeznünk a zenekarról, amely *Stary* Emil lendületes dirigálása alatt sok finomsággal interpretálta Smetana remek zenéjét. A nyílt színen is többször felhangzott a taps és a Mulatót majdnem megtöltő közönség minden felvonás után 10—15-ször szólította a lámpák elé a művészeket. Holnap az *Eladott menyasszony* kerül színre.

**** A dada.** Bródy Sándor életképe, amelyet a legutóbbi újdonságok egy ideig leszorítottak a Várszínház játérendezői holnap, szerdán ismét színre kerül. A cimszerepet ezúttal is Varsányi Irén játssza, aki Erzsébet alakjának megteremtésével tudvalevőleg szenzációs sikert aratott.

**** Hírek a Magyar Színházról.** A Magyar Színház eredeti operettjósága, Flin, állandóan nagy közönséget vonz s a főszereplők Fedák Sári, Tomcsányi Ruzs, Sziklai, Ráthonyi és Giréthy minden este sok tapsot kapnak. Mary szerepe ma a beteg Lányi Edith helyett *Szelestey* Elza játssza. — Miss

Madge Perry. a Magyar Színház vendége szorgalmasan próbálja a New-York szépe cimszerepét, amelyet angol nyelven fog eljátszani. Az új Violet Gray néhány eredeti angol és amerikai énekbetétet fog énekelni és új táncokat is mutat be.

**** Brieux levele az Avariésról.** Brieuxnak a párisi cenzura által betiltott *Les avariés* című darabja, pénteken, e hónap 18-ikán, tudvalevőleg színtre kerül a Várszínházban. A ma érkezett párisi újságok színházi rovatai megemlékeznek arról az előadásról s hírt adnak róla, hogy Brieux darabja, *A mély* cím alatt *Brüsszel és Geny* után Budapesten bemutatásra kerül. A francia újságok ebből az alkalomból hosszasan írnak az *Avariés* brüsszeli nagy sikeréről és a genfi műkedvelő előadásáról. Genfben ugyanis a városi színházban műkedvelők, neves orvosok, ügyvédek és a város társaságai élőkkel ura hölgyek játszották az *Avariés* egy egész héten át minden este. Dr. Janovics Jenő, a szegedi társulat igazgatója meghívta a pénteki bemutató előadásra Brieuxot, de a hírneves szerző kimentette magát s levelében érdekes utmutatásokat adott az *Avariés* egynemely jelenetének eljátszására nézve.

Brieuxnak dr. Janovicshoz intézett levele így szól: Kedves kollegám!

Köszönöm szíves meghívását; sajnos, nem jöhetek a premiérre, de sürgősen kérek értesítést arról, hogy miképpen fogadja az *Avariés* a budapesti közönség.

Csupán egy utasítást kell önnek az *Avariés*re vonatkozólag adnom; azt, hogy ha lehetséges, a cimszerepet (a beteg embert) nagyon egészséges külsejű, érteles megjelenésű, fiatal színészre bizza, s nagyon kösse a lelkére, hogy semmiféle beteges allúrt ne mutasson. Az első felvonás kezdetén nevetesse meg a közönséget, a másodiknak kezdetén legyen rokonszenves. Lássék rajta, hogy nincs tisztában állapotával, hogy az egészről mitsem tud.

A második felvonás végén jó lesz, ha a feleség — így játszák Belgiumban — mintegy élettelenül, akárcsak villám érte volna, a színpad előreszere zuhan, honnan ugyszólván térdén csuszik abba a szobába, ahol gyermeke van.

Megjegyzem még, kedves barátom, hogy ön nem is tudja, milyen hálára kötelez le az *Avariés* előadásával. A párisi ostoba betiltás után nyilván önökön is erőltetelennel, talán rivolnak és isten tudja, mi mindenek nem mondják darabomat akik nem olvassák. Igazán nagyon jól esik nekem, hogy ön bemutatásával más véleményre fogja hangolni a budapesti közönséget, amely olyan melegen fogadta a *Bölcsőt*. Bizonyára lesznek önökön is képmutatók, akik önt el akarják majd téríteni tervétől, mondván hogy az *Avariés* erkölesten darab. Azzal is meg fogják gyanúsítani, hogy reklámot hajhász. Nem hiányoztak ezek a rossz tanácsadók és vádaskodók sem Párisban, sem Brüsszelben.

Ne hallgasson rájuk, mert csak azt árulják el ezzel, hogy vagy nem olvasták el az *Avariés*et, csak nagykémpüködnék, vagy ha elolvasták, nem értették meg.

Egyéb mondani valóm nincs, ha csak nem az, hogy köszönöm fáradozásait. Végül bátorodom arra kérni önt, emlékeztesse *Márkus* Emilia asszonyt, aki iránt nem lehetek eléggé hálás, amiért olyt ínyes diadalra segítette a *Bölcsőt*, — emlékeztesse régi kérésében, amelyben egy-két arcképért fordultam hozzá.

Páris, április 12.

Baráti üdvözllettel

Brieux.

Főlétsleges hozzátennünk, hogy a Brieux-darab várszínházbeli pénteki bemutatója iránt, az irodalmi és művészi körökön messze túl, az egész közönségben rendkívül nagy az érdeklődés.

**** Az angol kisasszonyok hangversenye.** Elvezetes hangversenyt volt ma része annak a fényes közönségnek, amely az angol kisasszonyok intézetében üsszevált és amely a főváros legelőkelőbb köreinek képviselőit egyesítette. A rendezőség azt a meglepetést tartogatta a díszes hallgatóságnak, hogy megismertette egy nagy stílusú művésznél, akit a mi legkimagaslóbb zenészeink már eddig is úgy emlegettek, mint a zongorajátéknak egy teljes korifeusát. Ez az igazi művész-race dr. Gönczy Mór közoktatásügyi miniszteri titkár, aki ma a D'Albertek, Sauerek által elkényeztetett közönséget annyira magával ragadta, hogy a leglekétebb koncert-terembeni ovációk jutottak eszünkbe. Gyönyörű emilyedéssel játszotta Beethoven Sonata appassionatáját, míg Chopin egy-egy balladájában nocturne-jében, keringőjében a művésztantáziájának finom és színes szárnyalása győzött. A közönség ujjongó melegséggel fejezte ki a Bösendorfer e szerényen visszavonuló mesterének a hálát és azt az óhajt, hogy süriübben találkozzék az ő inspirált játékával. Nagy rokonszeny kísérte *Szentgyörgyi* Miklósnak urnónek nemesak technikailag kitünő, de érzésben és művészi megértésben is magas színvonalú éneket. A hangverseny rendezése körül *Barkóczy* Iona bárónő alapítványi hölgy szerzett érdemeiket; jelesül segédközött nek *Forgách* grófnő szüli, Révay Sarolta bárónő. Ott voltak: Senlauch Lőrinc bírnok, *Wlassics* Gyuláné, gróf Károlyi Istváné, ögróf Palavicini Edéné, Wenckheim Frigyesné, Zichy Nándorné, Bathányi Tivadarné grófnők és még sok kitünőség.

**** Nyári Népszínház.** A Nyári Népszínházban (volt Dalos Színház) naponként nagyszámú közönség nézi a kitünően összeállított műsort, amelynek egyik

legényesebb száma a *Szép Heléna*. Offenbach népszerű operette. A szereplők közül nagy sikerrel játszanak: B. Nagy Katica, Karácsonyi Mariska, Medgyessy Erzsé, Balogh János és Vihary Elemér.

**** Az Országos Színész-Egyesületből.** Az Országos Színész-Egyesület ma délután Ditrői Mór elnöklése mellett ülést tartott, melynek különösen két fontosabb tárgya volt. A belügyminisztérium leküldötte a tanáshoz véleményadást végett a *Tarka Színpad* tagjainak azt a kérését, hogy a belügyminiszter semmisítse meg a legutóbbi közgyűlésnek azt a határozatát, melyben eltiltotta az egyesület tagjait attól, hogy *Variété*-színpadokon működjenek. A tanács a kérényt azzal a véleménynyel fogja a belügyminiszterhez visszaküldeni, hogy a közgyűlés újabb tiltó határozatot voltaképpen nem hozott, hanem fenntartotta az alapszabályokban foglalt tilalmat. A tanácsnak az ellen nincs kifogása, ha a *Tarka Színpad* társulatának tagjai, akik egyuttal tagjai az egyesületnek is, május végeig folytatják működésüket.

A másik fontosabb tárgy *Eirich* ismert bécsi színházi ügynöknek az ajánlata, hogy az Országos Színész-Egyesület vállalja el az ő magyarországi képviselőlet s erre vonatkozólag készen szövegezett szerződést terjesztett aláírás végett a tanács elébe. *Leszkay* András és *Márkus* József tanácsosok kifejtették, hogy egyenesen lehetetlenek tartják, hogy az egyesület odaadja a céget s ügynökévé legyen a bécsi színházi ágensnek, aki ellen évek hosszu során kérésztül éppen a vidéki szingagatók panaszkodtak legjobban s aki ellen nem egyszer a sajtóban is támadások jelentek meg amiatt az eljárás miatt, amelyet *Eirich* évtizedek óta a magyar színházak ellen követett. *Márkus* semmi szin alatt nem óhajta, hogy az egyesület *Eirich*chall összekötésébe lépjen. *Leszkay* András pedig csak abban az esetben, ha az egyesület olyan szerződést köthet vele, hogy az egyesület ne ügynöké legyen a bécsi ágensnek, hanem bizonyos feltételek mellett a tulajdonában és bizományában lévő darabokat, kezelés végett, az egyesületnek adja. A tanács azután pontonként sorra vette az *Eirich* által ajánlott szerződést, melyből aztan kintt, hogy *Márkus* tanácsosnak teljesen igaza van abban, mikor állította, hogy *Eirich* olyan szerződéses viszonyt kínál az egyesületnek, melyet ez már erkölesi okokból sem fogadhat el. A tanács ezután kimondta, hogy az *Eirich* által előterjesztett szerződést még tárgyalás alapján sem fogadja el, a maga részéről azonban szerződési pontozatokba fogja foglalni azokat a feltételeket, amelyek mellett hajlandó az *Eirich* tulajdonában és bizományában lévő darabok kezelését! Magyarországi területére elvállalni.

Végül több folyó ügyet intéztek el.

**** Az örnagy ur.** Gyorsított tempóban tartják a Várszínházban a próbákat *Mars* és *Keroul* új bohózatából. Naponként készter is végire mennek az egész darabon, amely a színészek számára egész seregét hozza meg a hálás szerepeknak. A cimszerepet *Hegedüs* Gyula fogja kreálni. *Fenyvesi* Emil egy ezredet játszik, *Góth* Sándor pedig egy önkéntest. *Nikó* Lina ezuttal új alakot mutathat be; nem a hagyományos anyóst adja, hanem egy nyugalomba vonult táncosnót fog játszani. *Varsányi* Irén ismét nagy szubret-szerephez jutott és a második felvonásbeli estélyjelenet keretében egy angol dalt fog énekelni. — *Hegedüs* Gyula, aki *Az örnagy ur* cimszerepét fogja kreálni, meghűlés következtében beteg. Egy pár napig nem vehet részt az újdonság próbáin. Nehogy a darab bemutatója alkalmával az Összjáték kerekdedége e miatt esetleg szenvedjen s *Hegedüs*nek idő engedtettség hálás szerepének teljes kidolgozására, az igazgatóság *Az örnagy urnak* szombatra kitűzött premiérjét a jövő hétre halasztotta. Szombaton a *Gyurkovics-lányok* kerül színre és pedig *Szohner* Olga vendég-előlépésével. Vasárnap délután a *Kuruc Feja Dávidot*, este pedig a *Zsábat* adják.

**** Miss Duncan műsora.** A Miss Duncan fölépéseinek, amelyeket a közönségnek szokatlanul nagy arányu érdeklődése előz meg, következő lesz a programja: 1. *Primavera*-tánc Allessandro Filippi (Boticelli) festménye után. 2. *Musette*-tánc, zenéje Couperintól. 3. *Hegedűlő anygal*, tánc, Amroggio de Predis festménye után. *Hegedűlő-szóló*, Irta: Cesaro N gr (1704). 4. *Pán és Ékhó*, tánc, Mosehuss VI. idyllje. zenéje Ferronitól. 5. *Részletek Gluck Orpheus című dalművéből*, táncol. 6. *Bachus és Ariadne*, zenéje Giovanni Picchitól (1821). Miss Duncan táncait bevezető előadás előzi meg, amelyet *Márkus* József tart. Az egyes táncokat kísérő verseket — Horatius, Catullus, Vergilius, Homerus stb. költeményeit — *Angyal* Ilka és *Hidvéghy* Ernő a Magyar Színház tagjai szavalják. A zenekar a M. Kir. Operaház tagjaiból áll, s ugyancsak a M. Kir. Operaház karszemélyzetének tagjai adják elő a táncokat kísérő énekeket.

**** Zilahai a Kossuth-szobor javára.** *Zilahai* Gyula, az aradi Nemzeti Színház új igazgatója, a színház megnyitó díszelőadásából tíz százalékot ajánlott fel a Kossuth-szobor céljára. A színház fővádjában ugyanilyen előadást ajánlott fel a szobor céljára. Az aradi Kossuth Lajos-asztaltársaság lelkesen fogadta ezt az ajánlatot.

„Egy osztrák színműíró öngyilkossága.
Bécsben ma délután öngyilkossággal vetett véget életének *Baumberg* Antónia, az ismert nevű drámaíró. A fiatal asszony tragédiája évekként kezdődött. Egy osztrák földbíróknak volt a lánya. Beleszeretett egy fiatal emberbe, aki nőül vette, Magyarországra költözött vele, mikor pedig egy nagy gyárnak képviselője lett, Bécsben telepedett meg. Boldog házasságuk nagyon rövid ideig tartott, mert a férj mindenét eljuttatta és megkezdődött a nélkülözés. *Baumberg* Antónia, hogy a mindennapi kenyeret megszerezze kettőjük számára és férjének adósságait is törleszthesse, megpróbálkozott a színműírással. Hat év előtt megírta a *Trab-Trab* című darabot, a mely saját tragédiáját tárgyalta. A darab a Raymond-színházban került színre meglehetősen sikerrel. Ezt követte két más színműve: *A gyermek és A szerelmi házasság*. Ez az utóbbi szintén a saját életét vitte színpadra. Szombaton három egyfelvonásos darabja került bemutatón előadásra a *Deutsches Volkstheaterben*. A nélkülözésekkel küzdő, kétségbeesett és életunt írózatlan ment a premiérre. Többször mondta környezetének, hogyha darabjai megbuknak, akkor véget vet nyomorúságos életének. Balsejtelmé nem teljesedett, a saját egy része elismeréssel szólott műveiről. Ez bátorságot öntött belé, jóllehet a férje adósságai miatt ismét nyomasztó gondok szakadtak rá, *Baumberg* Antónia még ma délelőtt örömmel mondta *Müller-Gutenbrunn*-nak, a Jubileum-színház igazgatójának, hogy milyen nagy szerenese volt ránézve a szombati siker. Ma délután az esti lapokból arról értesült a boldogtalan író, hogy levették a műsorról három darabját, amelyeknek holnap kellett volna színre kerülniök. Végső kétségbeesésében öngyilkosságra szánta magát. Délután 5 órakor kávéért küldötte cselédjét, aztán 10-be lőtte magát. A cselédség már halva találta urnóját az íróasztal mellett. A boldogtalan író, aki csak 42 éves volt, levében bucsuzott el férjétől és leveiket hagyott hátra két jó barátja, *Teler* színművész és *Kreget* művésznő számára.

„Szendrey Mikály és Miskolc. *Szendrey* Mihály, a kassai Nemzeti Színház igazgatója májusban hat előadást akart tartani Miskolcon. A színiügyi bizottság azzal a megokolással utasította el kérésével, hogy ez a hat előadás ártana a — jövő évi színtársulatnak.

„Magyar színeszet Brassóban. A pécsi Nemzeti Színház társulata e hónap 23-ikán Brassóban kezdi meg működését. A társulat a *Vasgyárossal* kezdi előadását.

„A Magyar Színház ujdonsága. A Magyar Színház új operettje, a *Herkules munkái*, melynek bemutatásáról a jövő hét végére tervezi az igazgatóság, a következő szereposztásban fog színre kerülni:

Omphale — *Szelestey* Elza; Erichona — *Margó* Zelmá; Opora — *Tomcsányi* Ruzsi; Chrysis — *Lányi* Edith; Nais — *Jancsó* Valéria; Myrrhine — *Almássi* Lola; Myrton — *Almássi* Iza; Herkules — *Sziklai*; Palemon — *Boross*; Orpheus — *Dalnoki*; Augias — *Ráthonyi*; Lysius — *Mátrai*; Xanthias — *Giréth*; Hannon — *Iványi*; Amphiteus — *Delli*.

„A bécsi balleriná-háború. Megemlékeztünk arról a kurtaszoknyás háborúról, mely a bécsi Operában *Sironi* kisasszony az intézett prima ballerínája és *Dethul* kisasszony közt, az újabban szerződötlettel balet-csillag közt kiütött. A két kurtaszoknyás hölgy az elsőségért versengett s a háború esélyei jó ideig a francia *Dethul* kisasszony javára hajlott az olasz *Sironi* kisasszony ellenében. A mult heten *Sironi* kisasszony erősen időse kerekedett vetélytársnak. Az Operában egy *Iberia gyöngye* című egyfelvonásos baletet adtak s szövegének *Sironi* kisasszony volt a szerzője. A balet nagy sikert aratott s benne még nagyobbat a kurtaszoknyás szerző. Ez annyira elkerítette *Dethul* kisasszonyt, hogy lel akarja bontani szerződését s elboacsátást kérte. Valószínűleg meg is fogja kapni s ezzel a bécsi balet-háború *Sironi* kisasszony győzelmével ér véget.

„Francia operai társulat Berlinben. A berlini udvari operában egy francia operai társulat fog a legközelebbi napokban vendégszeretpelt. A társulat négy estén át vendégszeretpelt a *Faust*, *Mercille*, *Carmen*, *Savreille* dalműveket adja elő.

„A bécsi Opera deficitje. A bécsi udvari Opera deficitje az idei évadban eddig 106.000 korona. Tegnapelőtt ebben az ügyben komoly tanácsok voltak *Mahler* igazgató elnökletével, melyen az udvarmestert hivatal egy kiküldöttje is részt vett, aki az udvarnak azt az óhaját fejezte ki, hogy *teremtsek végre rendet* az intézetnél, ami azt jelenti, hogy az udvar sokalja a talköltekezést.

„Operaelőadás a Telefon Hírműködésben. Előzetőnek és hallgatóinak szórakoztatására ma este a Magyar Királyi Operaház előadását fogja közvetíteni a Telefon Hírműködés. Előadásra kerül a *Denevér*, Strauss kedves műve, a műve operettje, melynek zenéje a Telefon Hírműködés keresztül kitűnően érhető. Az opera közvetítése után a rendes esti felolvasás következik, melynek keretében a legújabb hírek olvastatja fel a beszélő újság, majd annakvezetővel 11 óráig még *ciánmúzika* lesz hallható a kagylókön keresztül, melyet az Elite és az Emte kávéházaitól közvetít a Telefon Hírműködés.

Szerelmi kaland.

(Tréfas ballet négy képm. — Szövegét írta *Regel* Henrik. — Zenéjét szerelte: *Máder* Raoul. — Első előadása a magy. kir. Operaházban 1902. április 15-én.)

Budapest, április 15.

Máder Raoul, a *Piros cipők* és a *She* nagytehetségű szerzője ma este ismét egy ballettel lépett ki az Operaházban, amelynek az ő kompozíciói művészi becsükön kívül eddigelé még mindig lényes anyagi sikert is jelentettek. Az ilyen szerencsés komponista nem érdemi meg, — (de az érdekelte műntézet se) — hogy újabb művei elől esztendőknél át bezáruljanak az Operaház kapui. Mondják, hogy amikor *Máder* a *She* sikere után új balletjét benyújtotta, egy „illetékes tényszerű” azt kérdezte:

— Micsoda *Máder* itt a műntézetben?

— Dirigens.

— *Hát akkor dirigáljon és ne komponáljon. Nem szeretem a házimunkát.*

Azóta megváltoztak a viszonyok, *Máder* helyettesíggató lett és épp a mai napon, amikor a belgyimiszter egy esztendő tartamra az Operaház helyettes igazgatójának nevezte ki, kezdődik az ő tulajdonképpeni rezsimje *Szerelmi kaland* című balletjével, miután *Mészáros* Imre szerencsés hagyatékát ügyesen és szerencsésen lebonyolította.

A ballet nem lehet elsőrangú célja egy komoly műntézetnek, de igenis fontos és jogosult segédeszköz az eszményibb célokra elkötött százazrek behozására; balletnél első sorban a kassza-kérdés a döntő. Okosabb dolog tehát balletnek szerencsét kívánni, mint róla bírálatot mondani. Ha a *Szerelmi kaland* behozza a rá elkötött 36.000 koronát, akkor okos dolog volt előadni, — ha pedig nem, akkor nem.

Bizonyos azonban, hogy jó lett volna előbb a mi táncarkokat reformálni, mielőtt ekkora anyagi kockázattal járó vállalkozást rábíznánk. Már többször írunk ennek a balletnek szembezőkötő igygyatékosságairól és igy talán elegendő lesz, ha általában utalunk arra, hogy nincs fejelem, az ensemble precíz és szabatos előadásra képtelen, alig látni egalis mozdulatot, alig tartják be az egyszerű liníát, lérfülcsoaink nincsenek, akik a jellemzőnek erőt, temperamentumot és igazságot adnának, mimikusaink sincsenek stb. stb. Hogy hol a hiba, azt *Máder*, ez a kiváló szakember nagyon jól tudja, — tegyen róla, most igazgató.

A *Szerelmi kaland* szövegét *Regel* Henrik írta, — bár másként írta volna meg! Bevallom, hogy bár elolvastam a szövegkönyvet és teljes figyelemmel hallgattam végig a tegnapi írópróbát és a mai premiért, nem tudom elmondani szervesen a balet meséjét, pedig be vagyok rendezkedve ilyen munkára. A jó baletszöveg két íkelléke, hogy meséje egységes, világos és érdekes legyen. A *Szerelmi kaland* meséje se nem egységes, se nem érdekes, se nem világos, többnyire ismert ötletekkel teremt erőszakosan tánchelyzeteket, egyebekben pedig a tarka-barka tohuva-bobu hatását kelti az emberben; pedig *Regel* már sok kitűnő szövegkönyvet írt.

Értjük, hogy ez a szöveg nem inspirálhatta értékebb munkára *Máder* Raoul, aki a *Piros cipők*ben igazi költészetet, bensőséget és dallamosságot mutatott, a *Sheben* pedig komoly tudást és jellemző erőt. A *Szerelmi kaland* zenéje sok helyütt rávall a kitűnő zenszre és biztos instrumentátóra, de egészében hiány van az eredeti dallamosságának, a diskre, előkelőségnek és a cselekményt illusztráló jellegzetességnek. Átlagos bécsi munka, aminőt az osztrák fővárosban a napi szükséglet fedezésére igen hivatott művészek is készítenek, akárcsak nálunk a tehetőségénél fogva sokkal nagyobbra hivatott *Máder*. A partitúrának van néhány gyöngyszeme is, igazi, hamisítatlan tánczene, amely lükötő ritmusával éragad; a *keringő* meg a pompás *polka* (I) és a nemes-séggel kiemelkedő *gavotte* és a valóban szép *muffkeringő* s még néhány szám.

Látványosságzámába megy a balet csodaszép kiállítás; gyönyörűek a díszletek és a kosztümök. A kiállítás ennek a balletnek a szenációja, amelynek csodájára tudolni fog a közönség az Operaházba, hogy reméljük. *Kémény* Jenő, kitűnő művésznő munkássága valóban a legnagyobb elismerés méltó. *Spannraft* a díszleteket gyönyörűen festette, *Caffiné* pedig sikerrel ügyelt arra, hogy a kosztümök *Kémény* intenciói szerint készüljenek el.

Az előadásban kivált: *Balogh* Szidi, akinek táncja egyre nyer kifejező plasztikában és kecses biztonságban, *Schmidek* Gizzi, akinek bájos egyénisége több apró szerepet vitt sikerre, továbbá a ragyogó megjelenésű *Gaszner* Boriska, kitűnő mimikán, aki folyton nadrágszerepekre van kárhoztatva, mint hogy megfelelő lérfülcsoaink nincs. *Kranner* Rózi asszony szépségével és ügyességével tűnt föl, nemkülönben *Kranner* Ilonka és *Fuchs* Rózi is, továbbá nagy sikert aratott a salzburgi kettőben *Kiss* Hermina és

Reisz R. — A férfiak közül első sorban kell fölemlítenünk *Smeraldit*, aki mulatságosan adta a borbélyegényt és a ki a táncok betanításával sokat íradhatott; továbbá *Pinit*, az elegáns mimikust. *Rónai* kiváló mimelő tehetségéről tett tanúságot és három pompás karrikatúrát mutatott a zeneszerző, a pokol borbélyja és a katona szerepében. — Az ősszázékok a rendes színvonalon maradtak. Nagy dicséret illeti *Alszevgy* Kálmán főrendezőt a kitűnő rendezésért.

Az ujdonságot nagyon barátságosan fogadták és *Máder* Raoulnak sokszor kellett megjelennie a közönség előtt, amely a rokonszenves zeneköltőt lelkes tapsal hívta a lámpák elé. *Máder* mindannyiszor magával hozta a szövegíróit is.

(G-ly.)

MŰVÉSZET.

□ A nemzetközi tárlat. A tavaszi nemzetközi tárlatot a városi Igazgatóság Műcsarnokában naponta igen nagyszámú közönség nézi meg. Alig mult egy hete, hogy megnyílt a tárlat, s a látogatók száma tulajdonképpen a tizenkét ezret. Csütörtökön este hat órái tizenegyet ismét hangverseny lesz, a honvédszenekart *Bachó* István karmester személyesen vezényeli. A hangverseny alkalmával a kedvezményes jegyek nem érvényesek.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

○ Közigazgatás és türendészet. A belgyimiszter rendeletére és megbízásából a közigazgatási tanfolyamok részére készült új tankönyv április elején jelen meg. A miniszter által megbízott szerzők: *Breuer*, *Köhler*, *Lukács*, *Marhuosovszky*, dr. *Szily* országos elnökségi előadók és *Kállay*, a budapesti önkéntes testület titkárja a kéziratokat már beszergezték a nyomdába. E tankönyv tehát még április hónap folyamán a közigazgatási tanfolyamok hallgatóinak a kezébe jut és attól kezdve miniszteri rendelet értelmében a közigazgatási tanfolyamok kötelező tárgya lesz.

Tudomány és hazafiság.

— *Gróf* *Andrássy* *Gyula* elnöki székfoglalója. —

Budapest, április 15.

Kivonatossan közöltük már és méltattuk is igazi jelentősége szerint azt a monumentális beszédet, amelylyel gróf *Andrássy* *Gyula* a *Társadalomtudományi Társaság* vasárnapi ülését megnyitotta. Ez a beszéd önmagában is elég nevezetes és elég érdekes is arra, hogy egész terjedelmében átadjuk a nyilvánosságunk. Nem egy napos ó ére van szánya a szónoklás művészetének ilyen filozófiai mélységű és magas szárnyalású remeke. De ezenfelül megtörtént az is, hogy egyik-másik újság nem azt látta benne, a mi benne van, vagy legalább azt akarta elhitetni, hogy mi mást olvastunk ki belőle. Ennek okáért is, meg saját érdeménél és értékénél fogva is közöljük, ime az egész beszédet, egy, amint gróf *Andrássy* *Gyula* megírta és elmondotta:

A tudományosság szemmel az igazságot keresi az igazságért, tekintet nélkül közvetlen gy akoriat célokra, függetlenül minden előítéletől, minden már előzetesen feltett szándéktól.

Ez a tudományosság szellem egyre erősödő befolyást gyakorol az emberiség fejlődésére.

Sokáig hátráltatta e szellem működését a dogmák urama. A bator és őszinte kutatókat akadályozta, hogy egy-egy befejezett, kész felfogástól a legkisebb mértékig is eltérni: büni volt az Isten és az emberek ellen. Az egyház és az állam üldözöbe vette azt, aki az övétől eltérő nézetre jutott.

E nyomás azonban lassankint gyengült.

A szellemek föl szabadultak. Szabad lett keresni és találni. Szabad lett a felismerés logikáját elfogadni s magáévá tenni, amit a kutatás kiderített. A túrelm másnak valásbeli, tudományosság és politikai nézetei iránt megerősödött. Az emberiség kezdte érezni, hogy bün valakit meggyőződése miatt sújtani. Az idők ezen fordulta óta csodásan tért hódít a művelt világban a tudomány. Alakította a világot, az embert és környezetét.

Az újabb kor e nagy munkájából minden nemzet kivette a maga részét. Mi is. De nem egyenlően osztozkodnak a munka dicsőségére a fajok. Nekünk kevés jutott belőle.

A viszonyok, melyek között őseink éltek, más irányba terelték erőnket és tevékenységünket. A nemzetek mindenekelőtt élni akarnak. Míg főnmaradásuk veszélyben van, erőjüket, figyelmüket arra fordítják, ami létüket biztosítja. A gyakorlati politika, a mindennap tamadó új kérdések megoldása és új veszélyek leküzdése foglalkoztatja a társadalmat és az egyént.

A közöndutatót a nemzeti lét érdekei foglalják el. Ha nem úgy történik és ha a nemzeti tulajdonosságok nem alkalmazkodnak a közzálapotokhoz, a nemzet evesz. Ugy jár, mint *Archimedes*, aki a körülfülc tಂಬólv viaskodása ügyet sem vetett s absztrakt problémáival foglalkozott, míg az ellenség kardja véget nem vetett teoriáinak és életének.

Mi gyenge faj voltunk és alkalmazkodtunk az örökös veszélyekhez.

Legényesebb tulajdonságunk a politikai érzék lett. Leggyengébb a tudományos szellem. Minden erőfeszítésünk egy cél felé irányult: fennmaradásunk biztosítására. Absztrakt igazságok keresésére kevés volt az inger s kevés az idő. A nemzeti létet csaknem folytonosan fenyegető veszély uralkodott a jobbak képzelete világán s gyakorlatiáé, opportuniztikussá lett a magyar szellem. Elismérését a nemzet azon közvetlen haszonhoz mérte, amelyet tagjai neki szereztek. Államiflúra és katonára volt szükségünk. A kiválóbb elmék ezekre a pályákra készültek. Első sorban őket környezi a nemzet szerete.

Mellettük a magyar nyelv és a magyar kultuszt mesterei lettek nemzeti hőszokk; mert az ő működésük is közvetlenül használatos legyvert adott a nemzetnek. A többi művész már csak másodsorban kellett visszhangot a magyar lélekben, de megelőzi a tudóst.

Ha a művész az általános emberi érzésekből saját tájának érzését testesíti meg, őt is méltányolja és megérti a közvélemény. Múdjában van, habár nem is annyira valódi művészi értékénél, mint inkább irányánál és tárgyánál fogva, azon társadalom szeretet, becsült, bámulat tagjává lenni, amelyben él és amelynek él.

A tudósnak rosszabb a helyzete. A tudós és a lélektől küzdő nemzeti társadalom között nehezen jön létre igaz harmonia. A belső egységnek, a célok, törekvések kölcsönös méltányolásának teljesítő hatására nehezen talál az elvont elméletű buvára a napi-kérdések benyomása alatt álló társadalom körében. Biztatás, bátorítás s utólagos elismerést keveset nyerhet az, aki a lüktető lélettől független, a nemzet gyakorlati érdekeire közömbös kérdésekkel foglalkozik.

Bizonyos belső elentét van a léte küzdéseivel elfoglalt nemzet és a tudós típusa között. Két egymással ellentétes világ felé hajlanak. A nemzetet a politikai szellem jellemzi, amely gyakorlati oél szolgálattában, mindent a gyakorlati hatás, a haszon szempontjából néz. A tudós ellenben nem keresi az igazság gyakorlati következményeit, nem nézi, hogy havá vezet az igazság, a nemzet egyégre nézve hasznos vagy káros következtetésekre-e. A hazafi típusa mindent feloldoz a hazáért, az igazságot is, a hazát azonban semmiért. A tudós az igazságot helyezi mindennek föléje. Erete mindent, az igazságot semmiért sem adja föl. A tudós olyan, mint az utas, aki azon egyetlen elökélt szándékkal indul el ismeretlen folyó partján, hogy véges-végig járja. akár hová vezet is, északra vagy délre, kies természetű vidékére, vagy pusztá és zord sziklaosporok közé, oda, ahol az élet virul, vagy oda, ahol a halál vár rá. A politikus pedig ahhoz hasonlít, aki határozott hely felé törekszik, s minden más tekintet mellőzésével azon az uton halad, amelyen a leggyorsabban és a legbiztosabban juthat el céljához.

Ha valamely nemzet jellemével e két különböző típus egyike válhatik, a másikhoz tartozó típus kedvezőtlen körülmények közé jut és satnya marad.

Nálunk ezért gyöngye a tudományos szellem. Az átorökölit tulajdonságok kevés magyar embert tesznek képessé annak művelésére; kevés születik azon belső hajlamokkal, amelyekből fakad a tudomány zomsja. S a külső körülmények sem csábítják feléje az embert.

A tudóst a nemzet ma sem érti és becsült meg eléggé. Aki nálunk e téren eredményt ér el, azt a külföldön jobban ismerik és méltatják, mint nálunk. Közülük kevesen foglalkoznak komolyan és kizárólag tudománnyal. A tudomány legtöbnyire mellékfoglalkozás. Kevesen hatolnak oly mélyen a dolgok lényegéig, hogy eredetiek lehessenek. A legtöbben megállanak annál, hogy a külföldi termékeket befogadják, hogy megismerjék és ismertessék a tudományt, s nem jutnak el odáig, hogy fejlesszék azt.

A társadalom és ehhez az egész a mult hatása alatt áll. Ez a mult, az éghajlat, faji őszekölötás, s a számtalan nagy és apró esemény hatásának foglalatja az egységes életet élt társadalom jellemére és állto-gására reányomja különleges bélyegét. Ha a társadalom számottevő része valamely munkával komolyan, behatáan és őszintén foglalkozik, e különleges bélyegre az eredmény jellegén is ráismerhetni. Így keletkeznek az egész emberiséget közösen és egyenlően érdeklő foglalkozási ágakban is, a gondolatvilág azon részeiben is, amelyeknél minden európai ember ugyanazt keresi és egyenlő eszményeknek szolgát, külön nemzeti iskolák, melyek e nemzetek büszkeségét alkotják s a művelődést sokoldaluvá, gazdaggá teszik. A magyar nem fordította lelkének erejét oly mértékben a szellemi munkára, hogy ilyen nemzeti iskolát teremtsen.

Ez sokak hazafias érzését sérti. A tudóstól és a művésztől a nemzeti irányzat tudatos ápolását követelik. Ami intenzív nagy munka végső következménye lehet csak, s csupán akkor jogosult, ha mintegy természetserű, önkénytelen gyümölcs a gondolkodás és érzés hasonlóságának, azt tudatosan akarják előidézni. Hiu és kártékony követelés, mert csakis az őszinteségnek és az egyéniségnek, a komoly tudomány és komoly művészet e két előfeltételének, hátrányára érvényesülhet.

Nemzeti irányu és nemzeti stíli fejlődésnek csak egy útja van: a nemzet intelligenciájának intenzív, erős, őszinte munkája.

Ha a magyar jellemnek van különleges zománya, amint hogy van is, akkor érvényesülni is fog a munka eredményében.

Az ilyen erős kulturmunkára máskülönbön is szükség van.

A tudományos szellem ezen fejlettsége nagy baj. Segíteni kell rajta. Az igazságnak önmagáért való szeretete és keresése a legfőbb, legértékesebb emberi tulajdonságok egyike. Jellemfejlesztő hatása kétségtelen.

A tudás öncél is és fokozza az ember képességét földalattai betöltésére.

A tudás ezen általános emberi értékénél fogva is kötelessége a nemzetnek erejét e szent ügynek is szánni. De a nemzet speciális érdekei is megkívánják ezt tőle.

A nemzet, melynek idealizmusát, nemesebb ösztöneit az az egy törekvés meríti ki, hogy létét önnartarsa, mely nem szaporítja az emberiség közös kincsét, adása marad az emberiségnek. Ha életviszonyainak nehézsége okozza egyoldalúságát, nem illelmetni szemrehányásokkal. De ez esetet nem számíthat arra a rokonszenvre, arra az általános elismerésre, melyet csak azon nemzet szerezhet meg, mely a műveltséget pozitív alkotásokkal fejlesztette.

A kötelesség teljesítése és az általános tekintély, mely vele jár mindig erő forrása, egyesnél és nemzetnél egyaránt. Akitől a világ tanul, annak léte világ-érdek is. Nekünk magyaroknak a kulturmunka, mint Széchenyi mondta, különös hivatásunk, mert az emberiség egyik családjának egyéniségét, különlegességét egyedül mi képviselhetjük a modern civilizáció keretében.

Önmaga szemében emelkezik azon nemzet értéke, mely a kultúra terén teremtő munkát végeztet. A nemzeti önérték, a hazafiság, az őszinteszerű, átorökölit impulzusokon kívül, a nemzet dicsőségéből táplálkozik.

A mi történelmünk fényes. Büszkék lehetünk rá. Kevés nemzet fennmaradása került anyui előfeloldozásba, vérbe és pénzbe, mint a miénk. Sok nagy emberünk van. Sok dicső sorunk.

Kisellük az, aki emlékeinket felmelegedni, felhevülni nem képes. De dicsőségünk egyoldalú.

Most mindinkább terjed a békés munka, a művelődés vívmányainak a kultusza. Aki ennek él, aki szellemi alkotásokban keresi az emberi érték mértékét, az aránylag kevés bámulnivalót talál a jünkban. Az ilyenre nézve sok tekintetben hátrányos is, hogy magyar. Könnyen és gyakran támad benne az érzés, hogy kár, hogy nem született egy nagy kultúra tagjának.

Nemzetünk munkáját többoldaluvá kell tennünk, hogy mindenki megtalálhassa ideálját közöttünk, hogy ne legyen emberi dicsőség, emberi erény, amely nálunk, tehetségeink és lehetőségeink határai között, apostolokra ne találjon.

Mi a művelt Nyugat-Európa keleti határain élünk. A Nyugat, szerencsésebb viszonyok hatása alatt, a kultúra terén előttünk jár. A Kelet most ébred hosszú álomból és siet előre. Nekünk törekednünk kell, hogy utóljárjuk a Nyugatot; de főképp arra kell figyelnünk, hogy a Kelet el ne hagyjon bennünket. A magyar kultúra asszimiláló, sokoldalú, érteljes fejlettsége létünk föltétele. A szláv és román kultúrával lépést kell tartani tudnunk minden irányban. S ez nem könnyű munka: összes erőnk megfeszítését követeli meg, hogy e nemes versenyben oly helyet tartsunk meg, mely állandóan biztosítja, hogy a magyar állam polgára szellemi fejlődésének impulzusát az országgal is nyerhesse; hogy szláv és román polgártársaink soha se nézhessek le a maguk faji kultúrájának magasságáról a mi közös kultúránkat.

A tudomány politikai hatalom. még pedig napról-napra növekedő hatalom. A XIX. század második fele óta lett azaz. A német birodalom politikai és gazdasági emelkedésének egyik tényezője a tudományos szellem s ennek gyümölcse, a pozitív tudás. A nemzet professzor Europa gyakorlati férfai sokáig gúnyolták. De megjött az ő ideje is. Az élel két leggyakorlatibb terén óriási sikert vívott ki a német tudományos ember és a német tudás. A német birodalom hadi és közgazdasági sikereiben nagy részük van. Moltke a német professzor típusa. A német e-mélet és tudomány módszereit vitte át a háborus térre. Nem volt olyan genie, mint I. Napoleon. A szobában, harci zajtól távol, dolgozta ki mindenre figyelő, gondos terveit. Mint a sakkjátzó, úgy vezette, hidegen számítva, módszerusával a szenvedélyek által vívandó küzdelmet.

A Generalstab: az ő tudományos szellemének eszköze. Az adminisztráció, az éimezés, a csapat-szállítás és szervezés a gyakorlati életre alkalmazott tudományos feladata e karnak. A jövőben mindig nagyobb lesz a tudomány szerepe a hadviselésben.

A nagy jelentőség, melyet a német társadalom a tudománynak tulajdonított, az állam nagy áldozatai a nevelés terén, az altszitek és legénység művelésében jutott kifejezésre és lett a német többség egyik oka.

Eszembe se jut, hogy ezeknek tulajdonítsam az egész eredményt. A disciplina, a kemény porosz jellem, a helyes politika, a porosz államszerkezet ereje s a nemzeti érzés nélkül a lényes dadal elképzelhetetlen.

De kétségtelen tény, hogy a tudományos műveltség harci ereje bebizonyult a német győzelmek alkalmakor.

A világpiacon folytatott küzdelemben is meghozta kamatját a német tudományos hajlam. Egyrészt szokott alapposságával a termelés technikájának tökéletesítésére vetette magát, másrészt a külföldi piacok szokásainak, izlésének, geográfiajának és nyelvkönek kimerítő ismeretére törekedett. A költségek apadásá es új foglászati piacok szerzése jart vele.

Anglia nagyságának alapját oly korban rakta le, mikor a tudománynak még nem volt az a szerepe, amelylyel jelenleg bír. Az angol társadalom és állam kevesebbet is ad a tudománynak képzettségre, mint a német. A nevelés ott főleg a jellem fejlesztésére irányul. Tisztességes, erélyes embereket akarnak képezni. Az egész angol felfogás empirikus, gyakorlati, a néméhez hasonlító.

A német verseny, mely most az egész világ piacain érezhetővé vált, Angliát is arra a meggyőződésre kezdi indítani, hogy a tudás is pénz. A gyakorlati élet nagy nemzete a gyakorlati élet tapasztalataiból kezdi látni, hogy milyen töké a tudomány. A

gazdasági érdekek nevében hangoztatják a nevelés reformját.

De nem akarom tovább fejtegetni a tudomány értékét. Apolása kötelesség az emberiség és önmagunk iránt.

Életöltételeink javultak. Ma nem vagyunk olyan súlyos körülmények között, hogy összes erőnket joggal az ünvedelem legközelebbre eszköze vegye igénybe.

Ki tudja, meddig leszünk ily kedvező helyzetben? Ma a nemzet a létét veszélyeztető lidércnyomás alól szabadulva, azon szellemi állapotban van, hogy az általános emberi kérdésekkel és feladatokkal is foglalkozhatik. Használnuk let ezt az időt és ébresszük a tudomány szellemét művelt köreink között. A tudomány, a művészet és a gazdasági élet fejlesztésére tömörülünk. A nemzeti munka-feloztatást alkalmazzuk az új viszonyokhoz. A politikai foglalkozásból s az állam közvetlen szolgálattából helyezzük át a nemzeti tevékenység sulypontját a kultúra és a gazdasági munka terére. Az ambiciókat, a közfigyelmet fordítsuk rájuk is.

E lét szolgálja ezen egyesület. A közérdeklődést a tudomány egyik ága felé, a társadalom fejlődésének törvényei felé akarja terelni.

Ez ágában a tudománynak talán leghamarabb érhetünk el szép eredményt. A magyar zoon politikai. A belterjes politikai élet, az éber politikai érzék, a magyar alkotmány fejlődése és a társadalmi élet különleges jellege nagy és speciális magyar tradíciókat teremtetek. Az így nyert anyag erős elmék komoly munkáján átszűrve, a társadalmi tudomány önálló álláspontokká gazdagíthatja. A politikától a tudomány felé természetes átmenetű szolgát: a politika alapját alkotó tudomány.

A szociálpolitikai tudomány az újabb időben nagyot haladt. De még aránylag hátra van. Tételei még bizonytalanok, vita tárgyát képezik.

Aki a természet erejét emberi célra akarja felhasználni, a természettudományok igazságaiban csalhatatlan vezetőre talál. Aki az emberi társadalmat akarja nagy célok felé terelni, a politikai tudományok tárházában még kevés biztos támpontot lel. A politika még tulnyomóan művészet; az intuíció, az egyéni zseni, mely őszinteszerűleg megéri azon igazságot, amelyet tudományos biztonsággal levezetni és megindokolni nem volna képes, még nagy szerepet visz benne.

A szociálpolitika hipothézisektől hemzseg. Utópiákon, ideálokon, analógiákon alapuló okoskodásokra akadunk minduntalan. Az ember ritkán eléggé elfoglaltalan a társadalom tüneteivel szemben, hogy a tudományos fellogás sine qua nonját, az objektívást bírhasza. A szeretet és a gyűlölet, az előny és a hátrány érzete az egyeket mintegy arra predestinálja, hogy az egyik vagy a másik elmélethez csatlakozzék. Az agyvelő, a szív az előítéletek hatása alatt működik.

S az érdekek közvelenebbül is befolyással vannak az elméletre a'akulására. Az az elentét, melyet a politikai szellem és a tudományos szellem között látunk, természetesen gátja ama tudomány fejlődésének, mely a politika eszköze is lehet. A politikai elem, mely bizonyos gyakorlati céloknak és érdekeknek szolgát, az igazságot kereső tudományos szellemet könnyen háttérbe szoríthatja. Aki bizonyos érdekek s egyoldalú fellogások hatása alatt éli egész életét, aki bennök nevedekett, ezen érdekeknek fellogásoknak tulnyomó jelentőségét hajlandó tulajdonítani s úgy őszintén és őntudatlanul is egyoldalú álláspont-hoz juthat.

A mechanikusnak nem juthat eszébe a gravitáció törvényeit meghamisítani akarni, midőn olyan gyakorlati problémán tűnök, melynek megoldását e törvény hatása nehezíti. Csak az igazság megismerése járhat rá nézve hasznossal. Csak igazságos lehet a gyakorlati életben sikert aratni. A politikában ellenben téves tan is erőt képvisel. Ha igaz voltóló meggyőződhet az emberiség azon érdekeknek, melyeknek e téves tan kedvez, csak olyan szolgálatokat tehet, mintha szinarany volna az elmélet minden betűje.

A szociálpolitikai tanulmányok népszerűsítésénél tehát el kell készülnie lenni arra, hogy sok olyan tétel és elmélet kerül közioralomba, mely tévesnek fog bizonyulni. Sok olyan álláspont találhat szószólóra, mely a nemzeti közvéleményben visszatetszést szülhet.

Feltettem magamnak a kérdést: ártnak-e a nemzetnek a léte érdekeivel összeütköző elméletek? Mert ilyenek is vannak.

A szociálpolitikában nagyon kidomborodik egy irányzat, mely a hazafiságban, a nemzeti eszmében, az államok egoizmusában ellenséget lát. A háborút s a közgazdasági elzárkózást, az embereket szolidaritásának lejtelenységét, a multban létrejött nagy organizmusoknak tulajdonítják, melyek csak önmaguknak akarnak éni, melyek az emberek legfőbb erejét önző céljaik számára foglalták le.

Nem fogják-e az ilyen elméletek a magyar eszed-éves hazafiság alapjait alásníni?

Az igazság elől nincs módunkban elzárkózni. Előbb-utóbb utat bír magának.

Ha az öncél tudatában szervezett társadalmak ideje valóban lejárna, nem segítene rajtuk s közöttük a magyar öntudatnak sem, hogy nem vesznek tudomást arról, hogy napjaink megszámálták. Az igazságtól azonban nincs is miért félnünk.

Szállard tudományos meggyőződésöm, rendíthetetlen hitem, hogy a fejlődést még kiszámíthatatlan időig a multak szervezeti fogák előbbre vinni, s hogy ádásosabb és szükségesebb erő még sokáig nem lesz annál, mely az embereket tölük rajongva szeretet, magasabb öntudatra ébredt egységekke fűzte össze. A hazafiság nem oka a háborúnak. Ennek oka az emberi természet vadága, mely az embereket gyilkot ad a kezébe embertársa ellen, az államokban

forradalmakat terem, s a nemzeti érzéseket legyőzött világegyesében hasonló tusákat idézne elő.

Az emberiség szolidaritásának érzete növekedőben van. A világesemények jelentős tényezője lesz belőle.

Az emberiség közérzete az államok és az egyesek elhatározásaira egyre emelkedő mértékben hatással. Az egyes államok és nemzetek saját föladataik betöltésénél mind gyakrabban 'ognak más államokkal és nemzetekkel közreműködni és közös szervezeteket teremteni.

Az állandó és szerves védelmi szövetségekre, valamint a nagyobb vámtérületek alakítására irányuló eszmék, s ezzel bizonyos állami teendők nemzetközi közös közegre ruházásának gondolata mindinkább tört fognak hódítani. Az általános emberi föladatak megoldására, a nemzeteket és az államokat szétválasztó határvonalak megbontásával, nemzetközi egyesületek fognak keletkezni.

Az erők együttes működéseként mind nagyobb arányokba kell öltönie. Erősödni kell a tudatnak, hogy az egyiknek haszna a másiknak is, előnye, az egyiknek kára rendszeren a másiknak is hátránya. A nemzetközi kötelesek fogalmának meg kell szilárdulnia.

Közeledniük kell egymáshoz az emberiség önálló életét élő részeinek; de egygyé olvadni nem fognak. Az egymással közvetlen érdekeközvetítésben nem levő, egymásról alig tudó, s egymást nem értő, különböző szőri és bőri emberek társadalmi igényeit az emberi szolidaritás érzélen nyugvó egység kielégíteni képtelen lesz ezután is. A céljainak szolgáló legelsőbb szervezetek fönttartása, a társas szükségletek nagy zömének kielégítése, a multban megerősödött ösztönzött egységek föladata marad, azoké, melyek a hazafiság mérhetetlen erejéből merítenek képességet az egoizmus legyőzésére és arra, hogy az egyesek lelkesedését és kötelesegerzetét közölcök javára értékesítsék.

A hazafiság összekapcsoló, szervező, lelkesítő hatását semmi sem pótolhatja. Nélküle a jövő legnagyobb kérdéseit szerencsés kibontakozás felé vezetni, meddő kísérlet maradna.

A szociálpolitika és a gyakorlati élet a társas egységeknek mind nagyobb és mélyebbre ható föladatakat tűz ki. Az egyestől a közért, a jelen perctől a jövőnd állandó érdekeiért mindnagobb áldozatokat kíván.

A szociális kérdés modern fölfogását, a gyöngye védelmét az erős ellen, a philantropiát és az absztrakt igazság szempontjából meg lehet okolni: de e motívumok nem elég hatalmasak, hogy velők az egyéniség szabadságát és érdeket, az erősebbnek követelését ereje teljes kihasználására, hátrásorítsuk. A vallási érzéseket nem tekintve, erre csak egy képes: egy felsőbb lény egoizmus. Egy olyan felsőbb lényé, amelynek egyrészt érdeke megkívánja, hogy alkotó elemei között harmonia legyen s hogy minden egyes része ment maradjon minden sorvasztó bajtól s amelyhez másrészt tagjai ösztönzerien ragaszkodnak, mert a világtörténelmi folyamatok folyamán érdekeik, hiúságuk, szenvedelmek, emlékeik, idealizmusuk az ő fogalmával elválaszthatatlanul összefonóttak. Csak az ilyen idealizmus hatványozott egoizmus győzedelmeskedhetik az egyén egoizmusán.

A hazafiság jogosultságáról, sőt szükségéről az emberi haladás szempontjából talán máskor bátorságot veszek magamnak tüzetesen értekezni. Most csupán jelezni akarom, hogy nem tartok tőle, hogy a tudományos gondolkodás napirendre térjen mindennél éleltebb ezen kinosult lelett. Ellenkezőleg, meg fogja szilárdítani azt a fölfogást, hogy az emberiség iránt is kötelesekünk: a magyar hazafiságot, multunk e legdiseőbb szerzeményét, a jövőben is megővni.

A kozmopolitikus eszmében sok szép és nemes érzés van, s ezek sok nagy lelket ragadtak el tülhajtásokra. A magyart e tülhajtásoktól nem féltet. Saját magam érzésére és mindarra, amit látok és tudok nemzelemről. Alapítom azt a meggyőződésemet, hogy még ha több igazság is volna ez elméletben, mint amennyi való an van, akkor is mi volnánk a legtutólcök között, akik azt magukévá teszik.

A szabad vita, a nagykörtü érdeklődés a szociálpolitika minden modern ága iránt csak hasznos lehet. Föloldhat bizonyos egyoldalúságot. Chauvinizmustól s az általános emberi föladatak megoldására buzdíthat, szemünk elé tárhatja, hogy a modern világ-szellem mind szigorubban fogja fölünk is megkövetelni, hogy az emberi nem iránt tartozó kötelesegeinket pozitív kulturmunkával röjünk le, a nélkül, hogy a magyar életfölfogás és jellem sarkpontját, a hazafiságot gyöngyitén.

De végzem előadásomat. Melegen köszönöm megföztelö választásukat. A föntebbiekből követelek azon fölve, amelyet mint enők követni fogok: a türelem minden tudományos álláspont iránt. A nézetek szabad üszöztöközéséből kerülhet csak ki az igazság amelynek győzelmes erejében bizom, s amelyetől soba sem félek.

45.161-66 koronával szemben. A kör vagyona 1741 korona. A felmentvények megadása után uraválasztották a számvénygölöket: Schwarzoz Izidort, dr. Novák Nándort és Szende Tivadart. Igazgatók lettek: dr. Hájós Zsigmond, Mezey Lajos és dr. Mezey Mór. A választmányba beválasztottak: dr. Bauer Mór, Beck Dénes, dr. Bedö Albert, dr. Bódy Tivadart, dr. Bródy Lajos, dr. Demkó Béla, Dessauer Miksa, Deutsch Adolf, dr. Fraenkel Sándor, dr. Glasner Samu, dr. Kelemen Gyula, dr. Kemény Simon, Liebstein Zsigmond, Mandl I. Ignác, dr. Mátray Gábor, dr. Mándoki Mór, dr. Murányi Armin, dr. Miklósi Henrik, Obrinsák József, dr. Róth Miksa, dr. Sebestyén József, dr. Szücs Vilmos, dr. Unger Bernát, Varga Mihály, dr. Visontai Soma, Weisz Károly.

SPORT.

Válság az osztrák Jockey-klubban. Bécstől távirozta tudósítók, hogy az ismeretes kártya-affer miatt ma este az osztrák Jockey-klub elnöksége lemondott. E hó 30-ikán rendkívüli közgyűlés lesz, amelyen valószínűleg újbol megválasztják az eddigi elnökséget.

A Budai kerékpár-egylet 26-án este hét órakor tartja egyélei helyiségében IX. rendez közgyűlést a következ napirenddel: 1. A választmány évi jelentése. 2. A mult évi pénztári kimutatás. Vagyonmérleg és a felügyelő bizottság jelentése. 3. A jövő évi költségvetés megállapítása. 4. Indítványok tárgyalása. 5. Elnök, 20 választmány és 3 felügyelő-bizottsági tag választása.

Bécsi löversenyek.

A Budapesti Napló tudósítójától.

Bécs, április 15.

Kedvezőtlen, esős időben, közepes látogatottság mellett folyt le a bécsi tavaszi meeting második napja. A nap chief eventje a háromévesek nagy handicapja volt, melyben tizennégy ló állt az indító oszlophoz. A verseny nagy favoritja Bakony volt, melyet istállója annyira lefogadott, hogy a bookmakerek aíg akartak reá tételeket elfogadni. Csizó és Csókos asszony szintén dénk fogadás tárgyai voltak, különösen ez utóbira költöttek start előtt nagyobb fogadásokat, mikor hire járt, hogy egy trialjában Sebest verte. Győztes Csókos asszony lett, könnyen verve a két outsider, Getrost és Escamilló. Bakony és Csizó a vert mezőnyben végeztek. Ez a mai nap egyébként is lényes diadala Dyer amerikai trainernek és így egyuttal az amerikai trainingnek. De az amerikai lovasok is meg lehetnek elégedve, mert mind az öt sikversenyben ök győztek. Két versenyt nyert ismét Van Dusen, egyet Taral és a Springer-istálló új jockeyja, Michaels; egy verseny jutott egy amerikai istállónak. Leimernek, akit Dyer tréner hozott magával. A Kisbőröcsce-versenyben Vaga győzelme nagy meglepetés volt, hatos mezőnyben tizennégy-szeres ösztalékok fizetett, helyre pedig 50 koronára 856 koronát. Vagat Michaels jockey nagy nyugalommal lovagolta és jó finish-lovasnak bizonyult.

A versenyek lefolyása a következők:

I. Mineralverseny. Díj 3000 korona. Távolság 1800 méter. Báró Üchritz Zs. Darling (Taral) első. Egyedi L. Cavatina (Gray) második, báró Harkányi J. Clavigo (Adams) harmadik, azután Fantasim. Macca. Totalizátor: 10: 50. Helyrefoadások: I. 50: 126., II. 50: 197.

II. Handicap. Díj 2000 korona. Távolság 1000 méter. Mr. C. Wood Sebes (Van Dusen) első. Szemere M. Ne engedj (Bonta) második, Mr. Lincoln Tacsó (Siaek) harmadik, azután Eparsette, Biri, Takaros Eglantine, Praterstern, Wunschmaid, Róza Lali, Product, Melba. Totalizátor: 10: 113. Helyrefoadások: I. 50: 113., II. 50: 118., III. 50: 157.

III. Háromévesek nagy handicapja. Díj 10.000 korona. Távolság 1600 méter. Handicapvü Ernő Csókos asszonya (Van Dusen) első, Drecher A. Getrostja (Cleminson) második, Mautner V. Escamilloja (Southey) harmadik. Azután: Sajó, Ugyvanaz, Médiateur, Save, Pántlika, Bakony, Paillard, TG-Almés, Csizó, Isabey, Mad Girl. Totalizátor: 10: 48. Helyrefoadások: I. 50: 102. II. 50: 180. III. 50: 173.

IV. Kisbőröcsce-verseny. Díj 4000 korona. Távolság 2300 méter. Báró Springer G. Vaga (Michaels) első, gróf Wenckheim D. Apolloja (Adams) második, Dreher A. Hajduja (Cleminson) harmadik. Azután: Dynamit, Tromf, Babus. Totalizátor: 10: 137. Helyrefoadások: I. 50: 866. II. 50: 107.

V. Eladóverseny. Díj 2000 korona. Távolság 1200 méter. Mr. C. Wood Steinmanja (Leiner) első, herceg Pálffy M. Aconitja (Taral) második, gróf Andrassy G. Anecdoteja (Maino) harmadik, azután Aventüre, Suave, Lavendel, Kendőz, Sussex, Quilt, Axiom. Totalizátor: 10: 47. Helyrefoadások: I. 50: 103. II. 50: 189. III. 50: 137.

VI. Barát gátverseny. Díj 3000 korona. Távolság 2800 méter. Miguel Brazanzai herceg Geraniuma (Brown) első. Mr. White Da kommt sieje (Sinn) második, Mauthner V. Puritaner (Poole) harmadik. Azután: Fakir. Totalizátor: 10: 35. Helyrefoadások: I. 50: 63. II. 50: 63.

VII. Eladók akadályverseny. Miguel Brazanzai herceg Alfalfa (a Heal) első, Geist G. Nyájasa (Machan) második, Mautner V. Spectabilisa (Poole) harmadik. Totalizátor: 10: 19.

Nyiltér.

Advertisement for Salvator Lithion-forrás. Text: A Szinye-Lipóczy kft. nyiltér. Lithion-forrás. kft. nyiltér. Salvator kft. nyiltér. használatik. vese-, húgúhólyag-, húgúdar- és kőszívűbántalmak ellen, vizeleti nehézségeknél, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál. Húgúhajtó hatású! Vasmentes! Könnyen emészthető! Csirmentes! Kapható ásványvízvezetékcsatlakozásokban vagy a Szinye-Lipóczy kft. igazgatóságánál. Budapest, főraktár Édeskúty L. úrnál.

Nyilatkozat.

Az „Alkotmány” és a „Magyarország” című politikai napilapoknak mai számában „Züllik a betegséggelyző” felirással megjelent azonos szövegű cikk a Budapesti kerületi betegséggelyző pénztár ellen irányuló egyeb előzatos és alaptalan állítás között személyemet illetőleg azt mondja, hogy

„Neuschlosz Ödön, mint a kerületi betegséggelyző pénztár elnöke mindenkor teljes hanyagsággal töltötte be e hivatalát, aiantas közegével szemben ellenőrzést soha nem gyakorolt sőt mikor a visszaélésekre figyelmeztették, egyszerűen kijelentette: A mit az igazgatóság előm terjeszt, azt szentírásnak tekintem, mert föltétlenül megbízom bennük.”

Ezen valótlan állítás ellen, mely magamat az ügy iránti igaz szeretettel betöltött hivatalos állásomban sérve érzem, a sajtóbírósnál fogok elgötöztelt keresni és a per megindításával ügyvédemet már is megbízom. Noha azt hiszem, hogy a pénztárnál kifejtett működésem ilyen, nyilván egyeb előzatos tisztviselő állal augalmazott vádakodásokkal szemben igazolásra nem szorul, alkalmat kívánok nyújtani a cikk szerzőinek, hogy úgy ellenem, mint a szintén alaptalanul meghurcolt pénztár, ennek igazgatósága és tisztviselői ellen állítására néve bizonyítékait a teljes nyilvánosság és a bírói forum előtt feltárhassa. Budapest, 1902. április hó 15-én.

Neuschlosz Ödön.

Advertisement for Giesshübler. Text: MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER. Legföztalab egyénes SAVANYU-KÚT.

Advertisement for Guber Forras. Text: Guber Forras. Legföztalabosabb arzénos vasas víz. Veszélyesnek, női betegségek, ideg- és bőrbetegségek stb. ellen.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZEK.

§§ A Pályi-Köpbödy párbaj. A mult év november 22-én dr. Pályi Ede, a Magyar Szó felelős szerkesztője párbajt vívott Köpbödy Deszö jöghalgtalóval. A párbajban Pályi Ede súlyosan megsebesült. Ezt a párbajügyet ma tárgyalta a budapesti törvénszék Agoraszó bíró elnöklésével. A tárgyaláson csak Köpbödy jelent meg, kit a törvénszék tiznapai államfögházra ítelt. Az ítélet jogerős.

§§ A kadarkuti földesur. A tárgyalás mai második napján tanukat hallgattak ki. Ezek a tanuvalomások nem igen járultak ahhoz, hogy a való tényállás kiderítessék. Határozatlan, zavaros vallomások, melyek azonban eredményükben inkább az elsőrangú vádolt javára esnek. A bizonyítás föleg a körül forogott, hogy mikor Nagy Ákos az elhunyt nábob halottas szobájába érkezett, megvölt-e az már halva vagy sem. Még azok a tanuk is, kik a vizsgálóbíró előtt határozottan azt vallották, hogy Nagy Ákos megérkeztek a nagybátyja már halva volt, ma visszavonják a vallomásukat s vagy azt mondják, hogy nem tudják vagy pedig, hogy Nagy Ákos még az eleven nagybátyjához érkezett. Megjegyezzük, hogy a tanuknak egy része szolgálati viszonyban áll Nagy Ákossal. Különböesebb érdeklődést csak Deszö István vallomása ébresztett, ki uradalmi kovács volt Hódoson. Ö hallotta az udvaron kiabálni, hogy az uraság meghalt.

— Azt mondták, hogy meghalt.
— Vagy azt, hogy meghalt, vagy azt, hogy meghal.

— Látta a halottat?
— Igenis, nem.
— Miért nem nézte meg?
— Megkövetem a tekintetes törvénszékot, az én természetem azt nem diktálja nekem, hogy a halottat megnézzem.

EGYESÜLETEK.

(Az V. kerületi Polgári Kör közgyűlése.) A budapesti V. kerületi Polgári Kör ma este tartotta évi rendes közgyűlést Hüttl Tivadart elnöklete alatt. Dr. Komlóssy Ágoston titkár felolvasta a választmány évi jelentését, mely kiemeli, hogy az új helyiséget ez év január tizenötödikén nyitották meg. A kör közgyűlési bizottsága teljes nyilvánosság mellett tartja tárgyalásait, közérdeklő kérelemmel bárki hozzá fordulhat. A tagok száma 407. A választmány előterjesztésére elhatározta a közgyűlés, hogy a tavaly megszavazott huszere koronás kötvénykölcsönt felmeneli harmincezer koronára, hogy a kör berendezése minél diszeesebb és kényelmesebb legyen. Nagy Rezsö pénztáros jelentése szerint a mult évi bevétel 4873476 K. tett ki

— De a vizsgálóbíró előtt másképp vallott.

A tanu hosszasan gondolkodik s nyugtalanul néz a vádlottak padján ülő Nagy Ákos felé. Az elnök megkérdezi:

— Mit néz oda. A kérdésre feleljen.

— Könyörgöm, már nem emlékszem a dologra.

A délutáni tárgyaláson is szakasztottan ezek a vallomások ismétlődtek. Arra egyik sem tud határozottan vallomást tenni, hogy a kritikus időben halott volt-e Nagy Márton, vagy nem?

Negyedőrai szünet után Vida János mezőőr Pórének sógorát hívta elő a bíróság. — A tanu a sógorságra való tekintettel kijelentette, hogy vallani nem akar.

Elnök bejelenti, hogy a két meghalt asszony vallomását fogja felolvasatni.

Polonyi Mihácziné vallomásának felolvasását nem ellenzi, ellenben Molnár Józsefné vallomásának felolvasása ellen tiltakozik, mert Molnárné kihallgatásához a védelem nem volt meghíva s a vizsgálóbíró nem figyelmeztette törvényjogi jogára Molnárnét, hogy vallomástétel, mivel lériét is vádolná, megtagadhatja. Az ügyész kéri a két vallomás felolvasását. A törvényszék negyedőrai tanácskozás után elrendelte mind a két elhunyt tanu vallomásának felolvasását. Polonyi a határozat ellen semmisségi panaszt jelentett be.

Elnök azután felolvasta az elhunyt Mihácz Józsefné vallomását. Ez azt vallotta, hogy Nagy Márton reggel 6 óra előtt már halva találta Molnár Józsefné az ágyában. Molnárné lármájára ő is bement s látta, hogy Nagy Márton a baloldalará fordulva fektet az ágyban halva. Megfogták kezét hideg volt. Ugyanígy vallott Molnár Józsefné is, ki a kaposvári kórházban halt meg.

A tárgyalást holnap délelőtt 9 órakor folytatják.

TÁVIRATOK.

Vilmos császár és a lengyelek.

Posen, április 15. A *Vielkobol* lengyel lap közli, hogy a császár eképpen nyilatkozott:

— A jelenlegi lengyel politikát folytatni kell. Sajnálatos dolog — így ír a lengyel újság — hogy a császár akkor mondja ezt, amikor Posenbe készül. Valószínűleg azt jelenti ez a mondané, hogy a császár nem akarja a lengyeleket látni. Nem is fog közülük senki sem közelébe tolakodni. A császár e szavai arra intik a lengyeleket, hogy óvják meg nemzeti önértéket.

Vilma királynő beteg.

Hága, április 15. A Loo-kastélyból érkezett jelentés szerint a királynő hurutos bántalomban szenved időnkint fokozott hőmérsék mellett. A királynőt dr. Roccsing-Haag és Pot Appeldooren kezelik.

Hága, április 15. A *Vaterland* a következő orvosi jelentést közli: Tegnap csak Vilma királynő udvari orvosa tanácskozott *Aalberisberg* szülészszel. A Henrik herceg tisztelőre jövő szombatra tervezett díszbéd elmarad.

A délamerikai forradalom.

Curegao, április 15. *Negro* tábornok, Cojides venezuelai állam elnöke 900 emberrel *átpartolt* a *lázadókhöz* és *Mendoza*hoz esatlakozott. Más hasonló el. pártolások is várhatók. Obduco *Fello* tábornokot a kormány csapatai El Palito mellett, Puerto Capello közelében megverték. A különböző vidékeken harcban álló főkelők száma meghaladja a 9000-et.

Az olasz svájci konfliktus.

Róma, április 15. Az összes lapok a ma közzétett *zöld könyvvel* foglalkoznak, amely ismerteti a svájci konfliktust és helyesli a kormány magatartását. Dr. *Carlin* svájci követ holnap Bernbe utazik.

Bern, április 15. A szövetségutánc ma üzenetet küldött a szövetségi gyűlésnek a Svájc és Olaszország közti diplomáciai viszony megszakítása tárgyában. Az üzenet az ismeretes tények felsorolása után azt mondja: Öszintén sajnáljuk, hogy a diplomáciai viszony megszakadt országunk és a szomszéd állam közt, melylyel bennünket régi barátság és közös érdekek kötnek egybe. De meg vagyunk győződve, hogy a viszony megszakítására semmiképpen sem a mi hibánk adott okot.

Zavargások Spanyolországban.

Madrid, április 15. Cuartban (Valencia mellett) liberálisok és republikánusok között verekezésre került a dolog, amelyben *négy liberális embert megölték és nyolc republikánust megsebesítettek.* A rendet a esend-
ország állította helyre.

Angol vámpolitika.

London, április 15. Az alsóbáz hosszabb vita után, amelyben a liberálisok és az írek a rosvám ellen, a konzervatívok pedig mellette szavaztak, 254 szavazattal 135 ellenében *elfogadta a rosv- és lisztváma vonatkozó javaslatot.* A többi javaslat tárgyalását holnapra halasztották.

Közgazdasági táviratok.

Berlin, április 15. A brüsszeli cukorkonferencia által megállapított egyezmény jóváhagyásáról szóló törvényjavaslatot most szövetségi és még pünkösöd előtt a birodalmi gyűlés elé terjesztik.

New-York, április 15. *(Terménytársad.) (Zárlat.)*

Gyapot: New-Yorkban helyben 9 1/4 (9 1/4), áprilisra 9.03 (8.93), Juliusra 8.99 (8.84). New-Orleansban helyben 9 1/2 (9.—). — *Petroleum:* Stand white New-Yorkban 7.20 (7.20). Stand white Philadelphianban 7.15 (7.15). Rained in Cases 8.30 (8.30). Credit Balances at Oil City 1.15 (1.15). — *Zsír:* Western steam 10.10 (10.10). Robe és Brothers 10.25 (10.25). — *Tengeri irányzata igen szilárd.* — Májusra 68 1/4 (67 1/4), Juliusra 67 1/4 (66 1/4). — Szept.-re 66.— (65 1/4). *Buza irányzata igen szilárd.* — Piros ősi helyben 87 1/2 (84 1/2). Májusra 79 1/2 (78 1/2). Juliusra 80 1/2 (78 1/2). Szept.-re 79 1/2 (78 1/2). Dec.-re 81 1/2 (79 1/2). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — *Kávé:* fair Rio 7. sz. 5 1/2 (0.—). Áprilisra 5.— (5.—). Juliusra 5.20 (5.20). — *Liszt:* Spring Wheat clears 2.00 (2.05). — *Cukor:* 2 1/2 (2 1/2). — *Őn:* 28.— (27.87). — *Réz:* 12 1/4 (12 1/4). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, április 15. *(Terménytársad.) (Zárlat.) Buza irányzata igen szilárd.* — Májusra 73 1/2 (72 1/2). Juliusra 74 1/2 (73 1/2). — *Tengeri irányzata igen szilárd.* — Szept.-re 62 1/2 (61 1/2). — *Zsír:* Májusra 91.75 (91.75). — Juliusra 91.87 (91.85). — *Szalonna short clear* 9.75 (9.45). — *Sertészsuk:* Májusra 16.92 (16.82). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Balog András kutyája.

Elveszett a Balog András kutyája, — Balog András búsan indul utána, Szégyenszemre, talán el is siratja: Kilenc határt végig megyen miatta.

— Balog András, ilyen csudát ki látott? Egy kutyáért járja kend a világot!

— Járom! mordul Balog András sötétén... Elemészöm... csak továbbhal elerjem, Nagyt sóhaj... s tovább ballag kutafva...
... Feleségöm után mönt a cudarja!...

Erdélyi Lajos.

† *Erektyék Ábrahám korából.* Párisból írják, hogy Morgan, a híres régiségbuvár a Grand-Palaisban lázasan dolgozik a susai ásatások révén napfényre került erektyék rendezésén. A régészeti kiállítás már május elején nyílik meg s így Morgan nyilatkozatai a legközelebbi napok aktualitására vonatkoznak. Morgan szerint a szculpturák, bronzok, email-munkálatok, melyekkel az arcaologia ezultal gazdagodott a kutatóknak szemesugarát elvezetik közel négyezer éves múltba. Fogalmat nyerünk általuk arról, hogy milyen stádiumban voltak a művészetek Krisztus előtt tizenmely századdal, vagyis Ábrahám idejében. A legérdekesebb szaklye valamennyi közül egy kemény kőből faragott két és fél méter magas dombormű, mely Khammourabit, Babylon királyát s Ábrahám kortársát imádkozó helyzetben ábrázolja. A kőbe vésett szöveg Khammourabi törvényalkotásairól számol be, felsorolja a büntetőjogi, magánjogi, kereskedelmi és agrár törvényeket, mint országglásának főbb eredményeit. Kétségtelen, hogy Khammourabi csak az akkori idők szokásjogát kodifikálta, de ez a történelmi bűvárai előtt annál inkább értékesíti teszi a hajdanak e felszínre került maradványait, mert ezek világot vetnek nem csupán a törvényalkotónak gondolkodására, hanem részleteikben tárják fel a kutató jelen számára a régmúlt időknek szokásait, sajtásait, melyekből a következtető képesség rekonstruálhatja négyezer év előtti időknek elhanvadt világát.

† *Kulturintézmény a vadvidéken.* Dél-Karolinában egy rendszeren üzött család spekuláció érdekében tanuskodik arról, hogy az életbiztosítás, a modern kulturának ez a nagyjelentőségű intézménye csakis ott prosperálhat, ahol kulturviszonyok megfelelő talajt biztosítanak neki. Dél-Karolinában egy

Bond nevű család tagjai arra szövetkeztek, hogy nem exisztáló embereket fognak életbiztosító társaságoknál kisebb-nagyobb összegekre biztosítani és a biztosított összegeket, a bármikor bizonyítással elrendelhető „haláleset” címén bezsebelni. A csalóknak éppen, csak lakásra volt szükségük, hogy ezáltal egy-egy biztosítandó, de nem létező egyéniség számára a szükséges orvosi bizonyítványokat és egyéb okmányokat beszeressék. Mikor pedig a kötvény birtokában voltak, akkor a kibérelt lakásba egy, a temetőből kikészített és ellopott holttestet csempésztek s végig csináltatták a temetési szertartást, hogy a haláleset minden kétséget kizáróan be legyen igazolva.

† *A fonográf szerepe választásoknál.* Szellemes ötlete támadt Magne abbénak, aki a franciaországi választási küzdelmekben mint jelölt szándékozik részt venni. Magne tudja jól, hogy ellenfelei el fognak követni mindent azért, hogy őt szónoklásai közben megzavarják és ha zavarba hozni nem sikerülne, akkor tulkiabálják. Magneknak külföldben is nincsen valami rendkívüli erős hangja s ennyiben a választási küzdelemben, a legjelentékenyebb gygyver tekintetében mostohán van adjuztálva. Hogy ezt a hátrányt kellőképpen ellensúlyozza, az abbé ur arra határozta el magát, hogy fonográffal fogja lemondórögni a néphez intézendő szónokleitait. Beledörögött tehát a fonográfjába tizenmely szenvedélyes dikciót és most majd a fonográfot küldi körútra. Roppant előnye ennek a módszernek igen természetesen az, hogy a fonográf közkiánatra megújrázhatja a beszédet és így kisebb számu választók jelenlétében is érdemessé válik egy-egy dikció megerezésén. A fonográf nincs is kitéve annak a veszedelemnek, hogy berekedjen és mivel Magne olyankor szavaltá bele a hangfogó gépezetbe a mondókáit, mikor leginkább hangnált volt, ennél fogva a fonográf állandóan nagyhangon fog diskurálni és az indiszpozíció ki lesz zárva. A tizenmely beszéd közül a választók bármikor azt hallgathatják meg, amelyik a legnagyobb népszerűsége tett szert. A jelöltnek személyesen majd csak akkor kell szónokolnia, mikor a választás szerződésében be lesz fejezve és a választási elnök a *melyen tisztelt és hön szeretett jelöltnek* átadja majd a mandátumot. Mivelhogy a megválasztott képviselőnek a beléje helyezett bizalmat csak egyszer kell megköszönnie, ezért fölöslegesen tartotta az abbé, hogy ezt a beszédet is többszöröcsse ionográf utján.

† *Por és füst.* A levegőben szerteszálló anyagok között a por és a füst az, amely a test felületére lerakódik, sőt akarva nem akarva belsőnkbe jut. A koromról, amely ugyancsak a levegő utján keres fel bennünket, azt hiszik, hogy igen finom szénzemesekből áll. Ez a nézet téves, mert a koromszemesekkel megojtett újabb vizsgálatok kiderítették, hogy a korom nagymennyiségű lémanyagokat, ugymint: vasat, nikkelt, mangant, rezet és ezüstöt stb. tartalmaz. A gyári kémények füstje még több lémet rejt magában, mint a háztűzhelyeké, azaz a magánházaké. Előfordult, hogy a koromban a leg-ritkább lémek parányi mennyiségeivel is találkoztak, és pedig előfordul már rubidium, gallium, indium és tallium. A csodálatos határos hogy ezek a parányi mennyiségek egyáltalán tudományos vizsgálati módszerekkel kimutathatók. Így azt tapasztálták, hogy az oly ritka fém-gallium ugyszólván bármilye porban és füstben feltalálható. A nikkelt nem csupán az esővel a felületéből leszálló por, hanem a füst és a földréteg pora is tartalmazza. Azok az apró porrészecskék, amelyek az esőcseppekkel a földre hullanak, bizonyára nem földi eredetűek, hanem a világegyetemből kerülnek ki. Az ilyen por vegyi vizsgálata kiderítette, hogy hasonló alkátrészecskéből áll, mint a meteorok s megvan a delejes hatása is. Hasonló alkatu por eső nélkül is hullhat a világűrűből. Ez meggesett 1897. november havában teljesen tiszta és esőndes éjszaka idején. A porrészecskéket megvizsgálták, de sem vulkánikus, sem ipari por alkátrészeit nem lelték föl bennük. A por és a kőd bizonyos tekintetben rokonságban van egymással, mert kőd csak nagymennyiségű por jelenlétekor képződik. Ha valamely gyárváros kődöve van burkolva, úgy oly levegő környez, melyben a legkritikább elemek szállingóznak. Igen természetes, hogy az elemek oly parányi szemesekből állanak, melyeket a tudomány művészigle rendkívüli módon finomított szemüvegén át lehet csak észrevenni.

† *Gibraltár majmai.* Európában csak egyetlen majomfaj él vadon a török majom, még pedig csakis Gibraltár sziklás vidékén ahol nemesek nem üdöz-
zik, hanem minden bántódástól védelmezik, mint a rikai rokonaiknak ittrekedt maradvékait. Egy időben már pusztulni kezdek. Selater angol zoológus meg akarván győződni hogylétükről, 1901. szeptember

havában a helyszínén kereste fel őket, s megtudta, hogy a sziklás hegy magasabb s kevésbé hozzáférhető helyein tanýáznak, s hogy az utóbbi időben tetemesen megszaporodtak, s hogy most már vágy százharmincra vannak. Mikor este a hegytetőn levő jelző-állomáshoz nyargalt, utközben néhányszor találkozott egy-egy apróbb csapattal, mely félelem nélkül néhány lépésnyi közelségre bevárta őt. Ingieföld százados már két éve figyeli őket, s azt mondta Solaternek, hogy rendszerint 15 s több főből álló csapatok verődnek össze, de 29-nél többet együtt sohasem látott. Rendesen egy korosabb him, több nőstény s néhány különböző koru ifjú alkotja a családöt. A fiatalok nyár elején születnek, s anyuk néhány hétig a mellén, azután pedig a hátán hordja. Edeglés közben őrt állítanak, mely őket ugatásszerű hangadással figyelmezteti a közelgő veszélyre. Ingieföld százados magát sohasem támadták meg, bár a vén hímek gyakran megközelítették s kicsorgatták rá a fogukat. A kutáját azonban már kétszer is megtámadták s ha a kutájával ment, már többször előfordult, hogy a majmok odaéant alkalmas helyen meglesték őket, amint lent elhaladtak s egész közöpart zúditottak rájuk, amelyben kókuszdió nagyságu darabok is voltak. A majmok az angol hatóság szigorú iltalmát élvezik ugyan, de mivel az Európa-Point mellett levő gyümölcsös kertekben néhányszor érzékenyen garázdálkodtak, a tulajdosoknak meg kellett engedni, hogy olykor közéjük lóssenek.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Oszták-Magyar Bank. A jegybank lótanácsa ma *Bülnski* kormányzó elnöklete alatt Budapesten ülést tartott, amelyen folyódügycyket tárgyaltak. *Bülnski* kormányzó és *Pranger* vezértitkár ma délután a gyorsvonattal visszautaztak Bécsbe.

A budapesti közúti vaspálya-társaság ma teszeli közé az 1901-iki évről szóló üzleti jelentését, amelynek a vállalat magyaránnyu technikai, közlorgalmi és üzleti szempontból egyaránt ürvendetes adataiból a következök közül közöljük:

A lorgalom teljesítése érdekében tett intézkedéseit közüli telemüljük: A budapest—újpest—rákospalotai vasutall peage-szerződés kötetett, melynek folytán ezen vasut vonalai a nyugotti pályaudvarig bejöhettek; a villamos városi vasutall a kölcsönös átszállási lorgalom a társasági dumajobbrati hálozatára is kiterjesztett. Lényeges újítás képezt továbbá a közlorgalom bevezetése. E közlorgalom a központi város-háza elötti kiteröböl indult ki és egyrészt a Margitbodon át a Páffy-ter, Széna-ter, Déli-vasut, Döbrentei-ter érintésével a Ferenc József-hidon át ismét a központi város-házánál végződik, másrészt pedig ugyancsak a központi város-házától kiindulva a Ferenc József-hidon át ugyanazon pontok érintésével a Margit-hidon át tér vissza a központi város-házához. A közlorgalom 1901. szeptember 6-án lett megkezdve. Az eddigi szolgáltatás rendtartáson kívül a kereskedelmi miniszter jóváhagyása mellett a lorgalmi és pályamentartási szolgálat részére új szolgálati és jelzési utasítás léptetett életbe. Az áramjelzési telepek részére is kidolgoztattak a szolgálati utasítás, amely 1902. évi március 1. nyertemegakereskedelmi miniszterjóváhagyását és a folyó évben fog életbe lépni. Az összes lorgalmi személyzet az 1891. évi X.IV. törvények alapján működő kerületi betegsegélyző pénztárnál biztosított.

A lorgalmi személyzet a lefolyt évben is rendszeres előléptetésben részesült, miáltal az illetők évi bére 13.710 koronával emelkedett. A társaság végleges és állandóan kinevezett alkalmazottai részére külön nyugdíjszabályzat dolgoztattak ki, amely jóváhagyás végett a kereskedelmi miniszterhez terjesztett fel. Az 1873. óta létező nyugdíj- és az új segélyalap működéséről külön táblázatok nyújtanak lelvilágosítást. A székesúvárossal köztét terület-használati szerződés értelmében az ott állított kötelezettiségeknek megfelelően hatóságí felhívás folytán annak idején benyújtottak a larkasvölgyi és az Erzsébetkirályné-utí vonalakra néve a tervek. Az első vonalra vonatkozólag az engedély ki is adatott és ezen vonal kiépítése tekintetében a megfelelő intézkedések folyamatosan vannak. Ami az Erzsébet királyné-utí vonalat illeti, ugy 1901. évi december hó folyamán az engedélyezési tárgyalás meg lett tartva és ennek eredményébe képest az engedélykirt rövid idő alatt várható. Tárgyalás alatt állanak továbbá a Rudasfürdő-Lánchidi, a Kőbánya-Ikókoslvi, az Ó-Buda-filatorági és Ó-Buda földter — temetői vonalak, valamint azon összekötő vonal, amely a gróf Haller-utakon át az Oroz-utí vonalat a közvágóhídi vonallal összekötöni hivatva van. A székesúvárossal hatóságí felhívása folytán az újonnan épült sertesúvágóhídhöz vezetendő vonatra új irán-ny tervek mutattak be, amelyek szerint az új vonal a már létező közvágóhídi vonal végpontjától kiindulva a budapest-haraszti helyiérdekt vasut vágányain halad és a Soroksári-utról a úvárossal által nyitandó új utcán át vezet a sertesúvágóhídhöz. A helyiérdekt vasut vágányainak igénybevétele tekintetében peage-szerződés kötetett. A vonal engedélyvéése iránti tárgyalások folyamatosan vannak. Az 1901-iki évi lorgalom adatait a következökben ismertetjük: megkezdett menetek száma 2,341,716,

255.994 menettel több az 1900. évről szemben. Megkezdett kilométerek összesen 12,429,570, 170,923 kilométerrel több, mint az előző évben. Szállított 405,565,434 személy, azaz 427,586 személyivel több, mint az 1900-iki évben. Egy menetre átlag esett 17-3 személy.

A bevételék és kiadásoknak, melyeket annak idején részletesen közöltünk föbb tételei a következök: vasuti lorgalmi bevételék 6,551,253,42 korona, különböz bevételék 1,798,240,06 korona nyereménymaradvány 1900-ról 575,215-41, tehát a bevétel összese 9,214,708,59 koronára rug. A budapest-újpest-rákospalotai vasutall létesített peage és átszálló lorgalom kedvezően befolyásolta mindkét vasut üzemi eredményét. A teherszállítási bevétel 8616 korona csökkent mutat. A bérházak jövedelme 126,636 korona volt. A Nádor-utcai hálózat 1901. november 1-én véletlek hasznáiba, ezen házak is megfelelő jövedelmet fognak nyújtani amennyiben 1901. november 1-től 123,800 korona értékű, 1902. február 1-től 10,000 korona értékű és 1902. május 1-től 11,800 korona értékű lakrészek és bolthelyiségek lettek már bérbevéa és ezenelül a bolthelyiségek nagyobb része még értékesítendő. 1901. évi november 1-én e házak után 46,770 korona házbér tolyt be. Egyéb haszonberek fejében 11,116 korona bérbevéletet tolyt, hogy ezen cím 68,298 korona bevételi többletet eredményezett. A csömöri uton épített bérházak bérjöveldelme a társasági tartaléka apnak nagyobb és biztos gyümölcsözötetéséhez hozzájárult. A társaság hirdakban levő vasuti cimletek hozadéka dacára annak, hogy a földalatti vasuti cimletek osztaléka 190-ról csökkent, mégis 61,214 korona többletet ért el. Az 1901. évi ösztakadás 5,995,373-25 korona, a felesleg 2,954,120 K. 21 fillér. Erdekese a társaság által viselt közterhekről szóló táblázat, mely szerint 1901-ben állami, községi-adó és egyéb közterhek címén 723,312 korona, a lóvárossal fizetett részesedés címén 269,588 korona, összesen 992,900 korona lett fizetve. Az 1900. év második felében történt személyzet szaporítás és személyzeti fizetésemelés hatása az 1901. évre is kiterjedt. A személyzet létszámának emelése és a fizetések javítása teljes mértékben lett végrehajva. Az e címen telmerült többlekiadás egy része más szolgálati ágaknál elért megtakarítások által lett leedezve.

A zárszámadások alapján indítványozza az igazgatóság, hogy az osztalék részvényenként 28 koronával, élvezeti jegyenként 18 koronával állapítsák meg.

Iparosok utazási ösztöndíja. A budapesti kereskedelmi és iparkamara pályázatot hirdett az ő jelése koronázási jubileuma alkalmából fiatal, törekvő iparosok részére alapított 3, egyenként 600 koronát levő utazási ösztöndíjra. Az ösztöndíjért folyamodhatnak a kamara kerületében: (Pest-Pilis-Solt-Kiskun-és Fejérmegyé, Budapest székesúvárossal, Keoskemét t. h. j. város és Székesúvárvár sz. k. város) született, vagy illetőséggel bíró új fiatal iparosok, akik magukat szakmájukban a külföldön tovább képezní óhajják. A folyamodók korát, illetőségét, iskolai képzettségét, ipari gyakorlatát, esetleges kitüntetésit, családi és vagyoni viszonyait feltüntetö okmányokkal felszerelt és a pályázó által választott utrányrt és az általa tanulmányozandó különös szakot feltüntetö kérvények tolyó 1902. évi május 10-ikéig a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál nyújtanak be.

A délygümölcs-alkotók. A közgazdasági és közéletmelzési ügyosztály ma délután ülést tartott *Álmdy Géza* tanácsnok elnökése alatt. *Folkusházy Lajos* tanácsjegyző ósmertette a bizottsággal a dély gyümölcs-árverés előzményét. *Dániel Ernő* kereskedelmiügyi miniszter 1884. október hatodikán a magyar kereskedelmi részvénytársaságnak kizárólagos jogot adott arra, hogy a székesúvárossal és Fiume város területén délygümölcs-alkotókat rendezhessen. Amint ez tudomására jutott a lóvárossal részvényvásárlóknak sertesúvágóhídi eme monopólium megszüntetésekké illetve életbe se lépjen. A kormány azonban csak magánután tárgyalat ebben az ügyben a lóvárossal tanácsával, de eredményre nem jutottak. Ekkor a tanács, illetőleg a közgazdasági és közéletmelzési ügyosztály közvetlen a kereskedelmi részvénytársasággal lépett érintkezésbe, a miniszterölt nyert jogáról való lemondásra óhajtván birni a társaságot, új értelemében, hogy ugyanazon jogokat a lóvárossal kötött egycsésy vagy szerződés keretében gyakorolja. Hosszas tárgyalások után azonban a társaság mereven ragaszkodott a kereskedelmi miniszterölt nyert jogához s jelenleg is ezen alapon gyakorolja az alkotót. A társaság eme joga 1904. október ötödikén lejár, szükséges tehát, hogy a lóvárossal törvényhatósága minden lépést megtegyen arra, hogy a társaságot ezt a jogot újból meg ne szerezhesse. Az ügyosztály javaslataira a bizottság előterjesztést tesz a tanácsnak, hogy a lóvárossal közönségre szilárdul ragaszkodók az 1894. évi közgyűlési határozatban kifejtett álláspontjához s intezzen öiratot a kereskedelmi miniszterhez, amelyben határozottan tiltakoznak ilyen jogoknak bárki részére leendő engedélyvéése ellen s amelyben kijelenti, hogy a délygümölcs-vásárolk fölyatolagos fenntartására és fejlesztésére szükséges intézkedéseket a maga hatáskörében megteszi. Ezután ugyancsak *Folkusházy* tanácsjegyző előadásra alapján javaslatba hoz a bizottság, hogy a sertesúvágóhídi az állatok bélyegzését *Schleiss* vállalkozónak adják bérbé. Hozzájárult ezután a bizottság a sertesúvágóhídi életbe léptetendő bizományos üzletekre vonatkozó szabályzathoz.

Fizetésképtelenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következö fizetésképtelenségeket jelenti: *Steiner Lajos* kereskedő *Zolym*, *Geibaud B.* kereskedő *Mnasterczykska Volny Mária* kereskedő *Freiberg* (Norvország), *Klein Samu* kereskedő *Mező-Sass*, *Tazler Franciska* kereskedő *Hofoe*, *Kretschmayer Károly*

bórszábdó Bécs, *Wlossák Jánosné* (hagyaték) kereskedő *Nagyvárad*, *Fabbro Dávid* kereskedő *Trient*.

Szessák. A kontingens nyersszess ára *Budapest* pénzben 39.— korona, áruban 39.50 korona, *Bécsben* készpénzben 37.80 korona, áruban 38.20 korona.

Petroleum. (*Hesz* *Lizdor* és *Társas* jelentése a *Budapesti Napló* részére.) Az üzlet menete gyenge. Az árak nem változtak. — Jegyzéseink: *Amerikai* 1 csillagos petroleum 43.— korona. *Orosz* 3 csillagos petroleum 35.— korona. *Biztonsági* 2 csillagos petroleum 33.— korona. *Ipari* 3 keresztess petroleum —. —. —. korona. *Standard* petroleum 32.— korona. *Amerikai* császárölaj, ottani finomítás 59.— korona. *Amerikai* császárölaj belöldi finomítás 46.— korona. Az árak 100 kilogrammonként készpénzfizetés mellett 20% öngyngyuly, az itteni vasúthoz szállítva értendök. *Kékgálé* I. vasmentes 54.— korona. *Zöldgálé* 8.— korona. *Carbolineum* I. 15.— korona. *Carbolineum* II. 14.— korona. *Bacu gépolaj* (orosz) 40.— korona. *Oliva gépolaj* I. 78.— korona. *Oliva gépolaj* II. 72.— korona. *Toivothe* gépkenécs 60.— korona.

Borjavasár. 1902. évi április hó 15-én. (A budapesti marhavásártrí vásár-pénztár részvénytársaságotól.) *Felhajtas:* *Belföldi* élö borju 1511 drb, *leölt* borju — db, *bécsi* borju — db, — db, *nóvendékmarha* 12 darab, *barány* élö — darab, *leölt* barány — darab. *Arjégyésék.* — *Belföldi* élö borju I. rendű 70—78 l.-ig, kivételes 80 —, II. rendű 48—68 l.-ig, I. kilónként, leölt borju I. r. — l.-ig, II. r. — l.-től — l.-ig, kivét. I. kilónként levonás nélküli. *Rugott* borjukért — l.-ig. *Nóvendék* marha 42 l.-től 44 l.-ig, I. r. — l.-ig, közepminőségű 36—40 l.-ig, alárendelt — l.-ig, I. kilónként. *Barány* élö — k., leölt barány 9.—12.50 K. kivételesen ár — k.-ig páronkint. — *Élő* kecske — K. páronkint. A nagy öljóhajtas következében az irányzat lanyha volt s az árak kgkint 2—3 fillérral csökkentek.

Budapesti sertesúvágó-konzumvasár. A ferencvárossi petróleum-rakodónál levő székesúvárossi sertesúvágó-konzumvasár arjégyése 1902. évi április 15-én. *Készlet* 301 darab. *Erkezett* 590 darab. *Összesen* 891 darab. *Eladott* 639 darab. *Maradt* 252 darab. *Napi árak:* 120—180 kilogramm sulyban 100—106 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 98—104 koronáig, 320—380 klg. sulyban 98—104 K.-ig. *Óreg* nehéz páronkint 400—500 kilós 92—96 koronáig. *Malac* — fillér. Az irányzat lanyha volt.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, április 15.

Lanyha irányzat és 5 fillérral olecsobb árak mellett 19000 métermásas buza került lorgalomba. Egyéb gabonaneműekben nem történt változás.

Eladott:

- Buza. Tiszavidéki:* 200 mm. 78-5 k. 9 K. 55 f., 200 mm. 78-5 k. 9 K. 52½ f., 100 mm. 78-5 k. 9 K. 52½ f., 400 mm. 78 k. 9 K. 50 f., 200 mm. 78 k. 9 K. 50 f., 100 mm. 78 k. 9 K. 47½ f., 100 mm. 78 k. 9 K. 45 f.
- Szarvasi:* 2290 mm. 78-3 k. 9 K. 50 f.
- Hódmezővásárhelyi:* 2450 mm. 76-5 k. 9 K. 35 f.
- Fejérmegyeyi:* 500 mm. 77 k. 9 K. 37½ f.
- Pestmegyevidéki:* 800 mm. 77 k. 9 K. 40 f., 200 mm. 77-5 k. 9 K. 27½ f.
- Bánási:* 420 mm. 77 k. 9 K. 40 f., 450 mm. 76-5 k. 9 K. 35 f., 200 mm. 76-5 k. 9 K. 45 f., 1600 mm. 76-5 k. 9 K. 27½ f. fillér.
- Bélgazsárgyörgyi:* 2000 mm. 75-5 k. 9 K. 15 f.
- Raktáráru:* 500 mm. 77-3 k. 9 K. 40 f.
- Mind három hónapra.*
- Arpa:* 100 mm. 6 K. 20 f., 100 mm. 6 K. 20 f., 100 mm. 6 K. 10 f.
- Zab:* 100 mm. 7 K. 60 f., 100 mm. 7 K. 50 f., 200 mm. 7 K. 25 f.
- Tengeri:* 1000 mm. 4 K. 91 f., 100 mm. 4 K. 95 f.

Készpénzfizetés mellett.
A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktözsde sokasági szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

B u z a	Kilósa	Kilogramm ára		Kilogramm ára	
		K.-től	K.-ig	K.-től	K.-ig
Tiszavidéki u j	76	0,30	0,30	0,46	0,46
	77	0,20	0,40	—	—
Fejérmegyeyi	76	0,25	0,25	—	—
	77	0,28	0,28	—	—
Pestvidéki	76	0,20	0,20	0,40	0,40
	77	0,16	0,26	—	—
Bánási	76	0,20	0,20	—	—
	77	0,16	0,26	—	—
Edecsai	76	0,16	0,26	—	—
	77	0,16	0,26	—	—
Egyéb gabonaneműek	76	0,20	0,20	—	—
	77	0,20	0,20	—	—

R o z s	Kilósa	Kilogramm ára	
		K.-től	K.-ig
Arpa	76	7,20	7,20
	77	7,10	7,20
Zab	76	6,10	6,20
	77	6,00	6,20
Tengeri	76	7,10	7,20
	77	7,00	7,20
Repece	76	6,00	6,00
	77	6,00	6,00
Kócska	76	6,00	6,00
	77	6,00	6,00

Színházak, szórakozó helyek.

Ne vegyen senki hangszert míg **REMÉNYI MIHÁLY** műhangszerész leg-nagobb képes árjegyzékét át nem olvasta, melyet ingyen és bérmentve küld Budapesti Király-utca 44/4.

BUTOR készpénzről vagy részletfizetésre legolcsóbban **FUCHS BODOG-nal** BUDAPEST, József-körút 26. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Általános érdekű művek. Köszöntőkönny gyermek részére. Irtá Bácsi József. Kötve 1,90 kor. Budapesti tészték. Fővárosi kerületől. 60 f. Ugyanaz nagyobb alakban a főváros nevezetességének képeivel. Budapesti kerületi. Fővárosi tészték. A főváros környékének terja. Budapest és környéke. Utasok és fővárosi és környékén. Összeállította Pálczy K. Kötve 1,60 korona Magyar és német beszélt nyelvek. Képes lexikon. Czanyaga József. 240 kor., köve 3,90 kor. Czagyájón. A királyhír és a király. Általános érdekű művek. Vilmos. Tüdőváltó a háztartás, egészséges, s a mindennapi élet dolgainak. 240 kor., köve 3,90 kor. Képes lexikon. Földrajz. Irtá Szt. Hiláro Jozsef és mások. Kötve 4 kor., diszkóvalban 4,80 korona. Ugyanaz német nyelven. 2,90 kor., köve 3,90 kor. Körtay-játékok könyve. Irtá Kassey Adolf. 2 kor., köve 2,40 kor. Legjobb házi tanácsadó, önsegély. Irtá Kassey A. 2 kor., köve 2,40 kor. Kerekpáros kité. Irtá dr. Korcsmáros Kálmán. 80 ill., köve 2,40 kor. Földrajz. Német társalgási anyaggyűjtemény. Irtá Oldaj J., 1,40 kor., köve 2 korona. Összeállítás. A társalgási éreztelés minden szabályt magában foglalja. Hírembájak, társalgások, komoly és szerelmi költemények, felkötések, emlékeknek stb. Kötve 2,50 kor. A búbaszakácsok. Irtá Hantler Mária. Kötve 40 fill. A neml viszonyokra gyakorlati befolyás. Irtá Schönk Lipót dr. A híres és legújabb gyerekeknek németek önkényes megváltozásáról szóló emléket írta meg ebben a könyvben. Az általános érdekű könyv ára 4 kor. Virágnyelv. Minden ismert virág jelentősége meg van írva ebben a könyvben, melyet szerkesztője a legjobb keleti forrásokból állított össze. Ára eznes kötetben 80 fill. Estélyek és esküdtörvénykönyve. Irtá K. Nagy Sándor. 60 fill. Sakkjáték kézikönyve. Maroczy Géza közreműködésével, Irtá Szenes Imre. 60 fill. A pénz elöztes baktóléséről a megrendelt művek bérmentve szállítanak. Négy koronánál nagyobb összegű megrendelést utánvétellel is eszközünk. Megrendelések **Lampel Robert** (Wolffner utca és József körút kereskedőház, Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám) intézendők.

M. KIR. OPERAHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

A denevér.

Operett 3 felv. Egy francia vígjáték után írják Hafner és Genée. Fordította Evva Lajos. Zenéjét szerette Strauss János.

Személyek:
 Eisenstein Gábor Adél Szoyer I.
 Rosalinda W. Krammer Ida Falócyné
 Frank Kornai Melanio Wlassak
 Orlavszky Kacér Frosch Hegedűs
 Alfréd Kertész Bländ Dainoki
 Falke Mihály

Kézlete 7 óraker.

NEMZETI SZÍNHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

Othón.

Dráma 4 felvonásban. Irtá Sudermann Hermann.

Személyek:
 Schwartze Gál Auguszta Lendvayné
 Magda Márkus Franziska Gyöngyéné
 Mariska Molnár Wendlovsky NádyB.

Kézlete 7 1/2 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

Fifin.

Operett 3 felvonásban. Irtá és zenéjét szerette dr. Schwimmer Aurél.

Személyek:
 Pitkiss Sziklai Hopkins Mátrai
 Mary Lányi A feleség Lányi
 Harry Farkas F. A léánya Mezei
 Turtlo Sam Giréth Kitty Tomcsányi
 Mihel Palásthy Brown Deli
 Fifin Fedák Betty Almásy

Kézlete 7 1/2 óraker.

VIGSZÍNHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

A d a d a.

Erkölcsrajz 3 felvonásban. Irtá Bródy Sándor.

Személyek:
 Bolygó Szerény Frigyesné Haraszthy
 Bolygó Nikó Elza Nográdi
 Erzsébet Varsányi Nagyapa Véndrei
 Viktor Góth Nagyanya Hunyadi
 Péter Pethes Abél Hegedűs
 Frigyes Fenyvesi Szakácsné Gazsi

Kézlete 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

Bla ha Lujza asszony mint vendég

Egy görbe nap.

Énekes boházot 3 felv., dalokkal és táncokkal. Irták Caicsery Bors és Tsa. Zenéjét részben szerette Barna Izó.

Személyek:
 Borsszem J. Deszöfi Tarjagos Szerdahelyi
 Wewresshegy Németh Diésőfi Deli
 Leona Krecsányi Sanyaró Vendel Ujvári
 Izolda Dory M. Tolyáss Dániel Szabó
 Kraszelhuber Kovács M. Hombar Horváth
 Krasznahubay Szirmai Rendőr Tollagi
 Monokles báró Sümegei Túzlóttó Kenedich
 Mokány Berci Kis M. Elsa Harmath
 Bukovay Kovács K. Juci Blaha

Kézlete 7 1/2 óraker.

VÁRSZÍNHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

Az én szabóm.

Vígjáték 1 felv. Irtá A. Capus. Ford. dr. Janovics J. Utána:

Paraszt zivék.

Népszínmű 1 felvonásban. Irtá Dr. Balassa Ármín. Zenéjét szerette ifj. Bokor József.

Személyek:
 Cséti Ferencz Árkossy Máttyás Bihari
 Vera Horváth János Mezei
 Öreg Baló Fenyőri Tinás Leővey

Végül:

Szép Galathea.

Operett 1 felv. Zenéjét szerz. Suppé. Kézlete 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ. Szerda, 1902. április hó 16-án.

A sport.

Kézlete 7 1/2 óraker.

FŐVÁROSI ORFEUM

Nagymező-utca 17.

Minden este: **Luna asszony**

Milla Barry mint vendég.

Marlot, Baumann, Strasser, Bauer Róza, Linden Lízsi, Paulét Eka, Christoff, Brammer stb.

Chassino

Szenzáció!

A kávéház állékerlőben reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenye.

Albrecht-Mulató. Király-utca 71.

ALBRECHT FERENC igazgató.

A brünni cseh opera-társulat

vendégszereplése.

Színpárkerül:

Az eladott menyasszony.

Víg opera 3 felv. Sabina Károlytól. Zenéje Smetana Frigyesfől. Jegyek elővételi díj nélkül a Mulató pénztárából kaphatók 2-1-ig és 2-2-ig.

Nem rojtosodnak ki és nem kopnak többé a nadrág alsó szélei, ha a **Wollák-féle szabadalmazott nadrágvédőt** alkalmazzuk.

Párja csak 60 fillér.

Visszont elárultók nagyobb kedvezményben részesülnek.

Kapható:

Wollák és Berkovits zsinórgyárában Budapest, VI. ker., Vörösmarty-utca 47/B és minden nagyobb rövidáru üzletben.

Figyelem!!

KOHN HEILMANN és FIAI

os. és kir. udvari szállítók az **'ANGOL SZABÓHOZ'** címzett legnagyobb férfi- és gyermekruha-áruház csak Bpest, IV., Károly-körút 12. sz. alatt létezik.

Nyilvános versenytárgyalás.

A „Fortuna” aranybánya részvénytársulat tulajdonához tartozó „Dimbu Meszilor Szent-Endre” bányatársulat következő bányarészeny-jegyei, nevezetesen az I—IX., X. számú részvényjegyeknek 1/10-ed része, a XII—XV. továbbá a XVI. bányarészeny-jegyeiből 2/3, s a XVII., XIX—XXVIII. számú bányarészeny-jegyek nyilvános verseny útján eladatok. Amennyiben a bányarészeny-jegyekből még több részvényjegy illetné, a melyek itt elő nem sorolvák, ezek is a vevőt illetik. Az ajánlatok alulírt tömegdondnoknál 5000 kor. bánatpénzzel folyó évi május hó 15-ig nyújtandók be.

A feltételek az alulírt tömegdondnoknál a delután órákban megtekinthetők és kívánatra megküldhetnek.

Budapest, 1902. ápríl hó 7-én.

Dr. Kaufer Izidor s. k., Dr. Mandel Pál s. k., esődválasztmányi jegyző. tömegdondnok.

Friedrich Correll Neustadtban a H. 15710. számú **„Vasúti szénállomás”** című 1899. március 31-ről és a 10736. számú „Zárószekerzet magtárak szállító csatorná számára” című 1899. május 19 ről kelt magyar szabadalmaira **vevők vagy engedményesek kerestetnek.**

Szíves ajánlatok „W. P. 2450” alatt Mosse Rudolftóhoz Bécs I., Seilerstátte 2. intézendők.

„Universum”-vállalat

okmányászró és esketési osztálya megszerzzen mindenféle okmányt, elvállalja házassági dispensátokat, névmagyarosítását, utlevél és különböző engedély megszerzését, jogtanácsosa segítségével eljár honosiát, örökbe fogadást ügyekben, külföldi megbízásokat lebonyolít.

Különsztyál detektív-rendszerrel mindennemű magánkutatót, díseret megbízást, tudósítást, megfigyeléseket **családi ügyekben** is bel- és külföldön a leggyorsabban eszközlő az „Universum”-vállalat törv. bejegyzett cég, Budapest, Próféta-utca 6.

Dr. RENNER

VIZGYÓGYINTÉZETE

bejáró betegek számára.

Budapest, VII., Valero-utca 4. (Telefon 555).

Az intézetben gyógykezelés alá vétetnek különféle idög- és gerinobajok, almatanság, szédülés, ideges gyengeségi állapotok, a gyomor és belek renylenése, ideges szívbatalmak stb. Alkalmaztatnak levő gyógyeszközök: A tudomány vizgyógyítómód összes eljárásán kívül, szennavás fürdők (nahelemi eljárás, szívgyógyászati), fenyfúrdók (elhasználásnál és csuzzos bántalmaknál), az elektromozás minden fajta (galvanizáció, faradizáció, franklinizáció), masszázsa (örvoslás vagy vibrációs alakban, vagy elektro-masszázsa) stb.

Árak mérsékelték. Prospektus kívánatra.

Helyreigazítás.

A napokban cégünk alatt megjelent hirdetésekre vonatkozólag közlésteszük, hogy a **MAGYAR RUGGYANTA CONTINENTAL-GYÁR** pneumaticeit az **ott tudunk nélkül tévesen és rosszakaratulag** kitért árokan annál kevésbé szállíthatjuk, mert ezen árok az eredeti gyári ároknál jóval alacsonyabbak.

Tartozunk ezt kijelenteni nem csupán saját érdekünkben, hanem azért is, hogy **versenygyárak Trio-jelvel szemben a Magyar Ruggyanta-ágyúgar r.-t. kitűnő gyártmányainak hírnevét megóvjuk.**

BEIFELD GÁBOR és TÁRSA.

Megjelent!

EGY GÖRBE NAP

Énekes boházot 3 felvonásban, táncokkal. Irták **CSICSERI BORS és TÁRSA.**

Először adattott a Népszínházban 1902. február 8-án.

Ára 2 kor. Ára 2 kor.

Megjeleni és kapható az „ATHENAEUM” irodalmi és nyomdai r.-társ. könyvkiadó-osztályában Budapest, VII., Kerepesi-út 54.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzetű színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház	Várszínház
Csütörtök	Tetemre hívás Szerelemi kaland	Pogány Gábor	Kuruc Feja Dávid	A roszályi malom	Fifine	Rip van Winkle
Péntek	Nincs előadás	Kain	A szába	San-Toy	Fifino	A metely
Szombat	Tristan és Izolda	Himfy dalai	Az őrnagy ur	Katalin	Fifino	A metely
d. u. Vasárnap este	Bajazzók Szerelemi kaland	Egy szegény ifju története Az agglegények	Kuruc Feja Dávid Az őrnagy ur	Nebántsvirág A roszályi malom	Lotti ezredesei Fifino	A metely

DISKRET BETEGSÉGEK

elsőrendű gyógyító intézete BUDAPEST.

KATAPHORESE.

ÚJ GYÓGYMÓD!

Főfőművelhetetlen gyógyhatású
**Ideg-, Nemi-, Bör-,
Vérbetegségek és
Gyengeségi-állapotok,
Impotencia** gyökeres gyógyítására.

Tapasztalt radikális és gyors eredmények folytán honorárium teljes gyógyszerük után fizethető.

Páratlan sikerű eredményei folytán

általánosán kitérőnek elismert hydro-elektrotherapial intézet

a modern Hygiene és legújabb orvosi technika elsőrendű vívmányát szelint berendezett gyógyszermeikkel

Budapest, Teréz-körút 44. I. emelet

Dr. Mitzger Tivadar

Az ideg és nemi betegségek gyógyítására. Gyengeségi állapotok, impotencia.

Kataphorese Gyógyító Módo.

Bünc a nemi életben és azok hatással orvosi munkák szerzőinek személyes vezetője alatt, szilva egész nap.

Levelekre díjmentesen válaszolunk.

Prospectus ingyen.

Élőkerítés.

Gleditschia esemetek és magvak.

Óriás fűvel, igen gyorsan fejlődő sövényanyag. Ez az egyedüli, melyből egy óra és fél alatt a növények, rendkívül esztétik kiadással, melynek nem egy ember, de nemiféle állat, még az apró nyulak sem bántolhatók át. Minden rendkívül szép, a szőlőknél előtérítéssel és közéleti tisztaság mellett. Ez az eseménye 200 méterre. — Ára 6 frt. Nagy mulasztást követ el mindenki, kiknek örökös áthatatlan korlátosa van szűkege, ha nem ezt alkalmazza, szikes, köves, homok, agyag, nedves talajban is egyformán tenyészik. Azért is terjed úgy el, hogy alig van az országban egy része, hol nagyobb ne szaporítanak.

Szőlőoltványok

szokványminőségben.

Diócsemetek.

Óriási jövődelmet biztosító volt-landi, melyből egy óra és fél alatt a növények, rendkívül esztétik kiadással, melynek nem egy ember, de nemiféle állat, még az apró nyulak sem bántolhatók át. Minden rendkívül szép, a szőlőknél előtérítéssel és közéleti tisztaság mellett. Ez az eseménye 200 méterre. — Ára 6 frt. Nagy mulasztást követ el mindenki, kiknek örökös áthatatlan korlátosa van szűkege, ha nem ezt alkalmazza, szikes, köves, homok, agyag, nedves talajban is egyformán tenyészik. Azért is terjed úgy el, hogy alig van az országban egy része, hol nagyobb ne szaporítanak.

Titkos betegségek

gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján

Dr. FABINYI J.

v. kórházi orvos, specialista

gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel fertőzött és nőknél: húgyszólyást, hólyagbajokat, bujakóros sebeket, syphilit, ennek következményeit, maucos bőrbajokat és az önfertőzésből támadt idegbetegségeket.

Meglepő az eredmény ferfi gyengeségnél (impotencia) ugy fiatal, mint öregbe egyéneknél.

Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszer.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz. (Dohány-utca sarkán, I. emelet).

Bejártat a lépcsőnél. Külön várótermék.

Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

Seabury & Johnson-féle

Benson-tapasz

a leghatásosabb szer

Köszvény, csusz, derékfájás, csipőfájás, hátbaj, melibaj, köhögés, minden meghűlés ellen.

Óvakodjanak csekélyebb értékű utazatóktól!

Louis Ritz & Co., Hamburg.

Kapható Budapesten:

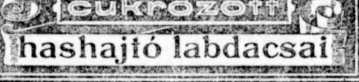
Dr. Egger Leo és Egger J. Nádor-gyógyszertárban, V. kerület, V. sz. 17. sz.

Apostol-gyógyszertár VIII. kerület-körút 64. sz. 4. sz.

Török József gyógyszerára VI., Király-utca 12.

Dr. Rosenbergszándor gyógyszerára VIII. kerület-körút 48.

Vöröskereszt-gyógyszertár VI., Andrássy-utca 54.

(NEUSTEIN-féle KÉZSÉBET labdaccai).

E tilulak hasonló készítményeknél minden tekintetben feljebb helyezkednek; mentek minden ártalmas anyagot, az emberi szervek bajátal legjobb eredményre használtatván, gyengédn hashajtók, vértisztítók; egy gyógyszer sem jobban nelette oly ártalmatlan, mint e tilulak.

SZÉKSZORULÁS

a legelőbb betegségek forrása ellen. Cukrozott kiliakjék végtől meg gyermekek is szívesen veszik.

Égy 12 pillát tartalmazó doboz 30 fill., egy tucat, vagy 8 doboz, tehát 120 pillát tartalmaz, csak 2 korona.

Óvás! Utazásoktól különösen óvakodjunk. Kérjük határozottan Neustein Fülöp hashajtó labdaccait. Valódi csak, ha minden doboz tőrvényes lejegyzett védjeggyel rendelkezik, a címlapon nyomtatásban „Székszorulás” és Neustein Fülöp győztes” aláírásal van ellátva. A kereskedelmi törvényekkel védett csomagjaink aláírásainak vannak elátva.

Neustein Fülöp

gyógyszertára a „Székszorulás”-hoz Bécs, I. Plankengasse 6. Fővárosi Magyarországi részére Török József gyógyszerára Budapest VI., Király-utca 12., és Andrássy-utca 54.

A nekünk bemutatott számtalan megbízható, hiteles közönlőirat folytán eszen meggyőződésed áza fennálló rendelő-intézet a legmegelőbb ajánlható.

Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-utca 24. az Opera mellett.

TITKOS BETEGSÉGEKET

húgyszólyásokat és sebeket, az önfertőzéses utóhatást, az elgyengült fertőzést megakadályozó, a bujakóros utókezelőanyagot, nőknél fehérfolyást, bármennyire idősek is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magatlanság egyik főokozója és főbetegeküket gyógyító új gyógyító szer, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész, és szülés-tudor, volt oszák. kir. oszt. főorvos.

RENDEL: naponta a e. 10 óráig egész délután 6 óráig, este 7 óráig 9 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszolunk és egyeztetést is gondolkodva less.

Nőknél külön várótermék.

Ugyanott megjelent és a szerzője: Dr. GARAI ANTAL-nál megrendelhető NÉPSZERŰ ÚJÍTÓTARTÓ (már a 15-ik kiadásban megjelent) a nemi betegségek és azok beszálló gyógykezeléséről című könyv, vált ára 3 frt 50 kr., most csak 90 kr. A könyv jól csomagolva less elküldve, 1 frt bukálódás mellett bérmentve vagy 90 kr. utánvétel mellett.

A Fővárosi Színházak Műsora

legelőbb és legelőbbé kiállított a Fővárosi színházak állandó műsoraiban.

Egy-egy szám ára 30 fill.

Teljes jegyzék ingyen kapható minden könyvkereskedésben.

Kiadja a Lampel & (Wodianer F. és Fiai) sz. és kir. udv. könyvkereskedő Budapest, VI., Andrássy-utca 21.

Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

Székrekedés!

Liebe sagra-da-tablettái (osokiládé-bevonattal).

Olcsó, kellemes hajtó szer.

Skatulyánként 50 fillér a gyógyszerárakban.

J. PAUL LIEBE, Tetschen a. d. E.

DÓCZI M.

Budapest legmegelőbbé legelőbbé és legelőbbé cipő-raktára

Kerepesi-utca 10.

Gombos füz. v. cugos lakki-cipő, férfi 4, női... 3.50

Férfi v. női bőrbőrű füz. 3.50

Füz. v. cugos orosz lakki 3.50

Férfi 8.50, női... 3.30

Lakki nyugati... 1.50-2

Egy csatos 2.50, kereszt-csatos... 2.50

Férfi v. női... 1.50

Főher kenyérbőrű cipő... 2

Arjagyek, csomagolás, szállítóléval ingyen. Vidékre 10 frton felül franco. Nem tartozó árut beszerelék

Butorok

kizárólag a legszolidabb minőségben, valamint saját műhelyben készült kárpított munkák igen előnyös részletfizetés mellett kaphatók

May Ede

butoraktárában

Budapest, VI., Teréz-körút 26. sz.

Most jelent meg!

Kurucz Feja Dávid

Történelmi színdarab négy felvonásban.

Írta: FÉNYES SAMU.

A Fővárosi Színházak Műsora 115-116. száma.

Ára 60 fillér.

A FŐVÁROSI SZÍNHÁZAK MŰSORA legelőbbé számal a következők:

113-114. A képelelt úr. Bohózat. Guthi-Rakosi.

111-112. A páholy. Bohózat. Lang's és Krausz-Kabos Éde.

109-110. Karcsony. Dráma látványosság. Diána-Héj.

107-108. A kereszt-könyv. Vigjáték. Bissón-Héj.

106. Katalin Operette. Dr. Béla-Fejér.

105. Pillangó kissezony. Dráma. Helasco-Paládi.

103-104. A Szék. Vigjáték. Guthi-Rakosi.

101-102. A becsület. Tragedia. Zivkova Jenő.

70-71. Farsang utója. Dráma. Hartleben-Béthy.

100-101. Otthon. Dráma. Südermanus-Márta.

II. kiadás.

26. A vasszörny. Színmű. Ohnel-Fai. II. kiadás.

1. A drágó medve. Színmű. Gecsy István. II. kiadás.

A Fővárosi Színházak Műsora legelőbbé és legelőbbé kiállított a Fővárosi színházak állandó műsoraiban.

Egy-egy szám ára 30 fill.

Teljes jegyzék ingyen kapható minden könyvkereskedésben.

Kiadja a Lampel & (Wodianer F. és Fiai) sz. és kir. udv. könyvkereskedő Budapest, VI., Andrássy-utca 21.

Megrendelhető minden könyvkereskedésben.

A MENNYEI BIRODALOM

UJDONSÁG! TÖRTÉNETE 7 történelmi képpel.

A legújabb forrás munkák felhasználásával írta: Dr. LÓCZY LAJOS.

Ára czimképes, diszes kötésben 7 kor.

Ajánldékünk föltötte alkalmas munka, II. kötet

A Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára

című vállalatnak, mely dr. Lóczy Lajos szerkesztésében jelenik meg, s eredeti és külföldi útleírások s egyéb földrajzi munkák, egyben becses ismeretterjesztő és érdekes olvasmányok gyűjteménye.

A vállalat I. kötet: HEDIN SVEN:

Ázsia sivatagjain keresztül

című világhírű könyve. (50 képpel és 2 térképpel.)

Magyarra átdolgozta: dr. Thirring Gusztáv.

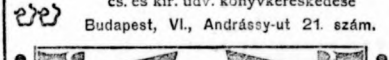
Ára diszes, czimképes kötésben 6 korona.

A Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára megrendelhető részletfizetésre is. A gyűjtemény első sorozata (12 kötet) füzete 60 korona, diszes vászonkötésben 12 korona.

Evenként 3 kötet jelenik meg.

Kiadja: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udv. könyvkereskedés

Budapest, VI., Andrássy-utca 21. szám.

HUZÁS MÁJUS 1-ÉN.

Fonyeremény 35,000 Lira.

KAPHATÓ 24 havi részletfizetésre; havi betétes

1 darabban 2 korona.

Már azelőtt részlet és 25 kr. portó nélküli előfizetés kizárólag a sorozatok sorozat és számal tartalmaz részletfizetésre azonnal juttatással.

FLEISSIG SÁNDOR bankháza Rpest.VII. Erzsébet-körút 2.

„The Gresham“

életbiztosító-társaság Londonban Magyarországi fiók:

Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6. a társaság házában.

A társaság vagyon 1900. decem-

ber 31-én... kor. 184,387,703.—

Evi bevétel biztosítások és kamatból 1900. évi december 31-én... 31,190,563.—

Kifizetések, biztosítási és járadéki szerződések, valamint visszavárásaiak stb. után a társaság fennállása óta (1848) ... 405,300,493.—

Az 1900. évtől a társaság 5556 kötetnyi állított ki ... 50,898,267.42

összeg értékekben. — Prospectusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a magyarországi- és a kelet feljára Budapesten, valamint ennek úgynökei a fiók minden nagyobb városban.

Titkos betegségek szakorvosa

nyanatt, gyors, alapos és kényelmes módon biztos gyógyulást okoz szenvedőknek, 20 éves kórúkat és magányos kórházakban is legelőbbé ajánlható

Dr. CZINCZÁR J.

egyetem. orvostudor

gyógyít fertőzött és nőknél: húgyszólyást, hólyagbajokat, bujakóros sebeket, syphilit, önfertőzésből eredő idegbajokat, a legmagasabb borbetegeküket és szépséghibákat, továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat (impotencia)

megelőbbé biztos eredményre gyorsan a legújabb módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII., Kerepesi-utca 14. sz. I. e.

Rendelés: délelőtt 10—4-ig, délután 6—8-ig. Külön várótermék. Külön be- és kijárak. Levelekre rögtön válasz.

